

Hiyay Manged a Balita a inhulat nan LUCAS

¹⁻² Anggalangen kon Teofilo, hatew, ha anti ya po ye Apo Jesus kantawo, malabong hilay nakakit nin didinyag na. Ket impatanda la ye nangalyadi paibat ha una yan nangiadal nin Habi nin Dioh. Malabong hila met ye kanayon a tataon nanulat nin yatin impatanda la. ³ Ket pangayadi kon pinag-adalan a manged yatin kaganaan a nangalyadi impaibat ha una, naihipan ko met a ihulat kammo nin matunong ye nangalyadi kanan Apo Jesus, anggalangen a Teofilo ⁴ ta-omen luboh mon mahigudo a peteg ye naiadal ana kammo.

Hiyay Pangipatanda nin Anghil tungkol ha Pangianak kanan Juan a Māmawtihmo

⁵ Ha panaon nin pamoon nan Herodes ha plobinhiyan Judea, main maghay padi a nagngalan Zacarias. Kabilang ya ha pangkat lan papadi a anhabtan pangkat nan Abias. Ket hiyay ngalan nin ahawa na, Elisabet a lahi na met Aaron. ⁶ Hiyay Zacarias boy Elisabet, padiho hilan matoyng ha pamilew nan Apo Dioh boy luboh ye panumbong la ha kaganaan a bibilin nan Apo. ⁷ Homain hilan anak, ta baug yay Elisabet boy padiho hilaynan matao.

⁸ Haanin, naabot anay mangaamot a hiyay pangkat nan Zacarias ye maghilbi ha Timplo

nan Apo Dioh. ⁹ Hiyay kaugalian lan papadi, ampaydawoan la no ayay humlep a mangulam nin insenso ha Timplo nan Apo Dioh. Ket hiyay ngalan nan Zacarias ye nadawo. Kaya-bay hinumlep yayna met ha Timplo. ¹⁰ Legan an-ulamen nay insenso, main met malabong a tataon ampakigwang ha ilwah nin Timplo. ¹¹ Ket kapipikhaan, napakit ya kanan Zacarias ye maghay anghil nin Dioh a ampideng ha dapit wanan nin pangihagpaan a pangulaman nin insenso. ¹² Pamakakit nan Zacarias kana, naigat ya boy nalimowan ya. ¹³ Noba hinabi nan anghil kana, “Adi ka angkalimo, Zacarias! Ta linngé nan Apo Dioh ye pakigwang mo. Ket hiyay Elisabet a ahawa mo, manganak ya lanon maghay lakin pangalanan mon Juan. ¹⁴ Ket no mianak yayna, maaliket kan tubat boy malabong hila met ye tataon maaliket. ¹⁵ Ta hiyay anak mo, mag-ilyadi yan madangal ha pamilew nan Apo Dioh. Katapulan a ahe ya minom nin alak o hinyaman a makalahing. Ket paibat ha ibuktot ya po, naheb yaynan Ihpediton Dioh. ¹⁶ Ket makauli kana, malabong hilay Israelita a maghehe ha kakahalanan la boy mag-udong kanan Apo lan Dioh. ¹⁷ Boy muna ya lano kanan Apo ta-omen na hila ihadya ye tatao ha panlumteng nan Apo. Diyagen na yati ha haglap nin Ihpediton Dioh boy ha kapalyadiyan a omen kanan podopita Elias hatew. Boy ipaudong nay pangado lan babapa kanlan anak la boy ipaudong na hila ha matoyong a panghip ye tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh.”

¹⁸ Haanin, nanepet yay Zacarias kanan anghil,

“Way-omen kayi po magkamain nin anak, ket padiho kayinan matoan ahawa ko?”

¹⁹ Nakibat yay anghil, “Hiko yay Gabriel a lanang ampaghilbi kanan Apo Dioh. Ket hiyabay ye nangitubol kangkon mangihabi kammo nin yatin manged a balita. ²⁰ Hilatin hinabi ko kammo, ket homain hapo a malyadi lano ha panaon a intaning nan Apo Dioh. Noba ulita ahe mo pinamtegan, maumel ka. Ket ahe ka makahabi angga ha manganak yay ahawa mo.”

²¹ Haanin, hilay tatao, an-agaden la yan lumwah ye Zacarias ha Timplo. Ampagtaka hila, ta nabuyot ya ha loob. ²² Ha nilumwah yayna, ket ahe yayna makahabi. Ampaghinyah yaynan bengat kanlan tatao. Kaya-bay inihip la a main yan impakit ye Apo Dioh kana ihtew ha loob nin Timplo.

²³ Ha nayadi anay panaon nin paghilbi nan Zacarias ha Timplo, ket nuli yayna. ²⁴ Ket ha ahe nabuyot, binumuktot yaynay Elisabet a ahawa na. Ket ha loob nin limay bowan, ahe ya nilumwah ha baey la. ²⁵ Haanin, hinabi na ha hadili na, “Yati ye kangedan nan Apo Dioh kangko, ta inalih nay kamading-eyan ko kanlan tatao a ahe ako magkaanak.”

Hiyay Pangipatanda nin Anghil tungkol ha Pangianak kanan Apo Jesus

²⁶ Ha anem anan bowan ye buktot nan Elisabet, intubol na yan Apo Dioh ye anghil na a hiyay Gabriel a makew ha banwan Nazaret ha plobinhiyan Galilea. ²⁷ Intubol naya kanan Maria a maghay balatang a homain po diha a

naitaning anan ikahal nan Jose. Ket hiyay Jose, magha ya kanlan lalahi nan David a poon hatew. ²⁸ Haanin, hiyay Gabriel, nakew ya kanan Maria. Ket hinabi na kana, “Mag-aliket ka, ta in-inged na kan Apo Dioh! Ket anti yayna kammo.”

²⁹ Ket uli ha hinabi nan anghil, nayoot yay Maria boy inihip na yan manged no hinyay labay nan habiyen. ³⁰ Noba hinabi nan anghil kana, “Adi ka angkalimo, Maria, ta kinaaliket na kan Apo Dioh. ³¹ Leng-en moko! Bumuktot ka boy manganak ka lano nin maghay lakin pangalanan mon Jesus. ³² Mag-ilyadi yan madangal boy mahabtan yan ‘Anak nin Katatagayan a Dioh.’ Ibyay nan Apo Dioh kana ye katulidan a manakop a omen ha panakop nan Poon David hatew a unan tutoa na. ³³ Manakop ya kanlan lalahi nan Jacob. Ket hiyay panakop na, homain anggaan.”

³⁴ Haanin, nanepet yay Maria kanan anghil, “Way-omen ako nayi manganak, ket homain ako po diha?”

³⁵ Nakibat yay anghil, “Hiyay Ihipiditon Dioh, makew ya kammo. Ket makauli ha kapalyadiyan nan Katatagayan a Dioh, bumuktot ka. Kaya-bay hiyay ianak mo, ket homain bega kahalanan boy mahabtan yan Anak nin Dioh. ³⁶ Hiyay paltido mon Elisabet, tanda lan tatao a baug ya. Noba haanin, mabuktot ya agya matao yayna. Ket anem anan bowan ye buktot na. ³⁷ Ta homain babagay a ahe na mapalyadin Apo Dioh.”

³⁸ Nakibat yay Maria, “Ipoh na kon Apo Dioh. Magkapeteg yain a hinabi mo kangko.” Haanin, inumalih yaynay anghil.

Hiyay Pangumewah nan Maria kanan Elisabet

³⁹⁻⁴⁰ Ha ahe nabuyot, nag-aligwat yay Maria, ta makew ya ha baey nan Zacarias boy Elisabet a anti ha maghay banwa ha mapantay nin plobinhiyan Judea. Ha niabot yayna ha baey nan Elisabet, in-idlaw naya, “Oh! Kumohta kayna?”

⁴¹ Pamakange nan Elisabet ye pangumohta nan Maria, ket naggalaw yay ongi ha loob nin bitoka na. Ket hiyay Elisabet, naheb yan Ihpediton Dioh.

⁴² Ket impakakhaw nan hinabi kanan Maria, “Igit na kan in-inged Apo Dioh dinan kanlan kaganaan a babayi boy in-inged naya met ye ianak mo! ⁴³ Yo! Aya ko nayi, ta kinewahan na kon indo nan Apo ko? ⁴⁴ Ta pamakange koy pangidlaw mo kangko, naggalaw yay ongi ha loob nin bitoka ko uli ha aliket na. ⁴⁵ Minged ka, ta pinamtegan mo a matupad ye hinabi nan Apo Dioh kammo!”

Hiyay Panggalang nan Maria kanan Apo Dioh

⁴⁶ Ket hinabi nan Maria,
“Anggalangen ko yay Apo Dioh nin luboh ha puho ko.

⁴⁷ Ket angkaaliket ako kanan Apo Dioh a Māngiligtah ko.

⁴⁸ Ta in-inged nako a maaypa a ipoh na.
Kaya-bay paibat haanin, habtan lako nin kaganaan a tatao a minged.

⁴⁹ Anhabtan la kon minged uli ha kangedan a didinyag na kangkon Makapalyadiyan a Dioh.

Homain yan kapadiho!

- 50 An-ingalowan na hilay kaganaan a tataon main limo kana paibat po ha unan panaon anggan makanoman.
- 51 Impakit nay kapalyadiyan na makauli ha kapagtakaan a didinyag na. Ket pinaykatak-katak na hilay tataon mapangitagay nin hadili la.
- 52 Inalih na hilay makapalyadiyan a popoon ha katungkolan la. Ket hilay ampagmakaaypa ye intagay na.
- 53 Ket hilay tataon angkabitlan, pinabhoy na hila. Noba hilay mangabatnang, pinaalih na hilan homain bega kaget.
- 54-55 Hinaglapan na kitawon Israelita a māghilbi na, ulita ahe na naliwaan ye pangako na kanan Abraham boy kanlan lalahi na a ingalowan na makanoman,” wanan Maria.
- 56 Ket hiyay Maria, kinumonin ya po nin mangatatloy bowan kanlan Elisabet bayo ya nuli.

Hiyay Pangianak kanan Juan a Māmawtihmo

- 57 Haanin, naabot anay odah nin panganak nan Elisabet. Ket nanganak yan maghay laki.
- 58 Nabalitaan lan kakaaluba na boy papaltido na no way-omen na yan iningalowan Apo ye Elisabet. Kaya-bay nakihayaghag hila kana.
- 59 Haanin, ha kinawalowan yaynay ongi, hilay kakaaluba boy hilay papaltido nan Elisabet, nakew hilan nakitipon ha baey lan Elisabet, ta panaon yaynan matuli ye ongi. Pangalanan laya dayin Zacarias, ta wanabay ye ngalan nan bapa na.

⁶⁰ Noba hinabi nan Elisabet, “Yoh! Ahe malyadi yain! Juan ye ipangalan kana.”

⁶¹ Hinabi la kanan Elisabet, “Noba homain wanabay a ngalan ha papaltido yo.”

⁶² Haanin, tinepet la yay Zacarias makauli ha hinyah no hinyay labay na a ipangalan kanan anak na. ⁶³ Naninyah yan makikwa nin panulatan. Ket inhulat na, “Juan ye ipangalan kana.” Uli ihti, ket nagtaka hilan tubat.

⁶⁴ Ket kapipikhaan, nakapaghabi yaynan uman ye Zacarias. Ket nanggalang ya kanan Apo Dioh.

⁶⁵ Hilay kakaaluba la, nalimowan hilan kaganaan. Ket hilayatin babagay a nalyadi, pinay-totongtongan lan tataon angkumonin ha mama-pantay nin plobinhiyan Judea. ⁶⁶ Ket hilay kaganaan a tataon nakange nin balita, ampanghip boy ampanepet, “Hinya lagi ye kalakwan na lano nin yatin anak?” Angkaihip la yatew, ta angkatanam la a anti ya kanay kapalyadiyan nan Apo Dioh.

Hiyay Impahabi nan Apo Dioh kanan Zacarias

⁶⁷ Haanin, hiyay Zacarias a bapa nan Juan, naheb yan Ihipiditon Dioh. Ket impatanda nay impahabi nin Dioh a wanae,

⁶⁸ “Galangen tawo yay Apo a Dioh tawon Israelita,
ta nilakew na hilan hinaglanan ye tatao na boy pinalihway na hila.

⁶⁹ Intubol naya kantawo ye makapalyadiyan a Māngiligtah

a ibat ha lahi nan Poon David a māghilbi na.

⁷⁰ Ket makauli kanlan popodopita na hatew,

- impangako na a
- 71 iligtah na kitawo kanlan kakaaway tawo
boy kanlan kaganaan a ampag-inakit
kantawo.
- 72 Impangako na met a ingalowan na hilay
nangaunan tutoa tawo
boy tupaden nay nahantowan a pangako na
kanla.
- 73 Yatew ye impangako na kanan Abraham a toa
tawo.
- 74 Iligtah na kitawo kanlan kakaaway tawo
ta-omen kitawo makapaghilbi kana a
homain limo.
- 75 Ket mag-ilyadi kitawon homain kahalanan boy
matoyngong ha pamilew nan Apo Dioh
legan angkabi-ay kitawo po.
- 76 Ket hika, anak ko, habtan la kan podopita nin
Katatagayan a Dioh,
ta muna ka kanan Apo ta-omen mo hila
italadan ye tatao ha panlumatang na.
- 77 Ipatanda mo kanla ye tungkol ha kaligtahan
makauli ha pamatawad nin kakahalanan la.
- 78 Ulita mapangingalo yay Apo tawon Dioh,
itubol nay Māngiligtah kantawo a omen ha
panhumila nin mangaamot a mamahnag
nin kaganaan a tatao
- 79 ta-omen hila mapahnagan ye tataon ampagbi-
ay ha kalitehan a angkaampoling matey.
Boy iugot na kitawo palakew ha dān nin
katanaan.”
- 80 Haanin, hiyay Juan, nilumake yan makhaw
ye nakem na. Kinumonin ya ha wangwang
angga ha nandugi yaynan mangiadal kanlan
tatao ha Israel.

2

Hiyay Pangianak kanan Apo Jesus (Mateo 1:18-25)

¹ Kananyatew a panaon, hiyay Emperador Augusto a pinakamatagay a poon ha Roma, impabalita nay wanae ha kaganaan a tatao ha lulugal a angkahakopan na, “Makew kawoyna ha lugal lan nangaunan tutoa yo ta-omen kawo magpalihta!” ² Yabayti ye kaunaunaan a pagpalihta ha panaon a hiyay Cirenio ye gobilnadol ha plobinhiyan Siria. ³ Kaya-bay hilay kaganaan a tatao, nakew hilaynan peteg ha lugal lan nangaunan tutoa la ta-omen hila magpalihta.

⁴ Ket hiyay Jose, ulita ibat ya ha lahi nan Poon David a taga Betlehem, inumalih ya ha banwan Nazaret ha plobinhiyan Galilea. Ket nakew ya ha banwan Betlehem ha plobinhiyan Judea ⁵ a lamo na yay Maria a kabaang na ta-omen ya met magpalihta. Ket kananyatew, hiyay Maria, madanon yaynan manganak. ⁶ Ket legan anti hila ha banwan Betlehem, naabot anay odah nin panganak na. ⁷ Ket namunganay yan maghay laki. Haanin, nilampinan na yay ongi na haka naya impaida ha lambangan, ta homain anan kanayon a hilid a malyadi lan kunaan.

Napakit hilay Aanghil kanlan Papahtol

⁸ Kananyatew a madeglem, main papahtol a ampagbantay nin tutupa la ha pagpahtolan nin aayop. ⁹ Kapipikhaan napakit ye maghay anghil nin Dioh kanla. Boy nahnagan hilan kahnagan nan Apo. Ket nalimowan hilan tubat. ¹⁰ Noba hinabi nin anghil kanla, “Yeh!

Adi kawo angkalimo! Ta nakew ako ihtibay a mangipatanda kanyo nin manged a balita a makaibyay nin tubat a kaaliketan ha kaganaan a tatao. ¹¹ Haanin a madeglem, nianak ya ha banwa nan David ye Māngiligtah, hiyay Cristo a Apo nin kaganaan. ¹² Yati ye pagkakitan tamen yoya mabalayan. Makit yo yay ongi a nalampinan a impaida ha lambangan.”

¹³ Kapipikhaan, malabong anay aanghil a kapadiho nan nangibat ha langit. Ket hilan kaganaan, naymamagha hilan nanggalang kanan Apo Dioh,

¹⁴ “Galangen yay Apo Dioh a anti ha langit!

Ket ihti ha babe-luta, main anan katanaan kanlan tataon angkaaliketan nan Apo Dioh,” wanlan aanghil.

¹⁵ Ha inumalih hilaynay aanghil paudong ha langit, pinaytongtongan lan papahtol, a wanla, “Yo! Tawoyna ha banwan Betlehem, ta bilewen tawoy nangalyadi a impabalita nan Apo kantawo.” ¹⁶ Kaya-bay magagah hilan nanige. Ket ha niabot hilayna ha Betlehem, nakit la yay Maria boy Jose a nakaikno ha talig nan ongi a impaida ha lambangan. ¹⁷ Ket imbalita la kanan Maria boy Jose ye hinabi nin anghil kanla tungkol kanan ongi. ¹⁸ Ket nagtaka hilan kaganaan a nakange nin hinabi lan papahtol. ¹⁹ Noba hiyay Maria, intanem na ha puho na ye hinabi la boy ampakaihipen na yan manged. ²⁰ Haanin, nag-udong hilaynay papahtol ha pagpahtolan la. Ampanggalang hila kanan Apo Dioh uli ha nange boy nakit la, ta peteg ye kaganaan a hinabi nin anghil kanla.

Hiyay Pangilakew la kanan Jesus ha Timplo

²¹ Ha kinawalowan yaynay ongi, impatuli la yan tutoa na kanlan papadi boy pinangalanan la yan Jesus, ta bayo ya po in-inaw, yabay-in a ngalan ye hinabi nin anghil.

²² Ket ha naabot anay mangaamot nin panlinih kanan Maria, nakew hilan miahawa ha banwan Jerusalem. Nakew hila ihtew ta-omen la tupaden ye anti ha Bibilin nan Apo Dioh a impahulat kanan Moises.* Kinaget laya met ye ongi ta-omen laya ihagpa kanan Apo Dioh. ²³ Ta wanae ye anti ha Bibilin nan Apo Dioh, “Balang punganay a anak a laki, katapulan yan maihagpa kanan Apo Dioh.”† ²⁴ Ket hiyay Maria boy Jose, nakew hila ha Timplo ta-omen laya tupaden ye anti ha Bibilin nan Apo Dioh a mangihagpa hilan “maghay padih nin bato-bato o hiwhiw kalapati.”‡

²⁵ Haanin, main maghay laki ha Jerusalem a nagngalan Simeon. Matoynong ya boy main yan limo kanan Apo Dioh boy anti kana ye Ihpiditon Dioh. Mahabek yan ampingagad nin panlumataeng nan Cristo a mangiligtah kanlan Israelita. ²⁶ Impatanda nin Ihpiditon Dioh kana, “Ahe ka matey legan ahe moya makit ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.” ²⁷ Kananyatew a mangaamot, hiyay Simeon, impalakew na yan Ihpiditon Dioh ihtew ha mahlang nin Timplo.

* **2:22** Ha Levitico 12:1-8, hilay babayin nanganak, madinat hila. Kaya-bay katapulan hilan mangagad nin apatapo a mangaamot haka hila mangidigalo kanan Apo Dioh ta-omen hila mag-ilyadin malinih uman. † **2:23** Exodo 13:2-12. ‡ **2:24** Levitico 12:8.

Ket nahagana na hilay Maria boy Jose a kaget la yay ongi la a nakew ha Timplo ta-omen la tupaden ye anti ha Bibilin a tungkol ha punganay a anak. ²⁸ Haanin, inawok na yan Simeon ye ongi kanan Maria. Ket inggawang naya met. Ket hiyay Simeon, ginawang na yan inapnon ye ongi boy nanggalang ya met kanan Apo Dioh, a wana, ²⁹⁻³² “Makapalyadiyan a Dioh, magha kon māghilbi mo.

Haanin, nakit ko yaynay impangako mon Māngiligtah

a intaladan mo ha kaganaan a nanahyon.

Ket hiya ye makapahnag nin ihip lan aliwan Judio

boy mamayay kadangalan kanlan tatao mon Israelita.

Ket haanin awod Apo, palubohan mo koynan matey a main katanaan a omen ha impangako mo.”

³³ Nagtaka yay Maria boy Jose ha hinabi nan Simeon tungkol ha anak la. ³⁴ Haanin, in-inged na hilan Simeon boy hinabi na kanan Maria, “Uli kananyatin anak mo, malabong a tatao ha Israel ye maitagay boy malabong met ye maiaypa. Agya hiyabay ye pagkakitan a ibat kanan Apo Dioh, malabong hila po ateed ye kumuntada kana. ³⁵ Kaya-bay hikan mihmo, ket mahakitan a ba-mon antoyhoken nin manawing a keya ye puho mo. Ta uli ha diyagen na, ket mibagwa ye anti ha ihip lan malabong a tao.”

³⁶ Kananyatew met ateed a mangaamot, anti ya met ihtew ha Timplo ye maghay matoan babayin podopita a nanggalan Ana. Anak na yan Fanuel

a ibat ha lahi nan Aser. Pitoy taon hilan bengat a naylamo kanan ahawa na, ³⁷ ket nabawo yayna. Ket haanin, walompo boy apat a taon yayna. Lanang yan ampakew ihtew ha Timplo. Ket mangaamot boy madeglem yan ampanggalang kanan Apo Dioh makauli ha pamakigwang boy pagpaltan mangan. ³⁸ Kananyatew met a odah, hiyay Ana, hinumaley ya kanan Maria boy Jose. Ket nagpahalamat ya met kanan Apo Dioh. Ket hinabi nan Ana kanlan tataon ampangagad nin panlumatang nan Cristo, “Yabayti yaynay Māngiligtah a impangako nan Apo Dioh! Hiyabay ye Cristo a mambeh nin kakahalaman tawon Israelita!”

³⁹ Ha nadyag laynan Maria boy Jose ye kaganaan a hukat lan diyagen a anti ha Bibilin nan Apo Dioh, nag-udong hilayna ha Nazaret a banwa la ha plobinhiyan Galilea. ⁴⁰ Haanin, hiyay Jesus, nilumake yan makhaw ye laman na. Madunong ya boy kinaaliketang na yan Apo Dioh.

Hiyay Anak a Jesus ha Timplo

⁴¹ Hilay tutoa nan Jesus, tinaon hilan ampakipihta ha Jerusalem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah. ⁴² Haanin, ha labinluway-nay taon nan Apo Jesus, inlamo la yan tutoa na a makipihta, ta wanabay ye kaugalian la. ⁴³ Pangayadi nin pihta, ha muli hilayna, nagbantak yay Apo Jesus ha Jerusalem a ahe la naedepan nin tutoa na. ⁴⁴ Nabaan lan tutoa na a lamo la yay Apo Jesus ha pangumodang lan ampuli. Kaya-bay pahulong ye pangumodang la ha loob nin maghay mangaamot. Ha mahilem

ana, tinapul laya kanlan papaltido la boy kanlan gagayyem la. ⁴⁵ Ket ha ahe laya nakitan, nag-udong hila ha Jerusalem, ta ihtew la yan tapulen. ⁴⁶ Pangalabah nin tatloy mangaamot, nakitan la yay Jesus a ampikno ha mahlang nin Timplo a kalamo na hilay mamaihtodo nin Bibilin. Ampanlenge boy ampanepet ya kanla. ⁴⁷ Hilay kaganaan a ampanlenge, ampagtaka hila kana, ta mataloh yan makataloh boy makibat ha tetepet lan mamaihtodo nin Bibilin. ⁴⁸ Ha nakitan la yan tutoa na, nagtaka hila. Kaya-bay hinabi nan indo na kana, “Yo! Anti ka met manayti ihtibay, anak ko! Taket ta wanabay ye dinyag mo kammi? Angkahindak kayinan bapa mon ampanapul kammo.”

⁴⁹ Nakibat yay Jesus, “Taket ta antapulen yoko? Ahe yo nayi tanda a katapulan a anti ko ihti ha baey nan Bapa ko?” ⁵⁰ Noba ahe la natalohan nin tutoa na ye labay nan habiyen.

⁵¹ Haanin, nakilakew yaynay Jesus kanlan tutoa na a muli ha banwan Nazaret. Ket mapanumbong ya kanla. Ket hila tin kaganaan, in-it-em nan indo na ha puho na. ⁵² Ket hiyay Jesus, pahulong yan nilumake boy dinumunong. Kinaaliketan na yan Apo Dioh boy tatao.

3

Hiyay Pangiadal nan Juan a Māmawtihmo (Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28)

¹ Ha ikalabinliman taon nin panakop nan Emperador Tiberio ha Roma, hiyay Poncio Pilato ye gobilnadol ha Judea, hiyay Herodes Antipas

ye gobilnadol ha Galilea, hiyay Felipe a katongno nan Herodes Antipas ye gobilnadol ha Iturea boy Traconite, ket hiyay Lisantias ye gobilnadol ha Abilinia. ² Hatew hilan Anas boy Caifas ye pinakapoon a padi lan Jujudio. Kananyatew met a panaon, hiyay Juan a anak nan Zacarias, angkumonin ya ha wangwang. Ket impatanda nan Apo Dioh ye hahabi na kana. ³ Kaya-bay nilakew nay kaganaan a lulugal ha mitaligmang a pahen nin kabatowan Jordan. Ket impatanda nay wanae, “Paghehean boy itgen yoynay paanyag nin kahalanan boy pabawtihmo kawo taomen na kawo patawaden Apo Dioh.” ⁴ Ha wanabay, natupad ye nakahulat ha libdo nan podopita Isaias. Yati ye hinabi na, “Main maghay ampangipangha ha wangwang, Thadya yoy pagdanan nan Apo.

Itoynong yoy pagdanan na.

⁵ Tagpenan yoy nagkokolih-ong.

Tebagen yoy mamatundol boy patalen yoy mangabakil.

Itoynong yoy dādān a mangatiko

boy dimengen yoy madapah a dādān.

⁶ Ket makit nin kaganaan a tao ye pangiligtah a diyagen nan Apo Dioh!’ ”*

⁷ Malabong hilay tataon nakew kanan Juan ta-omen pabawtihmo. Noba hinabi na kanla, “Hikawon ba-mon bibikat, ayay naghabi kanyo a takahan yoy anlumateng a pamaduha nin Dioh?

⁸ No peteg a pinaghehean yo ye kakahalanan

* **3:6** Isaias 40:3-5.

yo, ipakit yo awod ha didiyag yo. Adi yo an-hipen, 'Hi! Ahe kayi mapaduhaan, ta lalahi na kayin Abraham.' Pakaihipen yo a agya hilatin dadapah, mababa na yan diyagen Apo Dioh a aanak nan Abraham. ⁹ Haanin met ateed, ket nakahadya yaynay Apo Dioh a mamaduha kanyo a ba-mon nakahapda anay wahay ha poon-kayo a palagen na. Ket hiyay balang poon-kayo a ahe ampanawa nin manged, putohen naya boy itapon ha apoy."

¹⁰ Tinepet la yan tatao ye Juan, "Hinya awod ye katapulan min diyagen?"

¹¹ Nakibat ya kanla, "No main kawon luway bado, ibyay yo ye magha ha homain bado. Wanabay met a no main kawon pamangan, biyan yo yay taon homain pamangan."

¹² Main met māningil nin bowih ye nilumateng ta-omen pabawtihmo. Nanepet hila met kana, "Maihtodo, hinya met nayi ye katapulan min diyagen?"

¹³ Nakibat yay Juan, "Adi kawo ampaningil nin igit dinan ha an-ipahingil kanyo nin gobilno."

¹⁴ Main met huhundalon nanepet kana, "Hikayi nayi? Hinyay katapulan min diyagen?"

Hinabi nan Juan kanla, "Adi yo ampiliten a mamayay kanyo nin pilak ye kanayon o mamada nin aliwan peteg. Mapda kawoyna ha howildo yo."

¹⁵ Hilay tatao, angkahabek hilaynan ampangagad nin panlumteng nan Cristo a impangako nan Apo Dioh. Ket an-hipen la, "Hiyayna lagi ye Cristo?" ¹⁶ Kaya-bay hinabi nan Juan kanla, "Bawtihmowan katawo nin lanom bilang

pagkakitan a pinaghehean yoynay kakahalaman yo. Noba main lumateng a igit a makapalyadiyan dinan ko, ta agya mangaget bengat nin hapatoh na, ket ahe ako katanggap-tanggap. Ket lano, bawtihmowan na kawo nin Ihpediton Dioh boy apoy. ¹⁷ Mailalayi ya ha maghay mamalohboh nin giniek. Hiyay ilik, ket ikamalig na. Noba hiyay apah, iulam naya ha apoy a ahe angkalep makanoman.”

¹⁸ Ha pangipatanda nan Juan nin Manged a Balita, malabong po ye in-aadal na kanlan tatao. ¹⁹ Ket hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, malabong ye andiyagen na a mangaloke boy pinag-ahawa naya met ye Herodias a ipag na. Kaya-bay hiyay Juan a Māmawtihmo, dinlaw naya, “Apo Gobilnadol, aliwan huhto ye dinyag mo, ta pinag-ahawa mo yay Herodias a ahawa nan katongno mo!” ²⁰ Ket hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, impapidiho na yay Juan. Ulin yati, napahanan yayna man ye kakahalaman na.

*Hiyay Pamawtihmo kanan Apo Jesus
(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11)*

²¹ Ha ahe ya po napidiho ye Juan, ampamawtihmo ya kanlan tatao. Binawtihmowan naya met ye Apo Jesus. Ket legan ampakig-wang yay Apo Jesus, ba-mon naglukat ye langit. ²² Ket hiyay Ihpediton Dioh ha kadih kalapati, inumaypa yan inumapon kana. Ket main bihnga a nangibat ha langit a naghabi nin wanae, “Hika ye Anak kon ampakaadoen ko a angkaaliketan kon tubat.”

*Hilay Nangaunan Tutoa nan Apo Jesus
(Mateo 1:1-17)*

²³ Hiyay Apo Jesus, ha mandugi yan mangiadal, magtatlombo a taon nayna. Agya nianak ya makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh, ha pagkatanda lan tatao, ket anak na yan Jose a anak nan Eli.

²⁴ Hiyay Eli ket anak nan Matat. Hiyay Matat ket anak nan Levi. Hiyay Levi ket anak nan Melqui. Hiyay Melqui ket anak nan Janai. Hiyay Janai ket anak nan Jose. ²⁵ Hiyay Jose ket anak nan Matatias. Hiyay Matatias ket anak nan Amos. Hiyay Amos ket anak nan Nahum. Hiyay Nahum ket anak nan Esli. Hiyay Esli ket anak nan Nagai. ²⁶ Hiyay Nagai ket anak nan Maat. Hiyay Maat ket anak nan Matatias. Hiyay Matatias ket anak nan Semei. Hiyay Semei ket anak nan Josec. Hiyay Josec ket anak nan Joda. ²⁷ Hiyay Joda ket anak nan Joanan. Hiyay Joanan ket anak nan Resa. Hiyay Resa ket anak nan Zerubabel. Hiyay Zerubabel ket anak nan Salatiel. Hiyay Salatiel ket anak nan Neri. ²⁸ Hiyay Neri ket anak nan Melqui. Hiyay Melqui ket anak nan Adi. Hiyay Adi ket anak nan Cosam. Hiyay Cosam ket anak nan Elmadam. Hiyay Elmadam ket anak nan Er. ²⁹ Hiyay Er ket anak nan Josue. Hiyay Josue ket anak nan Eliezer. Hiyay Eliezer ket anak nan Jorim. Hiyay Jorim ket anak nan Matat. Hiyay Matat ket anak nan Levi. ³⁰ Hiyay Levi ket anak nan Simeon. Hiyay Simeon ket anak nan Juda. Hiyay Juda ket anak nan Jose. Hiyay Jose ket anak nan Jonam. Hiyay Jonam ket anak nan Eliaquim.

³¹ Hiyay Eliaquim ket anak nan Melea. Hiyay Melea ket anak nan Menna. Hiyay Menna ket anak nan Matata. Hiyay Matata ket anak nan Natan. Hiyay Natan ket anak nan David. ³² Hiyay David ket anak nan Jesse. Hiyay Jesse ket anak nan Obed. Hiyay Obed ket anak nan Boaz. Hiyay Boaz ket anak nan Salmon. Hiyay Salmon ket anak nan Naason. ³³ Hiyay Naason ket anak nan Aminadab. Hiyay Aminadab ket anak nan Admin. Hiyay Admin ket anak nan Arni. Hiyay Arni ket anak nan Esrom. Hiyay Esrom ket anak nan Farez. Hiyay Farez ket anak nan Juda. ³⁴ Hiyay Juda ket anak nan Jacob. Hiyay Jacob ket anak nan Isaac. Hiyay Isaac ket anak nan Abraham. Hiyay Abraham ket anak nan Terah. Hiyay Terah ket anak nan Nahor. ³⁵ Hiyay Nahor ket anak nan Serug. Hiyay Serug ket anak nan Reu. Hiyay Reu ket anak nan Peleg. Hiyay Peleg ket anak nan Eber. Hiyay Eber ket anak nan Sala. ³⁶ Hiyay Sala ket anak nan Cainan. Hiyay Cainan ket anak nan Arfaxad. Hiyay Arfaxad ket anak nan Shem. Hiyay Shem ket anak nan Noe. Hiyay Noe ket anak nan Lamec. ³⁷ Hiyay Lamec ket anak nan Matusalem. Hiyay Matusalem ket anak nan Enoc. Hiyay Enoc ket anak nan Jared. Hiyay Jared ket anak nan Mahalaleel. Hiyay Mahalaleel ket anak nan Kenan. ³⁸ Hiyay Kenan ket anak nan Enos. Hiyay Enos ket anak nan Set. Hiyay Set ket anak nan Adan. Hiyay Adan ket anak nan Apo Dioh.

*Hiyay Panukho nan Satanang Kanan Apo Jesus
(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)*

¹ Haanin, hiyay Apo Jesus a naheb nin Ihpition Dioh, inumalih ya ha kabatowan nin Jordan. Ket in-ugot na yan Ihpition Dioh ha wangwang.

² Ket ha loob nin apatapo a mangaamot, antukhoen na yan Satanang. Kananyatew a panaon, ahe yan bega nangan. Kaya-bay nabitlan yaynan tubat.

³ Hinabi nan Satanang kanan Apo Jesus, “No peteg a hika ye Anak nin Dioh, diyagen mo man awod a makan yatin dapah.”

⁴ Nakibat yay Apo Jesus, “Yati ye naihulat a Habi nin Dioh,

‘Aliwan bengat makan ye pagbi-ay nin tao.’ ”*

⁵ Haanin, hiyay Satanang, inlakew na yay Apo Jesus ha matagay a lugal. Ket impahiglap na kana ye kaganaan a panakopan ihti ha babeluta. ⁶ Hinabi nan Satanang kana, “Kaganaan a kapalyadiyan boy kabatnangan nin hilatin panakopan, ket naibyay ana kangko. Ket maibyay ko ha ayaman a labay kon pamyayan.

⁷ Ibyay ko kammo hilatin kaganaan dapot tana manggalang ka kangko.”

⁸ Nakibat yay Apo Jesus, “Yati ye naihulat a Habi nin Dioh,

‘Hiyay Apo mon Dioh ye galangen mo boy hiyan bengat ye paghilbiyan mo.’ ”†

⁹ Haanin, hiyay Satanang, inlakew na yay Apo Jesus ha banwan Jerusalem. Ket pinaideng naya ha pinakamatagay a pahen nin bobongan nin

* **4:4** Deuteronomio 8:3. † **4:8** Deuteronomio 6:13.

Timplo haka na hinabi kanan Apo Jesus, “No peteg a hika ye Anak nin Dioh, magtaboy ka man awod. ¹⁰ Ahe ka mapano, ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, ‘Tubol na hilan Apo Dioh ye aanghil na a manalima kammon ¹¹ manampopo ta-omen ahe mahugatan ha dadapah ye bibitih mo.’ ” ‡

¹² Noba nakibat yay Apo Jesus, “Yati ye naihulat a Habi nin Dioh,

‘Adi mo anhuboken ye Apo mon Dioh.’ ” §

¹³ Pangayadi na yan tinukhon Satanas, nilakwanan na yayna, ta mangagad yayna man nin manged a panaon a tukhoen na yayna man.

*Hiyay Pandugi nin Pangiadal nan Apo Jesus
(Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)*

¹⁴ Pangayadi, hiyay Apo Jesus a naheb nin kapyadiyan nin Ihipiditon Dioh, nag-udong ya ha plobinhiyan Galilea. Kananyatew nitayak anay balita tungkol kana ha kaganaan a lulugal ihtew.

¹⁵ Ket ampakew yan ampangiadal ha pāytiponan lan Jujudio. Ket ginalang yan kaganaan a tatao ihtew.

*Ahe la yan Biniha ye Apo Jesus ha Nazaret
(Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)*

¹⁶ Haanin, nag-udong yay Apo Jesus ha Nazaret a lugal a kinalakean na. Ket ha Mangaamot nin Pagpainawa, nakew ya ha pāytiponan lan Jujudio, ta wanabay ye kinalmawan na. Ket haanin, nideng ya ta-omen ya mamaha nin Habi nin Dioh. ¹⁷ Ket inggawang la kana ye nakehkeh

‡ 4:11 Kakanta 91:11-12. § 4:12 Deuteronomio 6:16.

a nakaihulatan nin hahabi nan podopita Isaias. Biniklal na yatew. Ket ha nakit nay pahen a antapulen na, wanae ye imbaha na,

¹⁸ “Hiyay Ihipidito nan Apo, anti ya kangko.

Ta pinili na kon mangipatanda nin Manged a Balita kanlan mangaidap.

Intubol na kon mangipatanda kanlan nakapidiho a mapalihway hilayna,

ket hilay kakapkap, makakit hilayna.

Intubol nako met a mamalihway kanlan tataon an-apiyen

¹⁹ boy mangipatanda a nilumateng anay panaon nin pangiligtah nan Apo.”*

²⁰ Pangayadi nin pamaha na, kinehkeh na yan uman ye kahulatan haka naya inggawang kanan māghilbi. Ket nikno yayna ta-omen mangiadad. Ket hilay kaganaan a tatao ihtew, ket ampamilew hila kana. ²¹ Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Haanin met ateed, legan ampanlenge kawo, natupad ana yatin naihulat a Habi nin Diah.”

²² Ket hilay kaganaan a anti ihtew, nagtaka hila. Ket hinabi la, “Kanged nan maghabi! Noba aliwa nayi a anak na yan Jose?”

²³ Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Homain hapo a habiyen yo kangko yatin kahabiyen, ‘Doktol, tambalan moy hadili mo.’ Ta labay yo a diyagen ko ihti ha hadili kon banwa ye nabalitaan yo a didinyag kon kapagtakaan ha Capernaum.”

²⁴ Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Homain podopita a ambihaen ha lugal na. ²⁵ Leng-en yo. Hatew, ha

* **4:19** Isaias 61:1-2.

panaon nan podopitan Elias, peteg a malabong hilay bawon babayi ha nahyon Israel. Ket kananyatew a panaon, ahe ya nangudan ha loob nin tatloy taon boy anem a bowan. Kaya-bay nagkamain nin tubat a bitil ha kaganaan a lulugal ha Israel. ²⁶ Noba hiyay podopitan Elias, ahe naya intubol Apo Dioh a managlap kanlan babawo ha Israel. No aliwan intubol na yan managlap ha maghay bawon babayi ha banwan Sarepta a hakop nin Sidon.† ²⁷ Ket ha panaon nan podopitan Eliseo, malabong hilay tataon ampaghakit nin kating ihtew ha Israel. Noba agya magha, homain yan pinaitaah kanla, no aliwan hiyay Naaman a maghan aliwan Judio a taga Siria.”

²⁸ Ket hilay kaganaan a anti ha pāytiponan lan Judio, pamakange lay hinabi nan Apo Jesus a hinaglanan na hilan Apo Dioh ye aliwan Judio, napoot hilan tubat. ²⁹ Kaya-bay nideng hila. Ket intudon-tudon la yan papalwah ha banwa la a anti ha babe matundol, ta iampag laya dayi ha maalale a bengaw. ³⁰ Noba hiyay Apo Jesus, nagdān ya ha pibunakan la. Ket nilakwanan na hilayna.

Hiyay Pamaalih nan Apo Jesus nin Maloke a ihpidito

(Marcos 1:21-28)

³¹ Ket paibat ihtew, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha banwan Capernaum ha plobinhiyan Galilea. Ket ha Mangaamot nin Pagpainawa, nangiadal ya ha pāytiponan lan Judio. ³² Ampagtaka

† 4:26 Hiyay Sidon ket banwa lan aliwan Judio.

hilay tatao ha pangiadal na, ta main yan kapalyadiyan ha hahabi na. ³³ Kananyatew, main maghay laki ihtew a hinelpa nin maloke a ihpidito. Nangha ya, a wana, ³⁴ “Jesus a taga Nazaret, aya ka nayi kammi? Nakew ka nayi ihti ta-omen mo kayi apoen? Tanda ko no aya ka! Hika ye Pinili nan Apo Dioh a intubol na.”

³⁵ Noba pinaghabiyon na yan Apo Jesus, “Pakal-em ka! Umalih kayna kana!” Ket haanin, hiyay maloke a ihpidito, impuang na yay tao ha pibunakan lan kaganaan haka naya inalihan a ahe bega pinahakitan.

³⁶ Hilay kaganaan a nakakit, ket nagtaka hila boy napaytepet-tepet, a wanla, “Hinyati? Tubat yan makapalyadiyan ye habi na! Ampaalihen nay mangaloke a ihpidito, ket an-umalih hila met!” ³⁷ Kaya-bay hiyay balita tungkol kanan Apo Jesus, ket nitayak ya ha kaganaan a pahen nin yatew a lugal.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Malabong a Tatao

(Mateo 8:14-17; Marcos 1:29-34)

³⁸ Haanin, hiyay Apo Jesus, inumalih ya ha pāytiponan lan Jujudio. Ket nakew ya ha baey nan Simon. Hiyay babayi a ampo nan Simon, ket tubat ye halot na. Kaya-bay impakihabi laya kanan Apo Jesus a paitaahen naya. ³⁹ Haanin, hiyay Apo Jesus, hinumaley yan nideng ha talig nan ampaghakit. Ket pinaghabiyon na yay halot na. Kapipikhaan, nitaah yayna boy tampol yan nideng. Ket inapagan na hilayna.

⁴⁰ Ha ampitanghob anay mangaamot, hilay tatao, malabong a ampaghakit nin nakahinadi ye inlakew la kanan Apo Jesus. Ket hiyay balang magha kanla, kinimpaan na hilan pinaitaah. ⁴¹ Boy pinaalih na met Apo Jesus ye mangaloke a ihpidito kanlan malabong a tatao. Ket legan an-alihan la hilay tatao, an-ipangha lan mangaloke a ihpidito, “Hika ye Anak nin Dioh!” Noba hiyay Apo Jesus, pinaghabian na hila boy binawalan na hilan maghabi, ta tanda la a hiyabay ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.

Hiyay Pangiadal nan Apo Jesus ha plobinhiyan Judea

(Marcos 1:35-39)

⁴² Kabekahan, ha mahanibhanib po, inumalih yay Apo Jesus. Ket nakew ya ha wangwang. Haanin, tinapul la yan tatao. Ket ha natapulan la yayna, impakihabi la kana, “Apo, no malyadi dayi, adi ka po an-umalih.”

⁴³ Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe malyadi, ta katapulan ko met ipatanda kanlan tatao ha kanayon a lulugal ye Manged a Balita tungkol ha panakop nan Apo Dioh, ta yabayti ye nakaitubolan ko ihti ha babe-luta.” ⁴⁴ Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nagpahulong yan nangipatanda nin Manged a Balita ha kanayon po a pāytiponan lan Jujudio ha plobinhiyan Judea.

5

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanlan Naunan Mānumbong na

(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

¹ Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo Jesus ha ambay dagatdagatan nin Genesaret, malabong hilay tataon ampaipaletpet kana a manlengge nin Habi nin Dioh. ² Ket ha gilid lanom, nakit nay luway bangka a homain tao. Ta hilay nagkonin, ket ampangiwahwah hilan hihigay la. ³ Haanin, hiyay Apo Jesus, nilumampat ya ha bangka nan Simon. Ket hinabi na kana, "Itaang mo yan makandi ha gilid yatin bangka." Ha nitaang na yaynan makandi ha gilid, nikno yaynay Apo Jesus. Ket nangiadal yayna kanlan tatao.

⁴ Pangayadi nan nangiadal, hinabi na kanan Simon, "Ilakew yoya yatin bangka ha maalale, ket ikatkat yoy higay yo ta-omen kawo makakwa nin malanghit."

⁵ Nakibat ya, "Maihtodo, mikahumda kayin nanlapet, ket homain kayin bega nakwa. Noba ulita hinabi mo, ket ikatkat kon uman ye higay mi." ⁶ Kaya-bay inlakew lay bangka la ha maalale. Ingkatkat lay higay la. Ket malabong a malanghit ye nakwa la. Magaynan maginit ye higay la. ⁷ Kaya-bay kinawey la hilay kalalamoan la a anti ha kanayon a bangka, ta pahaglap hila kanla. Nakew hila met a managlap kanla. Ket napno nin malanghit ye luway bangka la anggan magaynan lumdeg.

⁸ Ha nakit nan Simon Pedro ye nalyadi, nanal-imukod ya ha adapan nan Apo Jesus. Ket hinabi na kana, "Taangan moko Apo, ta māgkahalanan ako." ⁹ Hinabi nan Simon Pedro yatew, ta hiya boy hilay kalamoan na, ket ampagtaka ha

kalabong nin malanghit a nakwa la. ¹⁰ Nagtaka hila met ye Santiago boy Juan a anak nan Zebedeo boy katag-op nan Simon Pedro.

Ket hinabi nan Apo Jesus kanan Simon Pedro, “Adi ka angkalimo. Ket paibat haanin, diyagen kataynan māngumbinyo nin tatao a mamteg kangko a ba-mo kawon ampanlapet nin malanghit.” ¹¹ Kaya-bay ha naigilid laynay babangka la, nilakwanan layna ye kaganaan boy nakilakew hilayna kanan Apo Jesus.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha lakin Kinating

(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

¹² Legan anti yay Apo Jesus ha maghay banwa, hinumaley ya kana ye maghay lakin napampoh nin kating. Nilumukob ya ha luta ha adapan na. Ket nakiingalo ya, a wana, “Apo, no labay mo, mapaitaah moko.”

¹³ Ket hiyay Apo Jesus, kinimpaan naya boy hinabi na, “Awo, labay ko. Mitaah kayna!” Ket tampol yayan naalih ye kating na.

¹⁴ Pangayadi, binilinan na yan Apo Jesus, “Adi mo anhabiyen ha agya ayaman ye nalyadi kammo, no aliwan makew ka tana ha padi. Ket ipabilew moy luti mo kana. Pangayadi, mangihagpa ka nin omen ha imbilin nan Moises bilang pamapteg a nitaah kayna.”

¹⁵ Noba lalo ya po naitayak ye balita tungkol kanan Apo Jesus. Kaya-bay nilumateng ye malabong po a tatao ta-omen hila manlenge nin an-iadal na boy mapaitaah ha hakit la. ¹⁶ Agya

wanabay man, lanang ya po ampakew ye Apo Jesus ha wangwang ta-omen ya makigwang.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Lumpo

(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

¹⁷ Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo Jesus, anti hila met ihtew a ampikno ye nangaanon Papatiseo boy mamaihtodo nin Bibilin. Main nangibat ha banwan Jerusalem boy ha kaganaan a lulugal ha plobinhiyan Galilea boy ha plobinhiyan Judea. Ket hiyay kapalyadiyan nan Apo Dioh a mamaitaah, anti ya kanan Apo Jesus. ¹⁸ Haanin, main nilumateng a nangaanon lakin ampanambayok nin maghay lakin lumpo. An-apehen la yan iloob ha baey ta-omen laya maihaley kanan Apo Jesus. ¹⁹ Noba uli ha kalabong nin tatao, ket ahe hila makaloob. Kaya-bay nanik hila ha bobongan nin baey. Ket nanlabkat hilan atep a nangiloyloyan la kanan lakin lumpo ha adapan nan Apo Jesus.

²⁰ Pamakakit nan Apo Jesus nin kayadet nin pamteg la kana, ket hinabi na kanan lumpo, "Gayyem, napatawad anay kakahalanan mo."

²¹ Hilay Papatiseo boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, inihip lay wanae, "Yatin tao, ampahalumbangan na yay Apo Dioh, ta homain anan ayaman a makapatawad nin kakahalanan no aliwan hiyay Apo Dioh bengat!"

²² Noba hiyay Apo Jesus, tanda nay an-ihipen la. Kaya-bay tinepet na hila, "Taket ta wanabay ye ihip yo? ²³ Matataloh a habiyen kananyatin lumpo, 'Napatawad kayna ha kakahalanan mo',

ta ahe yo makit no napatawad o ahe. Noba habiyen ko kana, 'Mideng ka ta kumodang kayna' ²⁴ ta-omen yo makit a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao ket main kapalyadiyan a mamatawad nin kakahalanan ihti ha babe-luta."

Ket hinabi na kanan lumpo, "Mideng ka. Ket kadten moy apay mo, ta muli kayna!" ²⁵ Ket tampol yan nideng ye lumpo ha adapan lan kaganaan boy kinaget nay apay na. Ket nuli yaynan ampanggalang kanan Apo Dioh. ²⁶ Kaganaan lan tataon nakakit nin nalyadi, nagtaka hilan tubat. Ket inggalang la yay Apo Dioh, a wanla, "Koynan kapagtakaan a babagay ye nakit tawo haanin!"

*Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanan Levi
(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)*

²⁷ Pangayadi nin pamaitaah nan Apo Jesus, inumalih yayna. Haanin, nakit na yay maghay lakin māningil nin bowih a nanggalan Levi a ampikno ha pamayadan nin bowih. Hinabi nan Apo Jesus kana, "Kilakew ka kangko." ²⁸ Nideng yay Levi, imbantak nay kaganaan, ket nakilakew yayna kanan Apo Jesus.

²⁹ Haanin, bilang pamadangal nan Levi kanan Apo Jesus, nangihadya yan mayadet a poniyan ha baey na. Ket malabong a māningil nin bowih boy kanayon po a tatao ye nakidungon mangan kanla. ³⁰ Noba ha nakit la hilan Pappariseo boy hilay kalalamoan la a mamaihtodo nin Bibilin, ket hinaleyan la hilan dinlaw ye mānubong nan Apo Jesus, "Taket ta ampakidungo kawon mangan boy minom kanlan māningil nin bowih boy kanlan kanayon a māgkahalanan?"

³¹ Pinakibatan na hilan Apo Jesus, “Hilay homain hakit, ahe la katapulan ye doktol, no aliwan hilay ampaghakit. ³² Nakew ako ihti a managyat kanlan māgkahalanan a maghehe, aliwa kanlan tataon ampangibaan nin hadili la a matoyngong hila.”

*Hiyay tungkol ha Pagpaltan Mangan
(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)*

³³ Haanin, hinabi nin ano katao kanan Apo Jesus, “Hilay mānumbong nan Juan a Māmawtihmo, ket maheheg hilan magpaltan mangan boy makigwang. Wanabay met kanlan mānumbong lan Papariseo. Noba hilay mānumbong mo, maheheg hilan mangan boy minom.”

³⁴ Inlalayi nan Apo Jesus ye hadili na ha maghay lakin nagkahal, a wana, “Legan kalamo laya po nin kinumbida ha poniyan ye lakin nagkahal, ahe hila malyadin magpaltan mangan, kali? ³⁵ Noba maabot lano ye panaon a maialih yayna kanla ye lakin nagkahal. Ket kananyatew hila po magpaltan mangan uli ha kalelean la.”

³⁶ Hinabi na po Apo Jesus kanla ye maghay pangilalayi tungkol ha bayon adal na, “Homain taon mangginit ha bayon bado nin itakop na ha alan a bado. Ta no diyagen na yatew, mahayang yay bayon bado boy hiyay intakop, aliwa yan padiho ha nakaitakopan na.”

³⁷ Hinabi na po Apo Jesus, “Homain met taon mangikonin nin bayon alak ha alan a kubot a katat. Ta no diyagen na yatew, lumtoh yay alan a kubot boy mabullog yay alak. Ha wanabay,

padiho hila lanon mahayang. ³⁸ No aliwan hiyay bayon alak, ket katapulan a ikonin ya ha bayon kubot a katat. ³⁹ Homain met taon nakainom nin alan a alak ye malabay minom nin bayon alak, ta habiyen na, 'Malalahap ye alan a alak.' "

6

Hiyay Tepet tungkol ha Mangaamot nin Pagpaina

(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

¹ Ha maghay Mangaamot nin Pagpaina, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, nipadān hila ha katidigowan. Haanin, hilay mānumbong na, nandayon hilan nante nin tidigo. Ket an-itatangay lan antim-en. ² Haanin, main met nangaanon Papariseo ihtew. Ket hinabi la, "Taket ta andiyagen yoy wanabay? Ampante kawon tidigo, ket bawal yain ha Mangaamot nin Pagpaina!"

³ Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Ahe yo po nayi nabaha ye dinyag nan David hatew? Ha nabitlan ya boy hilay kalalamoan na, ⁴ hinumlep ya ha Toldan Panggalangan kanan Apo Diah. Ket nangwa yan tinapay a inhagpa kanan Apo Diah. Kinan na boy pinakan na hila met ye kalalamoan na. Noba ahe ya nagkahalanan agya po man bawal yatew ha Bibilin, ta hilay papadi bengat ye malyadin mangan nin inhagpa kanan Apo Diah."

⁵ Hinabi na po Apo Jesus, "Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket main kapalyadiyan a mangihabi no hinyay huhton diyagen ha Mangaamot nin Pagpaina."

*Hiyay taon Kinumpit ye maghay Gamet na
(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)*

⁶ Ha kanayon a Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha pāytiponan lan Jujudio, ta mangiadal ya. Main maghay laki ihtew a kinumpit ye dapit wanan a gamet na. ⁷ Kananyatew a mangaamot, hilay Papariseo boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, ambantayan laya no paitaahen na yan Apo Jesus agya Mangaamot nin Pagpainawa. Ta no diyagen na yain, ket main hilaynan pangidaloman kana. ⁸ Noba tanda nan Apo Jesus ye an-hipen la. Kaya-bay hinabi na kanan laki a kinumpit ye gamet na, “Mideng ka, ket makew ka ihti ha adapan.” Ket nideng ya met ye laki haka ya nakew ha adapan la.

⁹ Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanlan Papariseo boy kanlan mamaihtodo nin Bibilin, “Tepeten katawo. Hinyay an-ipaluboh nin Bibilin a malyadin diyagen ha Mangaamot nin Pagpainawa? Manyag nayin manged o maloke? Mangiligtah nayi o mamatey?”

¹⁰ Binilew na hilan kaganaan ye anti ha palibot na haka na hinabi kanan lakin kinumpit ye gamet na, “Ipanat moy gamet mo.” Impanat nay gamet na, ket nitaah yayna. ¹¹ Noba napoot hilan tubat ye Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, ta namaitaah yay Apo Jesus ha Mangaamot nin Pagpainawa. Kaya-bay pinaytotongtongan la no hinyay diyagen la kanan Apo Jesus.

*Hiyay Pamili nan Apo Jesus nin Labinluwan
Pag-apohtol na
(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)*

¹² Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus, hinumaka ya ha mapantay. Ket mikahumda yan nakigwang kanan Apo Dioh ihtew. ¹³ Kabekahan, hinagyat na hilay mānumbong na. Ket namili ya kanla nin labinluwan lalaki a hinabtan nan apohtol. ¹⁴ Hilabayti ye Simon a anhabtan Pedro, hiyay Andres a katongno nan Pedro, hiyay Santiago, hiyay Juan, hiyay Felipe, hiyay Bartolome, ¹⁵ hiyay Mateo, hiyay Tomas, hiyay Santiago a anak nan Alfeo, hiyay Simon a magha kanlan ampangimahakit kanlan Israelita, ¹⁶ hiyay Judas a anak nin lumbo a Santiago boy hiyay Judas a anhabtan Iscariote a nangiopit kanan Apo Jesus.

*Hiyay Pangiadal boy Pamaitaah nan Apo Jesus
(Mateo 4:23-25; 5:1-12)*

¹⁷ Haanin, hiyay Apo Jesus boy hilay aapohtol na, dinumoong hilayna. Ket tinumgen hila ha napo, ta anti hila ihtew ye malabong a mānumbong na boy malabong a tataon nangibat ha kaganaan a lulugal nin plobinhiyan Judea, banwan Jerusalem, boy ha lulugal ha ambay dagat nin banwan Tiro boy banwan Sidon. ¹⁸ Nakew hila ihtew ta-omen manlenge kanan Apo Jesus boy mapaitaah hila ha hahakit la. Ket hilay tataon hinelpa nin maloke a ihpidito, pinaitaah na hila met. ¹⁹ Kaganaan lan ampaghakit, ket ampakaapehen la yan makimpaan ye Apo Jesus, ta main kapalyadiyan a ampan-gibat kana a mamaitaah nin agya hinyaman a hakit.

- 20 Haanin, binilew na hilan Apo Jesus ye mānubong na boy hinabi na kanla,
“Minged kawon mangaidap,
ta maibilang kawo kanlan anhakopen nan
Apo Diah.
- 21 Minged kawon angkabitlan haanin,
ta mabhoy kawo lano.
Minged kawon antumangih haanin,
ta kumaili kawo lano.
- 22 Minged kawo no uli ha panubong yo kangko
a ibat ha langit a in-Anak nin Tao,
ket pag-inakitan la kawo,
ikahwil la kawo,
umihen la kawo
boy damaen la kawo.
- 23 Ta wanabay met ateed ye dinyag lan nangaunan tutoa yo hatew kanlan popodopita nin Diah. Kaya-bay no diyagen la yati kanyo, ket maghayaghag kawo boy umugto-ugto ha kaalike-tan yo, ta mayadet ye plimyo yo ha langit.
- 24 Noba kakaingalo kawon mangabatnang,
ta napakinabangan yoynay kainomayan yo.
- 25 Kakaingalo kawon angkabhoy haanin,
ta mabitlan kawo lano.
Kakaingalo kawon angkumaili haanin,
ta lumele boy tumangih kawo lano.
- 26 Kakaingalo kawo no andangalen la kawon kaganaan a tatao,
ta wanabay met ateed hatew ye dinyag lan nangaunan tutoa kanlan aliwan peteg a popodopita.”

*Hiyay Pangado kanlan Kakaaway
(Mateo 5:38-48; 7:12)*

27 “Noba yati ye habiyen ko kanyon ampan-
lenge kangko,” wanan Apo Jesus. “Adoen yo
hilay kakaaway yo boy manyag kawon kangedan
kanlan ampangahulog kanyo. 28 Inged yo hilay
ampanuboy kanyo. Ket hilay ampangapi kanyo,
ipakigwang yo hila met. 29 No main manikpa nin
pingipingi mo, iadap mo po kana ye kahampad.
No main manamham nin hamda mo, ket ibyay
mo, dayon bado mo. 30 No main met makikwa
kammo, biyan moya. Ket no main mangwa nin
bandi yo, adi yoyna an-ipaudong. 31 Diyagen yo
kanlan kanayon ye labay yon diyagen la kanyo.”

32 “No hilay ampangado bengat kanyo ye
adoen yo, homain kawon plimyo a maagad
kanan Apo Dioh. Ta agya hilay māgkahalanan,
ket ampangado hila met kanlan ampangado
kanla. 33 Ket no hilay manged kanyon ben-
gat ye panyagan yon manged, homain kawon
plimyo a maagad kanan Apo Dioh. Ta agya
hilay māgkahalanan, ket andiyagen la met
yain. 34 No hilay makabayad bengat kanyo ye
padaman yo, homain kawon maagad a plimyo
kanan Apo Dioh. Ta agya hilay māgkahalanan,
ket ampamadam hila met kanlan kapadiho lan
māgkahalanan a angkahigudo lan makabayad
kanla. 35 Aliwan wanabay ye diyagen yo, no
aliwan adoen yo hilay kakaaway yo, manyag
kawo kanla nin manged boy padaman yo hila a
ahe yoyna an-hipen no makabayad hila kanyo o
ahe. No wanabay ye diyagen yo, ket mayadet
ye plimyo yo boy mapaptegan a anak na
kawon Katatagayan a Dioh. Ta mapangingalo
yay Apo Dioh agya kanlan ahe ampagpahalamat

boy kanlan mangaloke. ³⁶ Mag-ilyadi kawon mapangingalo a omen kanan Bapa yon Dioh a mapangingalo.”

*Hiyay tungkol ha Panuhga kanlan Kanayon
(Mateo 7:1-5)*

³⁷ “Adi kawo ampanuhga nin kapadiho yon tao ta-omen na kawo met ahe uhgaan Apo Dioh. Mamatawad kawo ta-omen na kawo met patawaden Apo Dioh. ³⁸ Mamyay kawo ta-omen na kawo met biyan nin Apo Dioh. Biyan na kawon huhton takal, hekhek, hedhed boy anhumwa ha takalan. Ulita no way-omen ye pamyay yo kanlan kanayon, ket wanabay met ateed ye pamyay nan Apo Dioh kanyo.”

³⁹ Hinabi na po Apo Jesus makauli ha pangilalayi, “Hiyay kapkap, malyadi na nayi akayen ye kapadiho nan kapkap? Ahe, ta padiho hilan maampag ha lubot. ⁴⁰ Homain ampag-adal a umiigit kanan maihtodo na. Noba no maadalan yan luboh, mag-ilyadi yan omen kanan maihtodo na.”

⁴¹ “Taket ta andelawen moy kahalanan nin katongno mo a ba-mon bengat makandin buwag ha mata na, noba ahe mo an-ibabano ye kahalanan mo a ba-mon mayadet a buwag ha mata mo? ⁴² Way-omen mo habiyen ha katongno mo, ‘Katongno, paolayan mon alihen koy buwag ha mata mo’, noba ahe moya met angkakit ye mayayadet a buwag a ba-mon batang a nipabanlag? Hikan ampagmamangedan! Muna mo po alihen ye mayadet a buwag mo ta-omen mo makit a manged ye makandin buwag nan katongno mo.”

*Matandaan ye Kayo makauli ha Dawa na
(Mateo 7:16-20; 12:33-35)*

⁴³ “Hiyay manged a poon-kayo, ket manged ya met ye dawa na. Noba hiyay aliwan manged a poon-kayo, aliwa ya met manged ye dawa na. ⁴⁴ Balang poon-kayo, ket matandaan ya ha dawa na. Ta hiyay poon-kayon madiwi, ahe yan manawa nin igoh o ubah. ⁴⁵ Wanabay met ye tao. Hiyay taon manged, ket ampaghabi yan kangedan, ta pawa kangedan ye anti ha puho na. Noba hiyay taon maloke, ampaghabi yan mangaloke, ta pawa mangaloke ye anti ha puho na.”

*Hilay Luway Kalahin Mānyag nin Baey
(Mateo 7:24-27)*

⁴⁶ Hinabi na po Apo Jesus, “Taket ta anhabtan yo kon ‘Apo’, noba ahe yo met anhumbongen ye anhabiyen ko? ⁴⁷ Hiyay taon anhumaley kangko, ampanlengge boy anhumbongen nay anhabiyen ko. Ket ilalayi koya ⁴⁸ ha taon nangipaideng nin baey. Nangali yan maalale a lubot. Ket impaideng nay baey na ha pundahyon a dapah. Ket ha nayadi na yaynay baey, nilumateng ye lanab. Ket nadugoh ye baey, noba ahe ya naagwat, ta maghen ye pagkadyag na. ⁴⁹ Noba ayaman a nakange nin hahabi ko a ahe na anhumbongen, ilalayi koya ha taon nangipaideng nin baey a homain pundahyon. Kaya-bay ha nadugoh yan lanab ye baey a impaideng na, ket napuang ya boy nangaagwat kaganaan.”

7

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Ipoh nin maghay Kapitan lan Huhundalon Romano (Mateo 8:5-13)

¹ Pangayadi nan in-adal Apo Jesus yatew kanlan tatao, nakew yayna ha banwan Capernaum. ² Ket ihtew, main maghay kapitan nin huhundalon Romano. Yatin kapitan, main yan ipoh a ampakaadoen na. Ket yatin ipoh na, ampaghakit ya boy angkakamatey yayna. ³ Ha nabalitaan nan kapitan ye tungkol kanan Apo Jesus, nangitubol yan nangaanon tutoan Jujudio a manungkolan a makew kanan Apo Jesus. Ket imbilin na kanla, "Makew kawo kanan Apo Jesus. Ket ipakiiingalo yo kana a lakwen naya ihtin paitaahen ye ipoh ko." ⁴ Ket hilay intubol na, ha niabot hilayna kanan Apo Jesus, impakihabi la kana, "Apo, pangiingalo mo. No malyadi dayi, haglahan mo yay kapitan, ta manged yan tao. ⁵ Ta agya aliwa yan Judio, ket maado ya kantawon Jujudio boy nangipaideng ya po nin pāytiponan tawo."

⁶ Haanin, hiyay Apo Jesus, nakilakew ya kanla. Ha mahaley hilayna ha baey nan kapitan nin huhundaloh, impahagana na yan kapitan kanlan gagayyem na ta-omen la habiyen kana, "Apo, agya adi kawoyna kano magbannog a umabot ha baey na. Ta ahe ya kano katanggap-tanggap a lakwen mo ha baey na. ⁷ Kaya-bay ahe ya nakew kammo. Noba agya wanabay man, habiyen moynan bengat kano a mitaah yay ipoh na, ket mitaah yan peteg, wanan kapitan kammi.

⁸ Tanda na a main madyag ye bilin nin maghay main kapalyadiyan, ta anti ya met ha hilong nin kapalyadiyan lan matatagay po kana. Boy main met huhundaloh a anti ha hilong nin kapalyadiyan na. Ket no habiyen na ha magha, 'Makew ka ihtew!' ket makew ya ihtew, boy no habiyen na met ha magha, 'Makew ka ihti!' ket makew ya. Boy no habiyen na ha ipoh na, 'Diyagen mo yati!' ket diyagen naya."

⁹ Pamakange nan Apo Jesus nin impahabi nan kapitan, nagtaka ya boy inumadap ya kanlan malabong a tataon anhumumbong kana. Ket hinabi na kanla, "Yo! Haanin akon bengat nakange nin wanabay a kayadet a pamteg! Agya kanlan Israelita, homain ako po nange nin main wanabay a pamteg." ¹⁰ Haanin, ha nag-udong hilaynay intubol nan kapitan, ket nakit la a nitaah yaynay ipoh.

Hiyay Pami-ay nan Apo Jesus nin Bugtong a Anak nin Bawon Babayi

¹¹ Pangayadi yatew, nakew yay Apo Jesus ha lugal a Nain. Ket nakilakew hila kana ye mānubong na boy hilay malabong a tatao.

¹² Ha mahaley hilayna ha ilwangan nin Nain, ket nahagana la hilay malabong a tataon anlumwah nin yatew a lugal a makew mangilbeng nin bugtong a lakin anak nin bawon babayi. ¹³ Ha nakit na yan Apo Jesus ye bawon babayi, nalunoh ya. Kaya-bay hinabi na kana, "Dada, adi kayna tumangih."

¹⁴ Haanin, hinaleyan na yan Apo Jesus ye ampamatayan lan bangkay. Ket kinimpaan

naya. Ket nagpaked hilayna met ye ampamatay. Hinabi nan Apo Jesus kanan lakin natey, “Inong, mimata ka.” ¹⁵ Nimata yan peteg haka yan naghabi. Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan indo, “Ti yaynay anak mo.”

¹⁶ Uli ha nalyadi, nalimowan hilay kaganaan boy inggalang la yay Apo Dioh. Hinabi la, “Anti yayna kantawo ye makapalyadiyan a podopita. Ket hiyay Apo Dioh, anhaglahan na hilaynay tatao na.” ¹⁷ Ket nitayak ye tungkol kanan Apo Jesus ha kaganaan a lulugal ha plobinhiyan Judea boy ha palibot na.

*Hiyay Pangitubol nan Juan a Māmawtihmo
nin Mānumbong na kanan Apo Jesus
(Mateo 11:2-19)*

¹⁸⁻¹⁹ Haanin, hilay mānumbong nan Juan a Māmawtihmo, imbalita la kana ye didinyag nan Apo Jesus. Kaya-bay hiyay Juan, intubol na hilay luwan mānumbong na a makew manepet kanan Apo Jesus nin wanae, “Hikayna lagi ye Cristo a impangako nan Apo Dioh a lumateng, o mangagad kayi po nin lumbo?”

²⁰ Ket ha niabot hilayna kanan Apo Jesus, hinabi la, “Intubol na kayin Juan a Māmawtihmo a manepet kammo no hikayna ye Cristo a impangako nan Apo Dioh, o mangagad kayi po nin lumbo?”

²¹ Kananyatew, hiyay Apo Jesus, natalngan la yan ampamaitaah nin malabong a tataon ampaghakit. Ampamaalih ya po nin maloke a ihpidito kanlan tatao boy ampaitaahen na hilay kakapkap. ²² Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus

kanlan intubol nan Juan, “Mag-udong kawoyna kanan Juan. Ket ibalita yo kana ye nange boy nakit yo. Hilay kakapkap, ampakakit hilayna. Hilay lulumpo, ampakakodang hilayna. Hilay kinating, nitaah hilayna. Hilay teteek, ampakange hilayna. Hilay natey, nabi-ay hilan uman boy hiyay Manged a Balita, an-ipatanda ana met kanlan mangaidap. ²³ Minged yay taon ahe ampagluwaluwa kangko.”

²⁴ Pamikuyot lan intubol nan Juan, hinabi nan Apo Jesus kanlan malabong a tatao, “Ha nakew kawo ihtew ha wangwang, hinyay anhigudowen yon makit? Maghay malawak a ampiangin-angin? Ahe! ²⁵ Maghay taon nakabado nin matampa? Ahe, ta hilay tataon nakabado nin matampa boy ampagbi-ay nin pagpapakapda, ket ihtew yo hila makit ha mangayadet a baey. ²⁶ Nakew kawo kana, ta labay yon makakit nin maghay podopita nin Dioh, kali? Awo, peteg a magha yan podopita ye Juan a Māmawtihmo. Ket habiyen ko kanyo a umiigit ya po ha maghay podopita. ²⁷ Ta hiyay Juan ye andektan nan Apo Dioh ha naihulat a Habi na,

‘Mangitubol akon māngihabi ko a mauna
kammo ta-omen na italadan ye danan mo.’
„*’

²⁸ Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta, homain umiigit kanan Juan a Māmawtihmo. Noba agya wanabay man, hiyay

* **7:27** Malakias 3:1.

pinakamaaypa kanlan anhakopen nan Apo Dioh, ket umiigit ya po kanan Juan.”†

29 Ket hilay kaganaan a tatao, agya hilay māningil nin bowih, pamakange lan hinabi nan Apo Jesus, hinabi la, “Huhto ye man-ipadyag nan Apo Dioh.” Hinabi la yatew, ta napabawtihmo hila kanan Juan. 30 Noba hilay Pappariseo boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, ahe la inawo ye man-ipadyag nan Apo Dioh ha bi-ay la, ta ahe hila napabawtihmo kanan Juan.

31 Hinabi na po Apo Jesus, “Hinya lagi ye pangilalayian ko kanlan tatao kananyatin panaon? Boy hinya lagi ye pangipadihowan ko kanla?

32 Ipadiho ko hila ha aanak a ampikno ha paydagawan a ampanghaan lay kadagaw la, a wanla,

‘Tinigtigan mi kawon pangkahal,

noba ahe kawo tinumalek!

Kinantaan mi kawon kanta no main natey,

noba ahe kawo met tinumangih!’

33 Wanabay ya met ateed ye dinyag yo kammin Juan a Māmawtihmo, ta padiho yo kayin impwida. Ta ha nilumateng yay Juan kanyo, ket nakit yo yan ampagpaltan mangan boy ahe ampinom nin alak. Noba hinabi yo, ‘Hi! Hinelpan yan maloke a ihpidito.’ 34 Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ha nilumateng ako ihti ha babe-luta, nakit yo kon ampangan boy ampinom. Noba hinabi yo met, ‘Mahiba

† 7:28 Umiigit hila kanan Juan, ta hilabay ye makakit nin pandugi nin panakop nan Apo Dioh. Hiyay Juan, natey yayna bayo nandugi ye panakop nan Apo Dioh.

yan mangan, māglahing, boy gayyem lan mangakuhit a māningil nin bowih boy kanayon po a māgkahalanan.’ ³⁵ Agya wanabay man, hiyay kadunongan nan Apo Dioh, ket angkakit ha didiyag lan kaganaan a aanak nin Dioh.”

Hiyay Apo Jesus ha Baey nan Simon a maghan Pariseo

³⁶ Ha maghay mangaamot, magha kanlan Pariseo a nagngalan Simon ye nanagyat kanan Apo Jesus a makew makipangan ha baey na. Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nakew ya met. Ket nakidungo yan mangan. ³⁷ Kananyatew a lugal, main maghay babayin katatanda nin kaganaan a māgkahalanan ya. Ha nabalitaan na a anti yay Apo Jesus ha baey nan Simon, ket nilakew naya boy nangaget ya nin pabangon mablin tubat a naikonin ha maghay botin alabahtodo. ³⁸ Ket nakew yan nideng ha golotan nan Apo Jesus. Antumangih ya ha aphayan na. Impatulo nay luwa na ha bitih nan Apo Jesus. Ket pinunahan na nin labok na haka na inumaan boy tiniihan nin pabango.

³⁹ Pamakakit nan Simon ha andiyagen nan babayi ha bitih nan Apo Jesus, inihip na, “No peteg a podopita ya yatin tao, tanda na dayi a māgkahalanan yatin babayi a ampingimpa kana.”

⁴⁰ Noba tanda nan Apo Jesus ye an-hipen nan Simon. Kaya-bay hinabi na kana, “Simon, main akon habiyen kammo.”

Nakibat yay Simon, “Hinyatew, Maihtodo?”

⁴¹ Hinabi nan Apo Jesus, “Main luway taon nangutang ha maghay taon māmautang. Hiyay inutang nan magha ket limanggatoh. Ket hiyay magha met, limampo. ⁴² Ha ahe hilayna makabayad, pinaulayan naynan māmautang ye utang la. Haanin, aya kanlan luwa ye igit a mangado kanan māmautang?”

⁴³ Nakibat yay Simon, “Kadihko, hiyay nakautang nin malalabong.”

“Huhto ye pakibat mo,” wanan Apo Jesus.

⁴⁴ Haanin, pinalingayan na yan Apo Jesus ye babayi. Ket hinabi na kanan Simon, “Angkakit mo nayi yatin babayi? Ha hinumlep ako ihti ha baey mo, ket ahe moko bega binyan nin lanom a panguyah nin bibitih ko. Noba yatin babayi, luwa na ye pinanguyah nan bibitih ko boy labok nay pinamunah na. ⁴⁵ Boy ahe moko inumaan bilang pagkakitan nin aliket mon nananggap kangko. Noba yatin babayi, paibat po ha hinumlep ako ihti ha baey mo, ket homain tegen ye panguma na ha bibitih ko. ⁴⁶ Ahe mo tiniihan nin ladaq ye ō ko. Noba yatin babayi, tiniihan nay bibitih ko nin mablin pabango. ⁴⁷ Kaya-bay hiyay mayadet a pangado na a impakit na kangko ye ampamapteg a napatawad anay malabong a kakahalanan na. Noba hiyay taon makandi ye kahalanan na a napatawad, ket makandi met ye pangado na a ipakit na.” ⁴⁸ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan babayi, “Napatawad anay kakahalanan mo.”

⁴⁹ Ket hilay kadungo nan Apo Jesus ha pangangan, wanla ha ihip la, “Aya ya lagi yatin tao a ampanggaya a mamatawad nin kakahalanan?”

50 Hinabi nan Apo Jesus kanan babayi, “Inligtah na kan pamteg mo. Muli kaynan main katanaan.”

8

Hilay Babayin Nangalingay kanan Apo Jesus

¹ Ha ahe nabuyot, hiyay Apo Jesus, nilakew nay babanwa boy babadiyo. Ket impatanda nay Manged a Balita tungkol ha panakop nan Apo Dioh. Kalamo na hilay labinluwan mānubong na ² boy nangaanon babayin pinaitaah na ha hahakit la boy hilay namaalihan na nin mangaloke a ihpidito. Magha ya kanla ye Maria a anhabtan Magdala ye namaalihan na nin piton mangaloke a ihpidito. ³ Kalamo laya met ye Juana a ahawa nan Cusa a mamaala ha mayadet a baey nan Gobilnadol Herodes Antipas, hiyay Susana, boy hilay kanayon po a babayi. Hilabay ye ampangalingay kanan Apo Jesus boy kanlan mānubong na. Ket hadili lan babandi ye anggawien la ha pangalingay la.

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mānabwag (Mateo 13:1-9; Marcos 4:1-9)

⁴ Haanin, malabong a tataon nangibat ha kanayon a babanwa ye ampakew kanan Apo Jesus. Ket in-adal na kanla yatin pangilalayi, ⁵ “Main maghay māgtalon ye nakew nanabwag nin bini ha pananeman na. Ha panabwag na, main nangaanon bini ye naampag ha dān. Ket hilatin bibini, natudakan lan tatao boy kinan nin mamanokmanok. ⁶ Main met nangaanon bini ye naampag ha kadapahan a main maimpih

a luta. Tinumubo hila noba kadudumali hilan nalangey, ta mamala ye luta. ⁷ Main met nangaampag ha antuboan nin madiwin iilamon. Ket ha tinumubo hilatew a bini, kadlan lan nilumake ye madiwin iilamon. Ket tinugpawan lay tinumubo a bibini. ⁸ Noba main met bibini a naampag ha mabona a luta. Ket malambot ye tubo la boy nanawa hilan titigatoh.” Pangayadi, impakakhaw nan hinabin Apo Jesus, “Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged.”

Hiyay Tikih nin Pangilalayi

(Mateo 13:10-17; Marcos 4:10-12)

⁹ Haanin, hilay mānubong nan Apo Jesus, nanepet hila kana, “Hinyay labay habiyen nin pangilalayi mo?”

¹⁰ Nakibat yay Apo Jesus, “Nabyayan kawon pagkataloh nin hiklito nin tungkol ha panakop nan Apo Diah. Noba kanlan kanayon, ampaghabi kon bengat makauli ha pangilalayi tamen agya po man ‘mamilew hilan mamilew, ket ahe hila makabalay boy agya po man manlenge hilan manlenge, ket ahe hila makataloh.’ ”*

Hiyay Labay Habiyen nin Pangilalayi nan Apo Jesus tungkol ha Mānabwag

(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

¹¹ Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na, “Wanae ye labay habiyen nin pangilalayi tungkol ha mānabwag. Hiyay bini ket Habi nin Diah. ¹² Ket hiyay dān a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye tataon nakange nin Habi nin Diah. Noba nilumateng yay Satanas.

* **8:10** Isaias 6:9.

Ket inalih na ha puho la ye Habi nin Dioh ta-omen hila ahe mamteg boy ahe miligtah. ¹³ Ket hiyay kadapahan a main maimpih a luta, ket hilabay ye tataon angkaaliket a nakange boy nananggap nin Habi nin Dioh. Noba ahe ya nanyamot ha puho la. Kaya-bay ahe nagbuyot ye pamteg la, ta ha nilumateng ye papanubok kanla, ket tinalingkukolan la yaynay pamteg la. ¹⁴ Hiyay luta a antuboan nin madiwin iilamon a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye tataon nakange nin Habi nin Dioh. Noba hiyay Habi nin Dioh a nange la, ket natugpawan yan malabong a babagay a ampakayootan la, kalabayan a bumatnang boy panumbong ha kalabayan nin laman la. Kaya-bay ahe ya nakapanawa ye Habi nin Dioh ha bi-ay la. ¹⁵ Noba hiyay mabona a luta a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye tataon luboh a nanlengge nin Habi nin Dioh. Ket intanem la ha puho la boy pinaghehpetan la yan hinumbong anggaynan nanawa ha bi-ay la.”

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Kingki
(Marcos 4:21-25)*

¹⁶ Hinabi na po Apo Jesus, “Homain taon mamaet nin kingki haka na hakeban nin koden o ikonin ha hilog nin papag, no aliwan ikonin naya ha hadya a pangikunaan ta-omen mahnag ye loob nin baey kanlan lumoob. ¹⁷ Ta homain nakatayo a ahe lano mibagwa boy homain hiklito a ahe lano matandaan.”

¹⁸ “Kaya-bay pakaleng-en yon manged ye an-habiyen ko. Ta hiyay taon ampanumbong nin nange na a kaptegan, ket mapahanan ya po ye

tinanda na. Noba hiyay taon ahe ampanumbong nin nange na a kaptegan, ket agya po man hiyay nibaan na a anti kana, ket maalih po kana.”

Hiyay Indo boy hilay Kakatongno nan Apo Jesus

(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

¹⁹ Haanin, hiyay indo nan Apo Jesus boy hilay kakatongno na a lalaki, ket nakew hila kana. Noba ahe hila makahaley kana uli ha kalabong nin tatao. ²⁰ Kaya-bay main tao a nangihabi kanan Apo Jesus, “Hiyay indo mo boy hilay kakatongno mon laki, anti hila ha ilwah. Ket labay lay makikit kammo.”

²¹ Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hilay ampanlenge boy ampanumbong nin Habi nin Dioh, ket hilabay ye kakatongno ko boy indo ko.”

Hiyay Pamatgen nan Apo Jesus nin Makhaw a Angin

(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

²² Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus boy hilay mānubong na, ket nilumugan hila ha mayadet a bangka. Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Lumipay kitawo ha dagatdagatan.” Ket ginaodan laynay mayadet a bangka la. ²³ Ket legan anlumipay hila, hiyay Apo Jesus, ket nipakatuloy ya. Haanin, kinumhaw ye angin. Ket hiyay mayadet a bangka la, magaynan mapno nin lanom. Kaya-bay ampipaloke hilayna, ta lumdeg yaynay mayadet a bangka la.

²⁴ Haanin, hilay mānubong na, pinokaw la yay Apo Jesus, a wanla, “Apo! Apo! Lumdeg kitawoyna!”

Nimata yay Apo Jesus. Ket pinaghabiyan na yay angin boy dawyon, a wana, “Tumgen kawo!” Ket tinumgen ye angin boy dawyon. Ket tinumana ana.

²⁵ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Way-ihtew ye pamteg yo?” Ket hilay mānumbong na, nagtaka hila boy nangalimowan.

Kaya-bay napaytepet-tepet hila, “Aya ya lagi yatin tao? Ta agya angin boy dawyon, ket angkapatgen na.”

*Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin
Hinelpa nin Mangaloke a Ihipidito*

(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

²⁶ Haanin, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, ket niabot hilayna ha lugal lan tataon anhabtan Geraseno, ha lipay nin dagatdagatan Galilea. ²⁷ Ha nakalumbah yaynay Apo Jesus ha bangsa, hinagana yan maghay laki a angkumonin ana ihtew a hinelpa nin maloke a ihipidito. Nabuyot anan panaon a loh-ok ya boy ahe yayna angkumonin ha baey, no aliwan angkumonin yaynan bengat ha yukib a pangilbengan. ²⁸⁻²⁹ Agya ikulong laya man o balolen nin tanikala ye gagamet boy bibitih na, ket angkaboyto na. Maheheg yan anhighiyan nin mangaloke a ihipidito boy an-iugot ha wangwang. Hinabi nan Apo Jesus kana, “Hikan maloke a ihipidito, alihan mo yayna!”

Pamakange nan laki ye hinabi nan Apo Jesus, nangha ya boy nilumukob ya ha adapan na. Ket angkumolih yan ampaghabi, “Jesus, tanda ko a

hika ye Anak nan Pinakamakapalyadiyan a Dioh. Aya ka nayi kangko? Pangiingalo mo, adi moko dayi paidapan!”

³⁰ Haanin, tinepet na yan Apo Jesus, “Hinyay ngalan mo?”

“Kawan.” Wanabay ye inhebat na, ta malabong a maloke a ihpidito ye hinumlep kana. ³¹ Haanin, hilay mangaloke a ihpidito, impakiiingalo la kanan Apo Jesus, a wanla, “Adi mo kayi dayi palakwen ha maalale a tubat a kulongan ha lale-luta! ³² No aliwan palubohan mo kayi tana a humlep ha malabong a bababoy a ampambok ha aling nin mapantay.”

Ket hinabi nan Apo Jesus, “Higi, kokawoyna!” ³³ Kaya-bay inumalih hilay mangaloke a ihpidito kanan laki. Ket nakew hilaynan hinumlep ha bababoy. Haanin, hilay bababoy, nipapayew hilan nipataboy ha bengaw nin dagatdagatan. Ket ihtew hilaynan nangaalimeh.

³⁴ Ha nakit lan ampanayhay nin bababoy ye nalyadi, ket nayew hilan nangibalita kanlan tatao ha banwa boy babadiyo. ³⁵ Kaya-bay hilay tataon nakange, nakew hila ihtew ta-omen la bilewen ye nalyadi. Pamiabot la kanan Apo Jesus, hiyay lakin inalihan nin mangaloke a ihpidito, nakit la a matino yayna boy nakabadoyna a ampikno ha haley bitih nan Apo Jesus. Ket nalimowan hilay tatao uli ha nakit la. ³⁶ Haanin, hilay tataon nakakit nin nalyadi, imbalita la kanlan tataon kapipilateng, “Hiyay Apo Jesus, pinaalih na hilay mangaloke a ihpidito kanan laki.”

³⁷ Ket hilay tataon taga Geraseno, impakihabi la kanan Apo Jesus, a wanla, “Umalih kayna ihti ha lugal mi, ta angkalimo kayinan tubat kammo.”

Kaya-bay hiyay Apo Jesus boy hilay mānubong na, nilumugan hilayna ha bangka. Ket inumalih hilayna nin yatew a lugal. ³⁸ Bayo yan inumalih ye Apo Jesus, hiyay lakin inalihan nin mangaloke a ihpidito, ket nakiiingalo ya kana, a wana, “Makilakew ako met dayi kammo.” Noba ahe na inawo Apo Jesus, no aliwan pinauli na yaynan ingat, a wana, ³⁹ “Muli kayna ha angkunaan yo. Ket hiyay kapagtakaan a dinyag nan Apo Diah kammo, ibalita mo kanlan tatao.” Ket nuli yan peteg ye laki. Ket imbalita na kanlan kaganaan a tatao nin yatew a banwa ye kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus kana.

Hiyay Anak nan Jairo boy hiyay Babayin Andayaen

(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

⁴⁰ Ha nag-udong yay Apo Jesus ha lipay dagatdagatan, hilay tatao ihtew, ket angkaaliket hilan nananggap kana, ta an-agaden laya. ⁴¹ Haanin, main nilumateng a maghay lakin nagngalan Jairo a maghay mānguna ha pāytiponan lan Jujudio. Nanalimukod ya ha adapan nan Apo Jesus. Ket hinabi na, “Pangiingalo mo, Apo, ta makew ka dayi ha baey ko. ⁴² Ta hiyay bugtong a anak kon balatang a nagtaon labinluwa, ket angkakamatey yayna.”

Ket legan anlakwen na yan Apo Jesus ye anak nan Jairo, malabong hilay tataon ampaypapaletpet kanan Apo Jesus. ⁴³ Haanin, main met maghay babayi kanla ihtew ye labinluway taon anan andayaen. [Ket nauboh nayna ye babandi na ha pagpapatambal na.] Noba homain bega nakapaitaah kana. ⁴⁴ Ket nakipaletpet ya met kanlan tatao angga ha niabot ya ha golotan nan Apo Jesus. Ket kiniwit nay laylay nin bado na. Ket kapipikhaan, tinumgen anay pandumaya na.

⁴⁵ Ket haanin, nanepet yay Apo Jesus, “Ayay nangiwit kangko?”

Noba hinabi lan kaganaan, “Aliwan hiko!”

Kaya-bay hinabi nan Pedro, “Apo, tanda moynabay met a malabong ye tataon ampaypapaletpet kammo.”

⁴⁶ Noba hinabi nan Apo Jesus kanan Pedro, “Main nangiwit kangko, ta natanam kon main kapalyadiyan a nilumwah kangko.” ⁴⁷ Haanin, ha natandaan nan babayi a ahe na maitayo kanan Apo Jesus ye dinyag na, ampamigpig yan hinumaley kana boy nilumukob ya ha adapan na. Ket hinabi na kanlan kaganaan a tatao a anti ihtew no taket ta kiniwit na yay Apo Jesus boy no way-omen yan nitaah.

⁴⁸ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kana, “Inang, nitaah ka uli ha pamteg mo. Muli kaynan main katanaan.”

⁴⁹ Legan angkatongtongen naya po Apo Jesus ye babayi, main nilumateng a taon nangibat ha baey nan Jairo. Hinabi na, “Adi mo yayna anabaen ye Maihtodo, ta natey yaynay anak mo.”

⁵⁰ Pamakange nan Apo Jesus ye hinabi nan tao, hinabi na kanan Jairo, “Adi ka angkalimo. Mamteg kan bengat, ket mabi-ay yan uman ye anak mo.” ⁵¹ Pamiabot nan Apo Jesus ha baey nan Jairo, homain yan kanayon a inlamo ha loob nin baey, no aliwan hiyay Pedro, Santiago, Juan, boy hilay tutoa nan anak bengat. ⁵² Hilay kaganaan a tataon anti ihtew, antangihan boy an-andangan la yay anak a natey.

Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Adi kawo antumangih, ta ahe yan natey ye anak, no aliwan angkatuloy yan bengat.” ⁵³ Ket kinailiyan laya, ta tanda la a natey yaynay anak. ⁵⁴ Haanin, ginemgeman na yan Apo Jesus ye gamet nan anak. Ket hinabi na, “Inang, mimata ka.” ⁵⁵ Ket kananyatew met ateed, nabi-ay yay anak boy nimata ya. Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakanen yoya.” ⁵⁶ Haanin, nagtaka hilan tubat ye tutoa nan anak. Noba imbilin nan Apo Jesus kanla, “Yatin nalyadi, ket adi yo anhabiyen ha agya ayaman a tao.”

9

Hiyay Pangitubol nan Apo Jesus ha Labinluwan Apohtol

(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

¹ Ha maghay mangaamot, hinagyat na hilay labinluwan mānubong na a humaley kana. Ket binyan na hilan kapalyadiyan boy katulidan a mamaalih nin kaganaan a mangaloke a ihpid-ito boy mamaitaah kanlan ampaghakit. ² Ket intubol na hilaynan mangipatanda nin tungkol

ha panakop nan Apo Diah boy mamaitaah hilan ampaghakit. ³ Binilinan na hila, “Ha pangu-modang yo, adi kawo ampangaget nin hinyaman, agya teken, bakoto, pamangan, pilak o bado a paghagiliyan yo. ⁴ Makidagoh kawo kanlan ayaman a mamadagoh kanyo. Ket ihtewbay kawo tana kumonin angga ha umalih kawo nin yatew a lugal. ⁵ Noba no ahe la kawo tanggapen, ikampag yo po ye tuwapok ha bibitih yo bilang pangipatanda kanla a maloke ye dinyag la. Ket alihan yo hilayna.”

⁶ Haanin, nanige hilaynay mānubong nan Apo Jesus. Ket nakew hila ha binabadiyo a nangipatanda nin Manged a Balita boy namaitaah hilan ampaghakit ha agya way-ihtew man a anlakwen la.

Hiyay Pagkayoot nin Ihip nan Gobilnadol Herodes Antipas

(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

⁷ Haanin, hiyay Herodes Antipas a gobilnadol ha plobinhiyan Galilea, ha nabalitaan nay kaganaan a andiyagen nan Apo Jesus, nayoot ye ihip na, ta main ampaghabi, “Nabi-ay yan uman ye Juan a Māmawtihmo.”

⁸ Ket hilay kanayon met, anhabiyen la, “Hiyabay ye podopita Elias a nabi-ay uman. Ket napakit yayna man!”

Ket anhabiyen la met nin kanayon, “Ah, hiyabay ye magha kanlan podopita hatew a nabi-ay uman!”

⁹ Noba hinabi nan Gobilnadol Herodes Antipas, “Hiyay Juan, natey yayna, ta pinaputohan ko yan

leey. Noba aya yatin taon angkabalitaan kon ampanyag nin kapagtakaan?” Kaya-bay hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, pinakikwanan na yan makit ye Apo Jesus.

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Liman Libo katao

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

¹⁰ Ha nag-udong hilaynay apohtol, imbalita la kanan Apo Jesus ye kaganaan a didinyag la. Pangayadi, pinagkalamo na hilan nakew ha banwan Bethsaida a hilahilan bengat. ¹¹ Noba ha natandaan lan tatao a inumalih hilayna, hinumumbong hila kanla. Ket ha panlumatang la ihtew, tinanggap na hila met Apo Jesus. Ket in-adal na kanla ye tungkol ha panakop nan Apo Dioh boy pinaitaah na hilay ampaghakit.

¹² Ha ampitanghob anay mangaamot, hinumaleyley hilay labinluwan apohtol kana. Ket hinabi la, “Maihtodo, anti kitawo ha wangwang. Kaya-bay habiyen moyna kanlan tatao a makew hilayna ha mangahaley a babadiyo boy pananamanan ta-omen hila manapul nin pamangan la boy pagdagohan la.”

¹³ Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe, hikawoy mamyay nin pamangan la.”

Nakibat hila, “Limay tinapay boy luway malanghit bengat ye anti ihti. Makew kayi lawen manaliw nin pamangan la?” ¹⁴ Hiyay bilang lan lalaki ihtew, mangalimay libo.

Noba hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Paiknoen yo hilan puhto-puhto nin manilimampo.” ¹⁵ Ket pinaikno la hilan kaganaan.

¹⁶ Haanin, kingwa nan Apo Jesus ye limay tinapay boy luway malanghit. Tinumangal ya ha langit. Ket pinahalamatan naya kanan Apo Diah. Binih-ilbih-il na yay limay tinapay boy pinutoh-putoh na yay luway malanghit. Ket in-ibyay na kanlan mānumbong na. Ket impatped la met kanlan tatao. ¹⁷ Nangan hilan kaganaan boy nangabhoy. Pangayadi lan nangan, hilay mānumbong na, tinipon lay tela lan tatao. Ket nakapno hila po nin labinluwan belyag.

Hiyay Pangipatanda nan Pedro nin tungkol kanan Apo Jesus

(Mateo 16:13-28; Marcos 8:27-9:1)

¹⁸ Ha maghay mangaamot, legan ampakig-wang yay Apo Jesus a bubukod na, hinumaley hilay mānumbong na kana. Haanin, tinepet na hila, “Aya ko kano ha ihip lan tatao?”

¹⁹ Nakibat hila, “Anhabiyen lan kanayon a hika ye Juan a Māmawtihmo. Hilay kanayon met, anhabiyen la a hika ye podopitan Elias. Ket hilay kanayon po, anhabiyen la met a hika ye magha kanlan podopita hatew a nabi-ay uman.”

²⁰ Haanin, tinepet na hilan Apo Jesus, “Hikawo nayi, aya ko?”

Nakibat yay Pedro, “Hika ye Cristo a impan-gako nan Apo Diah.”

²¹ Noba mahehpet na hilan binilinan Apo Jesus ye mānumbong na, “Adi yoyna anhabiyen ha agya ayaman.”

²² Hinabi na po kanla, “Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket katapulan a magdiha nin malabong a pamaidap. Ikahwil la kon tutoan Jujudio a mānungkolan, mānguna a papadi, boy mamaihtodo nin Bibilin. Ipapatey lako, noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay akon uman.”

²³ Haanin, hinabi na kanlan kaganaan a anti ihtew, “Ayaman a malabay manumbong kangko, ket katapulan a liwaan nay hadili nan kalabayan boy minamangaamot yan nakahadya a matey ha panumbong na kangko a ba-mo yan ampamatay nin kodoh. ²⁴ Ta ayaman a taon ampangihilib nin bi-ay na, ket maanam na. Noba ayaman a taon matey uli kangko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan. ²⁵ Main nayi pakinabang ha maghay tao, no mapagkonin nay kaganaan a babandi ihti ha babe-luta, noba mipalakew ya met ha kapaduhan a homain anggaan ye kalelwa na? ²⁶ Ta ayaman a mangikading-ey kangko boy hahabi ko, ikading-ey koya met lano ha pag-udong ko. Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ha pag-udong ko, main akon kahnagan boy anti kangko ye kahnagan nan Apo Dioh boy kalamo ko hilay aanghil nin Dioh. ²⁷ Pakalengen yon manged ye habiyen ko. Main nangaano kanyo ihti ye ahe po matey anggan makit la ye panakop nan Apo Dioh.”

*Hiyay Pagkauman nin Kadih nan Apo Jesus
(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)*

²⁸ Pangalabah nin mangawaloy mangaamot, hiyay Apo Jesus, hinumaka ya ha mapantay ta-omen ya makigwang. Inlamo na yay Pedro, Juan boy Santiago. ²⁹ Haanin, legan ampakigwang ya, ket nauman ye kadih na. Ket hiyay bado na, ampakapulag uli ha tubat a kaputian. ³⁰ Kapipikhaan, main luway laki a napakit kanla a ampakitongtong kanan Apo Jesus, hiyay Moises boy Elias a podopita hatew. ³¹ Ket ampakapulag hila met a omen kanan Apo Jesus. Hinabi la kana, “Madanon kaynan matey. Ket ihtew ka matey ha banwan Jerusalem.”

³² Hiyay Pedro boy hilay kalalamoan na, ket maiplek hilan angkatuloy, noba nakaimukat hila. Ket nakit lay ampakapulag a kahnagan nan Apo Jesus boy nakit laya met ye Moises boy Elias a ampideng ha talig na. ³³ Haanin, legan anumalih yaynay Moises boy Elias ha talig nan Apo Jesus, hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus, “Maihtodo! Manged, ta anti kitawo ihti. Manyag kayin tatlon hongab ihti. Hiyay maghan hongab, kammo. Hiyay ikalwa, kanan Moises. Boy hiyay ikatlo, kanan Elias.” Nahabi na yatew, ta ampangalimokaw ya. ³⁴ Legan ampaghabi ya po ye Pedro, inameyan hilan owep. Ket nalimowan hila.

³⁵ Haanin, main bihnga a ibat ha owep a ampaghabin wanae, “Yabayti ye Anak kon pinili ko. Leng-en yoy habiyen na.” ³⁶ Ha tinumgen yaynay bihnga, nakit lan mānumbong na a bubukod naynan Apo Jesus. Ket yatin nakit la, ahe la po hinabi ha agya ayaman kananyatew a panaon.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Anak a Lakin Hinelpa nin Maloke a Ihipidito
(Mateo 17:14-18; Marcos 9:14-27)

³⁷ Kabekahan, ha nakaduong hilaynan Apo Jesus boy mānubong na paibat ha mapantay, hinagana hilan malabong a tatao. ³⁸ Haanin, main maghay lakin nangha kanan Apo Jesus nin wanae, “Maihtodo, bilewen moya man ye bugtong kon anak a laki. ³⁹ No anhigiyan na yan maloke a ihpidito, kapipikhaan ket angku-molih, ampangolimpatang boy ampagbola-bola ye bebey na. Ahe na yaynan an-alihan nin maloke a ihpidito boy tubat na yaynan ampatiy-atiyaan. ⁴⁰ Impakihabi ko kanlan mānubong mo, ‘Pangiingalo yo man, ta paalihen yo yay maloke a ihpidito kanan anak ko.’ Noba ahe la yan mapaalih.”

⁴¹ Nakibat yay Apo Jesus, “Hikawon tatao haanin a panaon, homain kawon pamteg kanan Apo Dioh boy matiko ye ihip yo. Anggan makano katawo po lagi pag-anohan? Ilakew moya ihti ye anak mo.” ⁴² Ha anhumaley yaynay anak kanan Apo Jesus, impuang na yan pinakolimpatang nin maloke a ihpidito. Noba hiyay Apo Jesus, pinaghabiyang na yay maloke a ihpidito boy pinaitaah na yay anak. Ket inggawang na yayna kanan bapa na. ⁴³ Ket hilay tatao, nagtaka hilan tubat ha nakit lay kapalyadiyan nan Apo Dioh.

Hiyay Ikalwan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Legan ampagtaka hilay tatao ha dinyag nan Apo Jesus, hinabi na kanlan mānubong na, ⁴⁴ “Pakaleng-en boy pakaihipen yon manged yatin habiyen ko. Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket maigawang lano kanlan mānungkolan.” ⁴⁵ Noba hilay mānubong na, ahe la natalohan ye hinabi na, ta ahe na im-paluboh Apo Dioh a matalohan la. Ket angkalimo hila met a manepet kana.

Hiyay Pinakamatagay

(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

⁴⁶ Ha maghay mangaamot, hilay mānubong nan Apo Jesus, ket pinayngatngatan la no aya kanlay maibilang a pinakamatagay. ⁴⁷ Noba tanda nan Apo Jesus ye ihip la. Kaya-bay nanagyat yan maghay makandin anak haka na yan pinaideng ha talig na. ⁴⁸ Ket hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ayaman a ampananggap nin omen kananyatin anak uli ha panubong na kangko, ket antanggapen na koyna met. Ket ayaman a ampananggap kangko, ket antanggapen na yayna met ye Bapa kon Dioh a nangitubol kangko. Ta ayaman kanyon kaganaan ye mapag-makaaypa a omen kananyatin anak, ket hiyayna ye pinakamatagay.”

Hilay Ahe Angkumuntada kantawo ket Katupig tawo

(Marcos 9:38-40)

⁴⁹ Haanin, hinabi nan Juan kanan Apo Jesus, “Apo, main kayin nakit a taon ampamaalih nin mangaloke a ihpidito ha ngalan mo. Ket binawalan miya, ta aliwa tawo yan kalamo.”

⁵⁰ Noba hinabi nan Apo Jesus, “Adi yoya ambawalan, ta ayaman a ahe angkumuntada kantawo, ket katupig tawo ya.”

Hiyay Ahe la Pananggap kanan Apo Jesus ha plobinhiyan Samaria

⁵¹ Haanin, ha madanon yaynan mag-udong ha langit ye Apo Jesus, imbuton na ha ihip na ye makew ha banwan Jerusalem. ⁵² Kaya-bay nangitubol yan ano kataon mauna kana ha maghay badiyo ha plobinhiyan Samaria ta-omen hila mangihadya nin pagdagohan na. ⁵³ Noba hiyay Apo Jesus, ahe laya tinanggap nin tatao ha plobinhiyan Samaria, ta tanda lan palakew ya ha banwan Jerusalem.* ⁵⁴ Ha natandaan lan Santiago boy Juan a homain nananggap kanan Apo Jesus ihtew, nanepet hila kana, “Apo, labay mo nayi a paudanan mi hilan apoy ta-omen hila maulam?” ⁵⁵ Noba pinalingayan na hilan Apo Jesus boy pinaghabian. ⁵⁶ Ket nakew hilayna ingat ha kanayon a badiyo.

*Hiyay Panumbong kanan Apo Jesus
(Mateo 8:19-22)*

⁵⁷ Ket legan angkumodang hila, main maghay lakin hinumaley boy naghabi kanan Apo Jesus nin wanae, “Kilakew ako kammo, agya way-ihtew ka makew.”

⁵⁸ Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Hilay ahontawon, main hilan lubot a angkunaan boy

* **9:53** Hilay Samaritano, main hilan hadilin timplo ihtew ha matundol nin Gerazim ha Samaria. Kaya-bay ahe la labay a magdān hilay Jujudio ha banwa la ta-omen maghimba ha Timplo ha Jerusalem.

hilay mamanokmanok, main hilan hāy. Noba hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket homain akon hadilin baey a mapagpainawaan.”

⁵⁹ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan magha po a laki, “Kilakew ka kangko.”

Noba nakibat yay laki, “Apo, palubohan moko po dayin muli ta-omen koya po ipailbeng ye bapa ko.”

⁶⁰ Nakibat yay Apo Jesus kana, “Ipailbeng moya tana ye minatey mo kanlan nangamatey ha pamilew nan Apo Dioh. Noba hika, makew kayna. Ket ipatanda moy tungkol ha panakop nan Apo Dioh.”

⁶¹ Main po kanayon a naghabi kanan Apo Jesus, “Kilakew ako kammo, Apo. Noba paolayan moko po muli, ta magpatanid ako po kanlan pamilya ko.”

⁶² Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Ayaman a malabay makilakew kangko noba pamapalingay na, ket ahe ya malyadin maghilbi kanan Apo Dioh ha panakopan na. Nailalayi ya ha taon ampangadado a pamapalingay. Kaya-bay tiko-tiko ye dinanan na.”

10

Hiyay Pangitubol nan Apo Jesus ha Pitompo boy Luway Mānumbong na

¹ Pangayadi yatew, namili yay Apo Jesus nin pitompo boy luwa katao. Ket intubol na hilan maniluwa a mauna kana ha balang banwa boy lulugal a lakwen na. ² Hinabi na kanla, “Bilewen yo hilay malabong a tataon nakahadya anan

pahakop kanan Apo Dioh a ba-mon paday a malyadinan pupolen, noba kulang ye māmupol. Kaya-bay ipakigwang yo kanan Apo a nagkonin nin pupolen a mangitubol yan malabong a māmupol. ³ Higi, manige kawoyna! Itubol katawo a ba-mon tupa kanlan tataon ba-mon ahontawon. ⁴ Adi kawo ampangaget nin pitaka, kubot, o pakalan a ihtiping. Ket ha pangu-modang yo, adi kawo tunggen uli ha pangidlaw yo ha agya ayaman ha dān. ⁵ Ket ha panhumlep yo ha maghay baey, habiyen yoy wanae, ‘Magkamain hila dayin katanaan ye nagbaey.’ ⁶ Ket no manged ye pananggap la kanyo, peteg a magkamain hilan katanaan nan Apo Dioh. Noba no aliwan manged ye pananggap la kanyo, ahe hila magkamain. ⁷ Ihtew kawoyna kumonin kanlan mamadagoh kanyo. Adi kawoyna pamakew-pakew kanlan kanayon. Kanen yo boy inomen yoy agya hinyaman a iapag la kanyo. Ta hiyay māg-obda, katapulan a biyan yan matapul na. ⁸ No makew kawo ha maghay banwa boy tanggapen la kawo ihtew, kanen yoy hinyaman a iapag la kanyo. ⁹ Paitaahen yo hilay ampaghakit ihtew boy habiyen yo kanla, ‘Madanon anay panakop nan Apo Dioh kanyo.’ ¹⁰ Noba no ahe la kawo tanggapen ha maghay banwa, ket makew kawo ha dān nin yatew a banwa, ket habiyen yoy wanae, ¹¹ ‘Ulita ahe yo labay tanggapen ye ipatanda mi kanyo, agya tuwapok nin banwa yo a nipayket ha bibitih mi, ket ikampag mi bilang pangipatanda kanyo a maloke ye dinyag yo. Noba pakaihipen yo yati. Madanon anay

panakop nan Apo Dioh.’ ¹² Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha Mangaamot nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanlan tatao kananyatin banwa dinan kanlan taga Sodoma a nanyag nin kalok-an hatew.”

*Babala kanlan tataon Ahe Maghehe
(Mateo 11:20-24)*

¹³ Hinabi na po Apo Jesus, “Hikawon taga Corazin boy hikawon taga Bethsaida, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta no hiyay kapagtakaan a dinyag ko kanyo, ket ihtew koyna dayin dinyag ha Tiro boy ha Sidon,* ket nabuyot hilayna dayin naghoot nin tapih a mangitit a pamaneh ye angkumonin ihtew boy nikno ha tubog bilang pagkakitan a ampaghehe hilayna ha kakahalanan la. ¹⁴ Noba ha Mangaamot nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanyo dinan kanlan taga Tiro boy taga Sidon. ¹⁵ Ket hikawon taga Capernaum, nabaan yo nayi a midangal kawo angga ha langit? Ahe! Itapon na kawon Apo Dioh ha impilno!”

¹⁶ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na, “Ayaman a ampanlengge kanyo, ket hikoytay anleng-en na. Ayaman a ampangikahwil kanyo, ket hikoytay an-ikahwil na. Ket hiyay ampangikahwil kangko, an-ikahwil na yayna met ye Bapa a Dioh a nangitubol kangko.”

Hiyay Pag-udong lan Pitompo boy Luwa

* **10:13** Hilay taga Tiro boy taga Sidon, ket aliwa hilan Jujudio, mangaloke hila boy ahe hila naghehe ha kakahalanan la.

¹⁷ Haanin, hilay pitompo boy luwa kataon intubol nan Apo Jesus, mahayaghag hilan nag-udong kana. Ket hinabi la kana, “Apo, agya hilay maloke a ihpidito, angkapaalih mi hila makauli ha ngalan mo.”

¹⁸ Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Nakit ko yay Satanas a naalih kana ye kapalyadiyan na a omen ha kapadah nin kilat. ¹⁹ Binyanan katawon kapalyadiyan ta-omen yoya hamboten ye kaganaan a kapalyadiyan nan Satanas a kaaway tawo a ba-mon pangitutudak nin bibikat boy kokoninipit, noba ahe kawo mapano. ²⁰ Noba agya wanabay man, adi yo an-ikaaliket ye pamaalih yon mangaloke a ihpidito, no aliwan hiyay ikaaliket yo, ket nakalihtaynay ngangalan yo ha libdo nin bi-ay ha langit.”

*Naaliket yay Apo Jesus
(Mateo 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Kananyatew met ateed a odah, hiyay Apo Jesus, ket naheb yan kaaliketan nin Ihpiton Dioh. Ket nakigwang yan wanae, “Bapa ko a Apo ha langit boy ihti ha babe-luta, ampahalamatan kata, ta hilatin kaptegan, ket ahe mo impatanda kanlan tataon ampangibaan nin hadili la a mangahidi boy mangadunong, no aliwan kanlan tataon mangakandin bengat ye tinanda a omen kanlan mangakandin aanak. Awo, Bapa ko, dinyag mo yatew, ta yabaytew ye kalabayan mo.”

²² Pangayadi nan nakigwang, hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao, “Impabaala naynan Bapa kon Dioh kangko ye kaganaan a babagay. Ket homain nagtanda kangko, no aliwan hiyay Bapa kon

Dioh bengat. Homain met nagtanda kanan Bapa kon Dioh, no aliwan hikon bengat a Anak na boy hilay tataon labay kon pangipatandaan kana.”

²³ Haanin, hiyay Apo Jesus, inadap na hilay mānubong na. Ket hinabi na kanla a hilabay bengat ye ampakange, “Minged kawo, ta nakit yo ye didinyag ko. ²⁴ Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko! Hatew, malabong hilay popodopita boy popoon ye malabay makakit boy makange nin nakit boy nange yo haanin. Noba ahe nalyadi yati ha panaon la.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Manged a Samaritano

²⁵ Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo Jesus kanlan tatao, main maghay maihtodo nin Bibilin ihtew. Nideng yan nanepet, ta labay na yan kaloten ye Apo Jesus ha hahabi na. Hinabi na, “Maihtodo, hinyay hukat kon diyagen ta-omen ako mabyayan nin bi-ay a homain anggaan?”

²⁶ Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hinyay anti ha Bibilin? Hinyay angkabaha mo ihtew?”

²⁷ Nakibat yay maihtodo nin Bibilin, “Hiyay Apo mon Dioh, ket adoen mo yan luboh ha puho, luboh ha kalelwa, luboh ha kakhawan boy luboh ha ihip mo.† Boy hiyay kapadiho mon tao met, katapulan mo yan adoen nin omen ha pangado mo nin hadili mo.”‡

²⁸ Hinabi nan Apo Jesus kana, “Huhto ye pakibat mo. Kaya-bay wanabay ye diyagen

† 10:27 Deuteronomio 6:5. ‡ 10:27 Levitico 19:18.

mo ta-omen ka mabyayan nin bi-ay a homain anggaan.”

²⁹ Noba hiyay maihtodo nin Bibilin, ket ahe na labay a mipading-ey ya. Kaya-bay nanepet yayna man, “Aya yain a kapadiho kon tao a katapulan kon adoen?”

³⁰ Nakibat yay Apo Jesus kana makauli ha pangilalayi, “Main maghay taon ibat ha banwan Jerusalem a palakew ha banwan Jerico. Legan angkumodang ya, hinagana yan tutulihan. Niloh-okan laya, kingwa lay bado na boy pilak na, boy binogbog laya angga ha angkakamatey yayna haka la yayna inalihan. ³¹ Haanin, main padi a nipadān ihtew. Ha nakit na yay lakin nabogbog, niliklikan naya. Ket nagpahulong yayna ha pangumodang na. ³² Haanin, nipadān ya met ihtew ye maghay lakin lahi nan Levi. § Noba ha nakit na yay lakin nabogbog, niliklikan naya met. Ket nagpahulong yayna ha pangumodang na. ³³ Haanin, main met maghay Samaritano* a nipadān ihtew. Ket ha nakit na yay lakin nabogbog, nalunoh ya kana. ³⁴ Hinalayan naya haka na inuyahan nin ladak boy alak ye huhugat na haka na binelbelan nin tapih. Pangayadi, inhakay naya ha ahno na. Ket inlakew na yayna ha baey a an-abangan. Ket ihtew naya hinayhay. ³⁵ Kabekahan, hiyay

§ **10:32** Kaganaan a lalakin Levi, ket ampanaglap hila kanlan papadi ha Timplo nan Apo Dih. * **10:33** Hiyay lahi lan tataon Samaritano, ket main hale a daya lan Jujudio boy daya

lan kanayon po a lahi. Kaya-bay maaypa ye pamilew lan Jujudio kanla boy main hilan hakit nakem kanlan Samaritano.

Samaritano, binyanan na yan luway palata a mital ye nagbaey haka na hinabi, 'Hayhayen mo yan manged. Ket no magkulang man yati, ket bayadan ko lano ha pag-udong ko.' "

³⁶ Haanin, nanepet yay Apo Jesus kanan maihtodo nin Bibilin, "Aya lagi kanlan tatlo ye main pangado kanan taon binogbog lan tutulihan?"

³⁷ Nakibat yay maihtodo nin Bibilin, "Hiyay nangingalo kana."

Hinabi nan Apo Jesus kana, "Kokayna awod, ket wanabay met ateed ye diyagen mo."

Hiyay Pangumewah nan Apo Jesus kanan Marta boy Maria

³⁸ Ha pangumodang lan Apo Jesus boy mānumbong na, ket niabot hila ha maghay badiyo. Main babayi ihtew a nagngalan Marta. Ket angkaaliket yan nananggap kanlan Apo Jesus ha baey na. ³⁹ Hiyay Marta, main yan katongno a nagngalan Maria. Hiyay Maria, ampikno yan bengat ha aphayan nan Apo Jesus, ta ampanlenge ya ha an-iadal na. ⁴⁰ Noba hiyay Marta, ket angkagagah ya ha pangihadya nan pamangan boy inomen nan Apo Jesus boy hilay mānumbong na. Kaya-bay hinumaley ya kanan Apo Jesus. Ket hinabi na kana, "Apo, homain nayi bali kammo a hiyay katongno ko, ket ampikno yan bengat boy ampaolayan na kon ampangihadya? Habiyen mo man kana a haglanan nako met."

⁴¹ Noba hinabi nan Apo Jesus kana, "Marta, angkayoot ka boy angkagagah ka ha malabong a

babagay. ⁴² Noba mamaghan bengat ye katapulan. Ket yati ye pinili nan Maria, hiyay manleng kangko. Ket yabayti ye mamanged. Ket ahe yayna maalih kana agya makanoman.”

11

Hiyay Pangiadal nan Apo Jesus nin tungkol ha Pakigwang

(Mateo 6:9-13; 7:7-11)

¹ Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus, nakew yan nakigwang ha maghay lugal. Pangayadi nan nakigwang, hinabi nin magha kanlan mānubong na, “Apo, adalan yo kayi man no hinyay habiyen mi ha pamakigwang mi a omen ha dinyag nan Juan a Māmawtihmo kanlan mānubong na.”

² Hinabi nan Apo Jesus kanla, “No makigwang kawo, wanae ye habiyen yo, ‘Bapa min Dioh, galangen laka dayin kaganaan a tatao. Apo, hakopen mo kayinan kaganaan.

³ Biyan mo kayin pamangan mi ha minamangaamot.

⁴ Boy patawaden mo kayi ha kakahalanan mi, ta pinatawad mi hilayna met ye kaganaan a nagkahalanan kammi.

Adi mo kayi ampaolayan a matukho.’ ”

⁵ Haanin, hinabi na po nin Apo Jesus kanla, “Alimbawa, ha bunak madeglem, magha kanyo ye makew ha baey nin gayyem na. Ket nakihabi ya, ‘Gayyem, padaman moko man nin tatloy tinapay mo. ⁶ Ta hiyay gayyem ko a ibat ha mataang, ket anti ya ha baey ko. Ket homain

akon maipakan kana.’ ⁷ Haanin, wanae ya met ye pakibat nan gayyem mo a anti ha loob nin baey na, ‘Adi mo koyna an-abaen, ta ampida kayinan aanak ko boy nakaleneb yaynay ilwangan. Kaya-bay ahe koynan labay ye mimatan mamyay kammo.’ ” ⁸ Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Habiyen ko kanyo, agya po man mitagayyem kawo, ahe na kan imataen. Noba ulita mauplit ka, imataen na kan teed ta-omen na ibyay ye ampakikwaen mo kana.”

⁹ “Kaya-bay wanae ye habiyen ko. Mangawok kawo kanan Apo Dioh, ket biyan na kawo. Tapulen yo kana ye matapul yo, ket matapulan yo. Paapo kawo kana, ket palooben na kawo. ¹⁰ Ta hilay kaganaan a ampingawok kanan Apo Dioh, ket ambiyan na hila. Hilay kaganaan a ampanapul kana nin matapul la, ket ampakatapul. Hilay kaganaan a ampaapo, ket ampalooben na. ¹¹ Hikawon babapa, no makikwa yan malanghit ye anak yo, ahe yoya biyan nin bikat, kali? ¹² Ket no makikwa yan talay, ahe yoya biyan nin koninipit, kali? ¹³ Haanin no hikawo po man a mangaloke ket tanda yoy mamyay nin manganged a babagay kanlan aanak yo, lalalo yaynay Bapa yon Dioh a anti ha langit! Ta ibyay nay Ihpidito na kanlan ampakikwa kana.”

*Hiyay Apo Jesus boy hiyay Beelzebul
(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-27)*

¹⁴ Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus, na-maalih yan maloke a ihpidito a ampamaangang nin maghay laki. Ha inumalih yaynay maloke a ihpidito kanan laki, ket ampakahabi yayna. Ket

hilay tatao ihtew, nagtaka hila. ¹⁵ Noba hinabi lan kanayon, “Ah! Ampakaalih yan mangaloke a ihpidito, ta hiyay Satanas a poon lan mangaloke a ihpidito ye namyay kana nin kapalyadiyan a manyag nin wanabay.”

¹⁶ Hilay kanayon kanla, labay la yan huboken ye Apo Jesus. Kaya-bay nakikwa hila kapagtakaan kana bilang pagkakitan a hiyabay ye intubol nan Apo Dioh. ¹⁷ Noba tanda nan Apo Jesus ye an-hipen la. Kaya-bay hinabi na kanla, “No hilay tataon angkumonin ha maghay panakopan ket mapay-away-away, madama ye panakopan. Wanabay met ye malyadi ha maghay pamilya a ampay-away-away. ¹⁸ Kaya-bay no kalabanen na hila Satanas ye anhakopen na, ket ahe ya magbuyot ye panakop na, kali? Anhabiyen yon ampamaalih akon maloke a ihpidito makauli ha kapalyadiyan nan Satanas, noba aliwan peteg yain a anhabiyen yo! ¹⁹ Haanin, no hiyay Satanas ye namyay kangko nin kapalyadiyan a mamaalih nin mangaloke a ihpidito, aya met awod ye namyay nin kapalyadiyan kanlan mānubong yo, ta ampamaalih hila met nin mangaloke a ihpidito? Hilay mānubong yoyna met ye makapipapteg a aliwan huhto ye an-hipen yo. ²⁰ Noba ulita ampamaalih akon maloke a ihpidito makauli ha kapalyadiyan nin Dioh, hiyay labay habiyen, nilumateng yaynay panakop nan Apo Dioh kanyo.”

²¹ Inlalayi na yan Apo Jesus ye Satanas ha maghay lakin makhaw, “No hiyay makhaw a laki a main genap a almah, ket ambantayan nay baey na, homain makatakaw nin babandi

na. ²² Noba no main lumateng a mamakhaw po kana, ket mahambot ya. Kowen nan mamakhaw a laki ye aalmah a anhigudowen nan nagbaey a makapiligtah kana. Pangayadi, kowen nay kaganaan a labay nan hamhamen haka na idakay.”

²³ “Ayaman a ahe ampakitupig kangko, ket angkumuntada ya kangko. Ayaman a ahe ampanaglap kangkon mangihaley nin tatao kanan Apo Dioh, ket ampangitaang ya kana.”

Hiyay Pag-udong nin Maloke a ihpidito
(Mateo 12:43-45)

²⁴ Haanin, hinabi na po Apo Jesus, “No alihan na yan maloke a ihpidito ye maghay tao, hiyay maloke a ihpidito, ket makew yan magpahyal ha maklang a lugal ta-omen ya manapul nin pagpainawaan na. Ket no homain yan makitan, habiyen na ha hadili na, ‘Hi! Udongen ko yaynan bengat ye taon ibatan ko hatew.’ ²⁵ Ha pag-udong na kanan taon ibatan na, ket malatngan naya a ba-mon maghay baey a malinih boy malimpeh. ²⁶ Kaya-bay umalih yayna man, ta managyat ya po nin pitoy ihpidito a maloloke po kana. Ket humlep hila kana. Kaya-bay maloloke po ye kahahaad na lano dinan ha una.”

Hiyay Taon Minged

²⁷ Haanin, legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus, main maghay babayi ha kalabongan lan tatao ihtew ye nangipangha kana nin wanae, “Minged yay babayin nangianak boy namahoho kammo!”

²⁸ Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Awo, noba lalalo hilaynan minged ye tataon ampanlenge boy ampanumbong nin Habi nin Dioh.”

Hiyay Pamakikwa la nin Kapagtakaan kanan Apo Jesus

(Mateo 12:38-42)

²⁹ Ha anlumabong hilaynay tataon anhumaley kanan Apo Jesus, hinabi na, “Koynay kalokan yon tatao kananyatin panaon! Ampakikwa kawon kapagtakaan bilang pagkakitan a hiko ye intubol nan Apo Dioh. Noba homain akon ipakit kanyo, no aliwan hiyay kapagtakaan a omen ha nalyadi kanan podopitan Jonas hatew. Tatloy mangaamot boy madeglem na ha bitoka nin digdig a malanghit,* noba ha impagtol na yan malanghit, ket angkabi-ay ya po.† ³⁰ Ta hiyay nalyadi kanan Jonas, ket nag-ilyadi yan pagkakitan a intubol na yan Apo Dioh kanlan taga Nineve. Wanabay met kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao. Mag-ilyadi kon pagkakitan kanlan tatao kananyatin panaon. ³¹ Ha Mangaamot nin Panuhga nan Apo Dioh, hiyay Reyna ha Abagatan, mabi-ay ya met uman. Ket mideng yan manihigon laban kanyon tatao kananyatin panaon. Ta hatew, agya angkumonin ya ha mataang a lugal, ket nakew yan teed nanlengen nin kadunongan nan Poon Solomon. Ket haanin, anti ko ihti a madadangal po kanan Solomon, noba ahe yoko met anleng-en. ³² Ha Mangaamot nin Panuhga nan Apo Dioh, hilay taga Nineve a naghehe, ket mideng hilan manihigon laban kanyon tatao kananyatin panaon. Ta hatew ha nange lay impatanda nan Jonas, ket pinaghehean lay kakahalanan la. Ket haanin, anti ko ihti

* **11:29** Jonas 1:17. † **11:29** Jonas 2:10.

a madadangal po kanan Jonas. Noba agya po man nange yoy impatanda ko, ahe kawon teed naghehe ha kakahalanan yo.”

Hiyay Tillag nin Laman
(Mateo 5:15; 6:22-23)

³³ Hinabi na po Apo Jesus, “Homain taon mamaet nin kingki haka na itayo o hakeban nin takalan. No aliwan ikonin naya ha hadya a pangikunaan ta-omen mahnag ye loob nin baey kanlan lumoob.”

³⁴ Hinabi nan Apo Jesus, “Hiyay mata ye pinagkatillag a mamahnag nin laman mo. Kaya-bay no makinang ye pamilew mo, ket angkapah-nagan ye matiboen laman mo. Noba no aliwan makinang ye pamilew mo, ket angkalitehan ye matiboen laman mo. ³⁵ Kaya-bay pakahigudowen mon peteg a kahnagan ye anti kammo. Ta maka hiyay nabaan mon kahnagan a anti kammo, ket kalitehan ya met manayti. ³⁶ No pawa yan kahnagan ye anti kammo boy homain bega maliteh, angkahnagan ye bi-ay mo a bamon angkahnagan kan tillag.”

Hiyay Babala Laban kanlan Mamaihtodo nin Bibilin boy Papariseo
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40)

³⁷ Pangayadi nan naghabin Apo Jesus, main maghay Pariseo ye nanagyat kana a makew mangan ihtew ha baey na. Ket nakilakew ya met ye Apo Jesus kana. Ket ha niabot hilayna ha baey nan Pariseo, nakidungo yan nangan. ³⁸ Hilay Papariseo, main hilan kaugalian no way-omen mag-ibano bayo mangan, noba ahe na

yan hinumbong Apo Jesus yatew. Kaya-bay nagtaka yay Pariseo. ³⁹ Hinabi nan Apo Jesus kana, "Hikawon Pappariseo, anlinihan yoy ilwah nin babaho boy pipinggan yo, noba napno met nin babagay a kinuhit yo kanlan tatao uli ha kaakokohan yo. ⁴⁰ Mutaw kawobay! Ahe yo nayi tanda a hiyay Apo Diah ye nanyag nin laman boy puho. ⁴¹ Kaya-bay ingalowan yo hilay mangaidap boy haglapan yo hila ha matapul la ta-omen ya maibilang a malinih ye puho boy laman yo ha pamilew nan Apo Diah."

⁴² "Hikawon Pappariseo, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Diah! Ta agya po man an-ihagpa yo kanan Apo Diah ye ikamapo nin pupol yon dikado ha tanaman yo boy agayep yo, ampaolayan yoy matoyong a pamakilamo ha kapadiho yon tao boy pangado kanan Apo Diah. Huhto a ibyay yoy ikamapo yo. Noba adi yo ampaolayan ye maaalaga a bibilin."

⁴³ "Hikawon Pappariseo, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Diah! Ta no anlumoob kawo ha pāytiponan yo, kalalabay yoy mikno ha pamiknoan a nakataladan kanlan mangadangal a tatao. Ket no ampagpahyal kawo ha banwa, kalalabay yoy maidlaw nin tataon angkadan yo."

⁴⁴ "Hikawon Pappariseo, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Diah! Ta nabaan lan tatao a malinih kawo. Noba madinat kawo met a omen ha nangilbengan a angkatudakan

lan tatao, ta homain pagkakitan.”‡

⁴⁵ Haanin, hinabi nan maghan maihtodo nin Bibilin kanan Apo Jesus, “Maihtodo, ulin yain a hinabi mo, pinading-eyan mo kayi met.”

⁴⁶ Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hikawon mamaihtodo nin Bibilin, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta anipahumbong yo kanlan tatao ye impahan yo a bibilin a maidap humbongen. Noba hikawo, homain kawon bega andiyagen ta-omen yo hila mahaglapan ha panumbong nin yatew a bibilin.

⁴⁷ Kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta ampamadyag kawo nin bilang pagkakitan nin nakailbengan lan popodopita a pinatey lan nangaunan tutoa yo. ⁴⁸ Kaya-bay hikawoynabay met ye ampamapteg a anumayon kawo ha dinyag lan nangaunan tutoa yo. Ta hilabay ye namatey kanlan popodopita, ket hikawo met ye ampamadyag nin bilang pagkakitan nin nangilbengan kanla. ⁴⁹ Kaya-bay hiyay Apo Dioh a madunong, ket hinabi na, ‘Mangitubol ako kanla nin popodopita boy aapohtol ko. Hilay nangaano kanla, pateyen la. Ket hilay kanayon, ipaloke la.’ ⁵⁰ Kaya-bay hikawon tatao kananyatin panaon, paduhaan na kawo met Apo Dioh uli ha pamatey kanlan popodopita paibat po ha pinalhowa ye babe-luta anggayna haanin ⁵¹ boy paibat po ha pinatey la

‡ **11:44** Hiyay kaugalian lan Jujudio, madinatan ye tao no tudakan na yay pangilbengan o bangkay. Ket no madinatan ye tao, ahe ya makapaghimba kanan Apo Dioh.

yay Abel angga kanan Zacarias[§] a pinatey la ha pietan nin Timplo boy pangihagpaan nin digalo kanan Apo Dioh. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hikawon tatao kananyatin panaon, homain hapo a paduhaan na kawon Apo Dioh uli ha dinyag lan nangaunan tutoa yo.”

⁵² “Hikawon mamaihtodo nin Bibilin, kakain-galo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta ahe yo impatanda kanlan tatao ye kaptegan tungkol kanan Apo Dioh. Ba-mon kingwa yoynay tulbek nin baey. Ahe yobayna labay ye humlep ha baey. Ket anhaaden yo hila po ye malabay humlep.”

⁵³ Ha inumalih yaynay Apo Jesus ihtew ha baey nan Pariseo a nanagyat kana, hilay mamaihtodo nin Bibilin boy hilay Pappariseo, ket tubat anay panguntada la kana. Ket pinanepetan la yan malabong a babagay, ⁵⁴ ta labay la yan bengat makalot ha hehebat na.

12

Hiyay Babala Laban ha Pagkonwadi

(Mateo 10:26-27)

¹ Haanin, linibo-libo hilay tataon ampakitipon kanan Apo Jesus. Ket ampaypapaletpet hilayna. Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na, “Mag-alla kawo a adi kawo ampagkonwadi a omen kanlan Pappariseo. Ta hiyay pagkonwadi la, mailalayi ha pamalbag a mapalbag nay kaganaan a nakaihalean na. ² Ta homain nakatayo

§ 11:51 *Abel angga kanan Zacarias*: hiyay labay habiyen ket hilay kaganaan a matoyong a tatao a pinatey hatew.

a ahe lano mibagwa boy homain met hiklito a ahe lano matandaan. ³ Kaya-bay hinyaman ye hinabi yo ha maliteh, ket mange ya ha mahnag. Boy hinyaman ye in-onanah yo ha loob nin hilid yo, ket ipangha ya ha kaganaan.”

*Hiyay Katapulan a Kalimowan
(Mateo 10:28-31)*

⁴ Hinabi nan Apo Jesus, “Gagayyem ko, pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Adi yo hila angkalimowan ye malabay mamatey kanyo, ta hiyay laman yon bengat ye mababa lan pateyen. Pangayadi, homain hilaynan madyag. ⁵ Noba habiyen ko kanyo a hiyay Apo Dioh ye kalimowan yo, ta hiyabay ye main kapalyadiyan a mamatey boy mangitapon kanyo ha impilno. Kaya-bay katapulan yo yan kalimowan.”

⁶ “Aliwa nayi a mamoda bengat ye alaga nin limay piliw? Noba agya magha kanla, ket ahe na naliwaan Apo Dioh. ⁷ Agya bilang nin labok yo, ket tanda na. Kaya-bay adi kawo angkalimo, ta mamabli kawo ha pamilew nan Apo Dioh dinan ha malabong a piliw.”

*Hiyay Pamalay kanan Apo Jesus
(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a ahe mangikading-ey kangko ha adapan lan tatao, hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket ahe koya met ikading-ey ha adapan lan anghil nin Dioh. ⁹ Noba ayaman a mangikading-ey kangko ha adapan lan tatao, ket ikading-ey koya met ha adapan lan anghil nin Dioh. ¹⁰ Boy

ayaman a mangumih kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mapatawad ya. Noba ayaman a mangumih ha Ihpiditon Dioh, ket ahe ya mapatawad.”

¹¹ “No ilakew la kawon litihen ha pāytiponan lan Jujudio o kanlan mānungkolan uli ha panumbong yo kangko, adi yo angkahindakan no way-omen yo ikatulidan ye hadili yo o no hinyay habiyen yo. ¹² Ta kananyatew met ateed, ket ipaihip nin Ihpiditon Dioh kanyo ye hukat yon habiyen.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mutaw a Mabat-nang

¹³ Haanin, magha kanlan kalabongan a tatao ye naghabi kanan Apo Jesus, “Maihtodo, habiyen yo man kanan katongno ko a ibyay nayna kangko ye atag ko ha tawid mi kanan bapa mi.”

¹⁴ Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Agi! Homain akon katulidan a mamietan kanyo o mangatag nin babandi yo.” ¹⁵ Haanin, hinabi na kanlan kaganaan, “Mag-alla kawo ha kaganaan a kalahi nin kaakokohan. Ta hiyay bi-ay nin tao, ket ahe yan nakaeteb ha kalabong nin kabatnangan na.”

¹⁶ Haanin, in-ihtolya nan Apo Jesus ye maghay pangilalayi kanla a wanae, “Main taon mabat-nang a nakapupol nin malabong ha pananeman na. ¹⁷ Noba kulang ye kamalig na a pangikunaan nan pupol na. Kaya-bay inihip na, ‘Hinya lagi ye diyagen ko? Homain akoynan pangikunaan nin pupol ko. ¹⁸ Ah, tanda koyna! Ipaagwat koya man ye kakamalig ko, ket mamadyag akon

mayayadet po a pangikunaan kon pupol ko boy kaganaan a babandi ko. ¹⁹ Pangayadi, habiyen ko ha hadili ko, “Inumando akoyna, ta antina kangko ye kaganaan a babagay a matapul ko ha mabuyot a panaon. Kaya-bay haanin, mag-painawa koynan bengat. Mangan ako, minom boy maghayaghag ako.” ’ ’ ”

²⁰ “Noba hinabi nan Apo Dioh kana, ‘Mutaw ka! Haanin met ateed a madeglem, ket kowen koynay bi-ay mo. Aya awod haanin ye makinabang nin tinipon mo ha hadili mo?’ ”

²¹ Hinabi nan Apo Jesus, “Wanabay ye malyadi ha taon ampanipon nin kabatnangan ha hadili na, noba maidap ya met ha pamilew nan Apo Dioh.”

*Hiyay Pataya kanan Apo Dioh
(Mateo 6:25-34)*

²² Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na, “Kaya-bay pakaleng-en yon manged yatin habiyen ko. Adi yo angkayootan ye tungkol ha pamangan yo o maihoot yo. ²³ Ta hiyay bi-ay, maaalaga ya dinan ha pamangan. Boy hiyay laman, maaalaga ya dinan ha bado. ²⁴ Ihipen yo hilay oowak. Ahe hila ampananem o ampamupol boy homain hilan kamalig, noba ampakanen na hilan Apo Dioh. Maaalaga kawo po dinan ha mamanokmanok. Kaya-bay homain hapo a kalingayen na kawon Apo Dioh. ²⁵ Homain ayaman a makapakadang nin bi-ay na, agya maghay odah bengat, makauli ha pangayoot na. ²⁶ Kaya-bay adi yoyna angkayootan

ye kanayon po a babagay, ta agya maghay odah bengat, ahe yo met mapakadang ye bi-ay yo.”

²⁷ “Ihipen yo man ye bubulak ha nikabalang no way-omen hila antumubo. Ahe hila ampag-obda o ampanyag nin maihoot la. Noba yati ye habiyen ko kanyo. Hiyay Poon Solomon hatew, agya mabatnang yan tubat, ahe ya bega nakaihoot nin tapih a omen ha katampa nin bulak ilamon. ²⁸ No hilay iilamon a angkabi-ay haanin boy maulam kabekahan ket angkalin-gayen nan Apo Dioh, hikawo po lagi? Koynan kakandi ye pamteg yo kana! ²⁹ Kaya-bay adi yo ampagkayootan ye pamangan o inomen yo. ³⁰ Ta hilain a babagay ye ampakaapehen lan tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh. Noba hikawo, tanda nan Bapa yon Dioh a matapul yo hilain. ³¹ Kaya-bay unaen yo po ye pahakop kanan Apo Dioh, ket ibyay nay kaganaan a matapul yo.”

*Hiyay Kabatnangan ha Langit
(Mateo 6:19-21)*

³² Hinabi na po Apo Jesus, “Kaya-bay agya nangaano kawon bengat a mānumbong ko, adi kawo angkalimo. Ta hiyay Bapa yon Dioh, angkaaliket ya a mananggap kanyon maibilang kanlan anhakopen na. ³³ Ilako yoy babandi yo, ket ibyay yoy napaglakoan yo kanlan mangaidap. No diyagen yo yain, makatipon kawo nin kabatnangan ha langit a ahe angkabaakan, ahe angkauboh, boy ahe matakaw nin agya ayaman boy ahe maanag. ³⁴ Ta no way-ihtew ye

kabatnangan yo, ket anti ya met ihtew ye ihip yo.”

Hiyay Ipoh a Lanang Nakahadya

³⁵⁻³⁶ Hinabi na po Apo Jesus, “Katapulan a lanang kawon nakahadya ha panlumamateng ko a omen kanlan iipoh a nikakakaantin andumlag ye kingki la a ampangagad nin pamuli nin amo lan nakew nakibanhal. Ta no mag-apo yayna ha ilwangan, ket tampol la yan mailukatan. ³⁷ Minged hilay iipoh a malatngan a nakaimukat a ampangagad nin amo la. Peteg a minged hila. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Yatew a amo la, maghadya ya boy padungowen na hilan mangan. Ket apagan na hila. ³⁸ Minged hilay iipoh a malatngan nin amo la a nakahadya ha hinyaman a odah, bunak man nin madeglem o palbangon.”

³⁹ Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaihipen yo yati. No tanda nan nagbaey ye odah nin panlumamateng nin mānakaw, ket ahe yayna matuloy boy ahe naya paolayan a makahlep ha baey na. ⁴⁰ Wanabay met kanyo. Katapulan a lanang kawon nakahadya, ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mag-udong ihti ha babe-luta ha odah a ahe yo an-hipen a lumamateng ako.”

Hiyay Mapatayaan boy hiyay Ahe Mapatayaan a Ipoh

(Mateo 24:45-51)

⁴¹ Haanin, nanepet yay Pedro, “Apo, hikayi nayi ye inlalayi mo ha ipoh o kaganaan a tatao?”

⁴² Nakibat yay Apo Jesus, “Hiyay ipoh a mapatayaan boy madunong, hiya ye pabaalaen nan

amo na kanlan kaganaan a ipoh na. Ket hiya ye mamakan kanla ha huhton odah. ⁴³ Minged yay ipoh a malatngan nan amo na a andyagen nay imbilin nan amo na. ⁴⁴ Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hiyabay lano ye pabaalaen nan amo na nin kaganaan a babandi na. ⁴⁵ Noba yain a ipoh a pinabaala na, kakaingalo ya no habiyen na ha hadili na, 'Ah, mabuyot ya po lumateng ye amo ko', ket bogbogen na hilay kapadiho nan iipoh a lalaki boy babayi haka yan mag-papakapda a mangan, minom boy maglahing. ⁴⁶ Haanin, lumateng yay amo na ha mangaamot a ahe na tanda. Yatew a ipoh, paduhaan na yan amo na nin mabyat boy itapon naya ha lugal a nakaitaponan lan tataon ahe mapatayaan."

⁴⁷ "Hiyay ipoh a nagtanda nin an-ipadyag nin amo na, noba ahe ya met naghadya o ahe na dinyag, ket paduhaan na yan mabyat nin amo na. ⁴⁸ Noba hiyay ipoh a ahe nagtanda nin an-ipadyag nan amo na, ket ampakadyag yan ikaduha na, makumpang bengat lanoy paduha na. Hiyay taon nabyayan nin malabong, ket panapulan ya met lano nin malabong. Ket hiyay taon pinabaalaan nin malabong, lalo ana ingat a malabong ye babagay a pakibatan na lano."

Hiyay Paykuntada nin Mitapamilya uli kanan Cristo

(Mateo 10:34-36)

⁴⁹ Hinabi na po Apo Jesus, "Nakew ako ihti

ha babe-luta ta-omen mangilakew nin apoy.*
Ket hiyay labay ko, dumlag ana yati! ⁵⁰ Noba bayo yain, main pamaidap a katapulan kon madihaan. Ket angkayoot akon tubat anggan ahe ko madihaan yatin pamaidap!”

⁵¹ “Nabaan yo nayi a nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen ko hila paykakahundoen ye tatao? Ahe! Nakew ako ihti ta-omen ko hila paykukuntadaen. ⁵² Paibat haanin, hiyay lima katao ha maghay pamilya, maykukuntada hila. Hilay tatlo, kuntadaen lay luwa boy hilay luwa, kuntadaen la met ye tatlo. ⁵³ Hiyay bapa, kuntadaen na yay anak na a laki. Ket hiyay anak a laki, kuntadaen naya met ye bapa na. Hiyay indo, kuntadaen na yay anak na a babayi. Ket hiyay anak a babayi, kuntadaen naya met ye indo na. Hiyay ampo a babayi, kuntadaen na yay manuyang na a babayi. Ket hiyay manuyang a babayi, kuntadaen naya met ye ampo na a babayi.”

*Imatonan yoy Angkalyadi Kananyatin Panaon
(Mateo 16:2-3)*

⁵⁴ Hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao, “No makakit kawon makugpan owep ha dapit laod, anhabiyen yo, ‘Mangudan ya!’ Ket angkalyadi ya met yatew. ⁵⁵ No angkatanam yoy angin a ampanjang ha dapit abagatan, anhabiyen yo, ‘Maamot ya haanin!’ Ket angkalyadi ya met.

* **12:49** Aliwan padiho ye ihip lan tatao no hinyay labay habiyen nin apoy ihti. Kadihko nailalayi ye apoy ha paylalaban lan tatao. Kadihko nailalayi ye apoy ha pagbayo nin Apo Dioh ha bi-ay lan tatao. Kadihko nailalayi ye apoy ha kapaduhaan nan Apo Dioh kanlan tatao.

⁵⁶ Hikawon ampaggaling-galingan, tanda yon italohan ye angkakit yo ha lowang boy ihti ha babe-luta. Noba ahe yo met tanda a italohan ye pagkakitan a andiyagen nan Apo Dioh makauli kangko kananyatin panaon.”

Pamakikahundo kanlan Kakaaway
(Mateo 5:25-26)

⁵⁷ Hinabi na po Apo Jesus, “Thipen yo no hinyay huhto yon diyagen. ⁵⁸ No main mangidalom kammo, bayo na kan idalom, muna kaynan makikahundo kana. Ta no ahe kawo mapaykahundo, ket uhgaan na kan uhgado. Pangayadi, igawang naka ha polih a mangipidiho kammo. ⁵⁹ Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko. No nakapidiho kayna, ket ahe kayna milwah anggan ahe mo mabayadan ye kaganaan a multa mo.”

13

Hiyay Paghehe ha Kakahalanan

¹ Haanin, main ano kataon anti ihtew ye nangibalita kanan Apo Jesus nin tungkol kanlan taga plobinhiyan Galilea a impapatey nan Gobilnadol Pilato legan ampangihagpa hila kanan Apo Dioh.

² Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Uli ha nalyadi kanla, ket nabaan yo laweh a malalabong ye kakahalanan la dinan lan kanayon a taga Galilea a ahe na impapatey Gobilnadol Pilato? ³ Ahe! Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No ahe yo paghehean ye kakahalanan yo, ket mipalakew kawo met ha kapaduhaan a homain anggaan.

⁴ Ket hilay labinwalo kataon natey a naondagan

nin todi ha Siloe, nabaan yo met laweh a malal-abong ye kakahalanan la dinan kanlan kanayon a angkumonin ha banwan Jerusalem a ahe natey? ⁵ Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No ahe yo paghehean ye kakahalanan yo, agya hikawo met, ket mipalakew kawon kaganaan ha kapaduhaan a homain anggaan a omen kanla.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Poon-kayon Igoh a Ahe Nanawa

⁶ Pangayadi, in-ihtolya nan Apo Jesus yatin pangilalayi, “Main maghay taon nananem nin poon-kayon igoh ha pananamanan nan ubah. Haanin, nilakew na yan binilew no main yan dawa, noba homain yan nakit. ⁷ Kaya-bay hinabi na kanan mānayhay nin tanaman na, ‘Bilewen mo. Tatloy taon akoynan pag-udong-udong ihtin mamilew no main yaynan dawa yatin poon-kayon igoh. Noba homain akon nakit. Putohen mo yayna! Angkahayang bengat ye luta a pinangitaneman.’ ⁸ Noba nakibat yay mānayhay, ‘Apo, paolayan yo po kananyatin taon, ta kaliyen ko yan abonowan ye palibot nin yatin poon-kayo. ⁹ No manawa ya ha dumondon a taon, manged ya. Noba no ahe, putohen ko yayna.’ ”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha maghay Babayin Kayo-ko

¹⁰ Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo Jesus, ampangiadal ya ha maghay pāytiponan lan Jujudio. ¹¹ Main maghay babayi ihtew a labinwaloy taon anan pinakayo-ko nin maloke a ihpidito. Kaya-bay ahe na yaynan maitoyngong ye golot na. ¹² Ha nakit na yan Apo

Jesus, ket pinahaley naya boy hinabi na, “Nitaah kayna ha hakit mo.”

¹³ Haanin, impalonto nan Apo Jesus ye gamet na kanan babayi. Ket tampol yaynan tinu-moynong ye golot na. Ket nanggalang ya kanan Apo Diah.

¹⁴ Noba hiyay mǎnguna ha pǎytiponan lan Jujudio ihtew, ket napoot ya, ta namaitaah yay Apo Jesus ha Mangaamot nin Pagpainaawa. Kaya-bay hinabi na kanlan tatao, “Ha maghay dominggo, main anem a mangaamot a malyadin mag-obda. Kanlan hilain a mangaamot kawon makew ihtin mamaitaah, aliwan ha Mangaamot nin Pagpainaawa.”

¹⁵ Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hikawon mǎgkonwadin ampanumbong ha kalabayan nan Apo Diah! No main kawon baka o ahnon nakagawot a angkaplangan ana, ahe yoya nayi loaten a ipainom, agya po man Mangaamot nin Pagpainaawa?” ¹⁶ No an-ingalowan yoy aayop yo, lalalo yo yaynan ingalowan yatin babayi a ginapoh nan Satanas ha loob nin labinwaloy taon, ket lahi naya met Abraham. Ahe koya nayi malyadin palihwayen ha Mangaamot nin Pagpainaawa?” ¹⁷ Uli ha hinabi nan Apo Jesus, nading-eyan hilay kaganaan a tataon angkumuntada kana. Noba angkaaliket hila met ye kanayon uli ha kapagtakaan a dinyag na.

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pinakamakandin Lahi'
(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

¹⁸ Haanin, nagpahulong yay Apo Jesus ha pangiadal na, “Habiye ko ye kalalayian nin panakop nan Apo Dioh. ¹⁹ Ilalayi koya ha pinakamakandin lahi’ a intanem nin maghay tao ha pananeman na. Tinumobo yan nilumake a pookayo. Ket pinaghayan yan mamananokmanok ye hahanga na.”

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pamalbag
(Mateo 13:33)*

²⁰ Haanin, hinabi na po Apo Jesus, “Habiye ko ye kalalayian nin panakop nan Apo Dioh. ²¹ Ilalayi koya ha makandin pamalbag a inggameh nin maghay babayi ha tatloy takal nin tapok, ta diyagen nan tinapay. Ket napalbag nan kaganaan yatew.”

*Hiyay Mahepey a ilwangan
(Mateo 7:13-14; 7:21-23)*

²² Nagpahulong yay Apo Jesus ha pangiadal na ha babanwa boy ha babadiyo a angkadan na palakew ha banwan Jerusalem. ²³ Haanin, main nanepet kana, “Apo, makandin bengat naye ye tataon miligtah?”

Nakibat yay Apo Jesus makauli ha pangilalayi, ²⁴ “Paghehpetan yoy makahlep ha mahepey a ilwangan, ta malabong hilay mangapeh a humlep ihtew, noba ahe hila makahlep. ²⁵ No ileneb naynan nagbaey ye ilwangan, ket ahe kawoyna makahlep. Mideng kawo tana ha ilwah a paapo, ‘Apo, ilukatan mo kayi dayi tamen kayi makahlep.’ Noba habiye na kanyo, ‘Ahe katawo katatanda.’ ²⁶ Haanin, habiye yo met, ‘Kalamo mi kan nangan boy ninom boy

nangiadal ka po ha lugal mi.’ ²⁷ Noba habiyen na kanyo, ‘Ahe katawo katatanda. Pakataang kawo kangko, hikawon kaganaan a ampanyag nin maloke!’ ²⁸ Tumangih boy manginaet kawo lano ha ilwah no makit yo yay Abraham, Isaac, Jacob, boy hilay kaganaan a popodopita a anti ha panakopan nan Apo Dioh, noba hikawo, ket mitaboy kawo. ²⁹ Makit yo hila lanon lumateng ye aliwan Judio a mangibat ha nakahinadi a lulugal ihti ha babe-luta a makidungon mangan ha poniyan nan Apo Dioh ha panakopan na ha langit. ³⁰ Ket peteg a main angkahuyot a miuna lano boy main met angkauna a mipahuyot lano.”

Hiyay Pangado nan Apo Jesus kanlan tatao ha Jerusalem

(Mateo 23:37-39)

³¹ Kananyatew met ateed, main anon Pappariseo ye nakew kanan Apo Jesus. Ket hinabi la kana, “Umalih kawoyna ihti, ta hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, labay na kan pateyen.”

³² Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Makew kawo kananyain a māgkonwadi. Ket habiyen yo kana a ihulong koy pamaalih kon mangaloke a ihpidito kanlan tatao boy pamaitaah ko kanlan ampaghakit anggan mabekah. Ket ha ikatlon mangaamot, mayadi koynay abala ko. ³³ Noba katapulan kon ihulong ye pamakew ko ha Jerusalem haanin, mabekah boy makalwa a mangaamot, ta malabong a popodopita ye pinathey la hatew ha banwan Jerusalem. Ket ulita magha ko met a podopita, ahe ako malyadin matey ha ilwah nin Jerusalem.”

³⁴ Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Hikawon tatao ha Jerusalem, leng-en yo yati. Pinatey yo hilay popodopita nin Dioh boy hilay kanayon a intubol na kanyo, binegbaan yo hilan dadapah angga ha natey. Nikanon ukdo katawoynan labay halokoban a omen ha panalokob nin toan manok ha hihiwihw na, noba ahe yo labay.
³⁵ Kaya-bay agya main mangagwat nin kunaan yo, baala kawoyna. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ahe yo koynan makit uman anggan ahe yo habiyen, ‘Inged na yan Apo Dioh ye anlumateng ha ngalan na.’ ”*

14

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Angkabaya

¹ Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, main maghay mānguna lan Pariseo ye nanagyat kanan Apo Jesus a makew mangan ha baey na. Ket hilay tataon angkumuntada kana, amban-tayan la yan manged. ² Haanin, hinumaley ya kanan Apo Jesus ye maghay lakin angkabaya.
³ Hiyay Apo Jesus, tinepet na hilay mamaihtodo nin Bibilin boy Pappariseo, “An-ipaluboh nayi nin Bibilin ye mamaitaah nin ampaghakit ha Mangaamot nin Pagpainawa?”

⁴ Noba ahe hila nakibat kana. Haanin, ginemgeman na yan Apo Jesus ye taon angk-abaya. Ket pinaitaah naya boy pinauli na yayna.
⁵ Haanin, tinepet na hila, “No maampag yay anak yo o baka yo ha maalale a libon ha Mangaamot

* **13:35** Kakanta 118:26.

nin Pagpainawa, ahe yoya nayi dandanen a iawah?" ⁶ Noba homain hilan maihebat kana, ta peteg ye hinabi na.

Babala kanlan Mangumbida boy kanlan Nakumbida

⁷ Haanin, naedepan nan Apo Jesus a ampilien lan bibihita ye pamiknoan a naitaladan kanlan tataon andangalen. Kaya-bay hinabi na makauli ha pangilalayi, a wana, ⁸ "No main mangumbida kammo ha banhal, adi ka mikno ha pamiknoan a naitaladan kanlan tataon andangalen, ta maka main nakumbida a madadangal po kammo. ⁹ Ket no nakaikno kayna ihtew, humaley ya kammo ye nangumbida boy habiyen na, 'Pangingalo mo, ta main nakataladan a mikno ihen.' Ha wanabay, mading-eyan ka. Ket mikno kaynan bengat ha pamiknoan lan aliwan andangalen a tatao. ¹⁰ Kaya-bay no nakumbida ka ha banhal, mamanged a ihtew kawo mikno ha pamiknoan lan tataon aliwan andangalen. Ta no lumateng yay nangumbida kanyo, ket habiyen na kanyo, 'Makew ka ihti, gayyem. Ihti ka mikno ha manged a pamiknoan.' Ha wanabay, midangal kawo ha adapan lan kaganaan a nakumbida a anti ihtew. ¹¹ Ta ayaman a ampagmatagay, ket iaypa na yan Apo Dioh. Boy ayaman a ampagmaaypa, ket itagay na yan Apo Dioh."

¹² Haanin, hinabi na po nin Apo Jesus kanan Pariseon nanagyat kana, "No mangitaladan kan poniyan, aliwan hilay gagayyem mo o kaka-tongno mo o papaltido mo o kakaaluba mon mangabatnang ye kumbidaen mo. Ta no hilabay

ye kumbidaen mo, diyagen la met lano kammo ye dinyag mo kanla. Ket ha wanabay, naitumbae layna kammo ye manged a dinyag mo. ¹³ No alivan hilay kumbidaen mo, ket hilay mangaidap, hilay lulumpo, hilay pipilay, boy hilay kakapkap. ¹⁴ Ket no diyagen moy wanabay, minged ka, ta ahe la mitumbae kammo ye manged a dinyag mo kanla. Hiyaynay Apo Dioh ye mamayay kammo nin plimyo lano ha bi-ayen na hilan uman ye mangatoynong a tatao.”

Hiyay Pangilalayi a tungkol ha Mayadet a Poniyay

(Mateo 22:1-10)

¹⁵ Haanin, pamakange nan magha kanlan kadungo nan Apo Jesus yatew, hinabi na kana, “Minged yay taon makidungon mangan ha poniyay ha panakopan nan Apo Dioh!”

¹⁶ Nakibat yay Apo Jesus makauli ha pangilalayi, “Main maghay taon nangitaladan nin mayadet a poniyay. Ket nangumbida yan malabong a tatao. ¹⁷ Ha naihadya anay kaganaan, intubol na yay ipoh na a managyat kanlan kinumbida na. Hinabi na kanla, ‘Tawoyna, ta nakataladan anan kaganaan!’ ¹⁸ Noba hilan kaganaan a nakumbida, nagbadaan hila. Hinabi nin magha, ‘Nakahaliw akon luta. Ket katapulan ko yan bilewen. Kaya-bay pahinhiya kayna.’ ”

¹⁹ “Hinabi na met nin magha, ‘Nanaliw akon mapo a baka. Ket huboken ko hilan pang-adado. Kaya-bay pahinhiya kayna.’ ”

²⁰ “Hinabi na met nin magha po, ‘Kapipiyadi kon bengat nagkahal. Kaya-bay ahe ako makalakew.’ ”

²¹ “Haanin, nag-udong yaynay ipoh. Ket hinabi na kanan amo na ye nalyadi. Napoot yay amo na. Ket intubol na yayna man ye ipoh na, ‘Manandali kan makew ha dādān boy ha makpit a dādān nin banwa. Ket ilakew mo hila ihti ye mangaidap, pipilay, kakapkap, boy hilay lulumpo.’ ”

²² “Ha nag-udong yaynay ipoh, hinabi na kanan amo na, ‘Apo, nadyag koynay hinabi mon diyagen ko, noba malabong po ye iknoan a homain tao.’ ”

²³ “Kaya-bay hinabi nayna man nin amo ha ipoh na, ‘Manige kayna man, ta makew ka ha dādān boy ha makpit a dādān ha ilwah nin banwa. Ta piliten mo hilan makew ihti ye tatao ta-omen ya mapno nin bihita ye baey ko.

²⁴ Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Agya maghan bengat kanlan kinumbida ko, ket ahe la matawayan ye intaladan kon pamangan.’ ”

Hiyay Panumbong kanan Apo Jesus

(Mateo 10:37-38)

²⁵ Malabong hilay tataon ampakilakew kanan Apo Jesus. Haanin, nagpeyeh yan inumadap kanla. Ket hinabi na, ²⁶ “Ayaman a taon maki-lakew kangko a ampangado kangko nin igit ha pangado na kanan bapa na boy indo na, kanan ahawa na boy aanak na, kanlan kakatongno na boy ha hadili na, ket malyadi yan mānubong ko. ²⁷ Ayaman a ahe nakahadya a matey ha panumbong na kangko a ba-mo yan ampamatay

nin kodoh, ket ahe ya malyadin mānubong ko.”

²⁸ “Ayaman a malabay manubong kangko, ihipen na po nin manged no mababa na ye kaidapan a madihaan na ha panubong na kangko. Ilalayi koya ha taon mamaideng nin matagay a baey a panamulawan nin māgbantay. Bayo na yan dugiyan, mikno ya po ta-omen na ihipen no anoy magahtoh na boy no mignap ya ye pilak nan pangiyadi na. ²⁹ Ta no ahe na diyagen yatew, maka pundahyon bengat ye maikonin na. Ket ahe na yayna maiyadi ye todi. Ket balang makakit nin yatew, umihen la yay mamaideng, a wanla, ³⁰ ‘Hi! Bilewen mo man yain a tao. Dinugiyan naynan manyag nin todi, noba ahe naya met manayti maiyadi.’ ”

³¹ “Wanabay met ha maghay poon a malabay makilaban ha kapadiho nan poon. Ihipen na po muna no mababa lan hamboten nin mapo a libo a huhundaloh na ye luwampo a libo a huhundaloh nin kalaban na. ³² Ket no ha ihip na, ahe la hilan mababa hamboten, legan mataang hila po ye kalaban na, ket mangitubol yaynan ano kataon maunan managana a makikahundo kanan kalaban na. ³³ Wanabay met ateed kanyo. Pakaihipen yo po nin manged no mababa yoy manubong kangko. Ta no ahe yoya ihuko ye kaganaan ha bi-ay yo, ket ahe kawo malyadin mānubong ko.”

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Ahin
(Mateo 5:13; Marcos 9:50)*

³⁴ Hinabi na po Apo Jesus, “Manged ye ahin. Noba no maalih anay apgad na, ahe yayna maiudong ye apgad na. ³⁵ Homain yaynan hilbi agya ihale ya ha luta o ha dinat a pang-abono nin luta. Kaya-bay itapon yayna tana nin tatao. Hikawon ampanlengge, pakaihipen yo yatin manged.”

15

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Tupa a Nipakat (Mateo 18:12-14)

¹ Haanin, hilay māningil nin bowih boy hilay kanayon po a māgkahalanan, ket nakew hilan manlengge kanan Apo Jesus. ² Haanin, hilay Papariseo boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, ket naytatalabotob hila, “Bilewen yo yain a tao! Ampakihale ya kanlan māgkahalanan boy ampakidungo yan mangan kanla.”

³ Kaya-bay in-ihtolya nan Apo Jesus kanla yatin alimbawa, ⁴ “No hiyay maghay tao a main magatoh a tupa, ket mipakat ye magha, hinyay diyagen na? Ahe na hila nayi lakwanan ye hiyamapo boy hiyam ha pagpahtolan na, ta tapulen na yay tupa a nipakat anggan makitan naya? ⁵ Ket no makitan na yayna, mahayaghag na yan ibatay a iuli yatew a tupa. ⁶ Ket no miabot yayna ha baey na, hagyaten na hilay gagayyem na boy kakaaluba na. Ket habiyen na kanla, ‘Makihayaghag kawo kangko, ta nakitan ko yaynay tupa ko a nipakat!’ ”

⁷ Hinabi na po Apo Jesus kanlan ampaytatalabotob, “Wanabay met ateed kanlan anti ha

langit. Mahayaghag hila uli ha hiyamapo boy hiyam a tataon matoyngong a homain paghehean. Noba mahahayaghag hila po no main maghay māgkahalanan a maghehe ha kakahalanan na.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Palata a Nikatak

⁸ Haanin, in-ihtolya na po nin Apo Jesus yatin pangilalayi, “No hiyay maghay babayi a main mapo a palatan mital, ket mikatak ye magha, hinya nayi ye diyagen na? Aliwa nayi a mamaet yan kingki a pamaliwag na haka na yan kaykayan ye baey na, ket maalla na yan tapulen ye nikatak angga ha makitan naya?

⁹ Ket no makitan na yayna, haryaten na hilay gagayyem na boy kakaaluba na. Ket habiyen na kanla, ‘Makihayaghag kawo kangko, ta nakitan ko yaynay palata kon nikatak!’ ”

¹⁰ Hinabi nan Apo Jesus, “Wanabay met ateed ha langit. Ampaghayaghag hilay aanghil nin Dioh uli ha maghay taon māgkahalanan a naghehe ha kakahalanan na.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Anak a Nag-balangbalang

¹¹ Hinabi na po Apo Jesus, “Main maghay bapa a main luway anak a laki. ¹² Hinabi nan makaydeng kanan bapa na, ‘Tatang, ibyay moyna kangko ye atag ko a tawiden ko.’ Kaya-bay hiyay bapa la, inatag nay babandi na kanlan luway aanak na.”

¹³ “Pangalabah nin anoy mangaamot, hiyay makaydeng, inlako nay kaganaan a atag na. Ket nakew yayna ha mataang a lugal. Ket hiyay napaglakoan na, ginahtoh na ha bihyo boy ha

palugad a pagbi-ay. ¹⁴ Haanin, ha nauboh na yaynay pilak na, nagkamain nin tubat a bitil nin yatew a lugal a nilakew na. Ket angkabitlan yayna met. ¹⁵ Hiyay dinyag na, nakew yan nakiupa kanan maghay tao ihtew. Haanin, intubol na yan taon nakiupaan na ihtew ha baboyan na. Ket dinyag na yan mānayhay nin bababoy. ¹⁶ Ulita homain namyay kana nin kanen, angkabitlan yaynan tubat. Ket agya pamangan nin bababoy, labay nayna dayin kanen.”

¹⁷ “Ha naihipan nay kaganaan a dinyag na, hinabi na ha hadili na, ‘Ihtew kammi, hilay iipoh nan bapa ko, angkabhoy hila boy luhbo ye pamangan la. Noba hiko, anti ko ihtin angkakamatey anan bitil. ¹⁸ Ah, mamanged po a mag-udong akoyna kanan bapa ko. Ket habiyen ko lano kana, “Tatang, nagkahalanan ako kanan Apo Dioh boy kammo. ¹⁹ Ahe akoyna katanggap-tanggap a ibilang mon anak. No malyadi dayi, agya ibilang mo koynan bengat a magha kanlan iipoh mo.” ’ ²⁰ Kaya-bay nuli yayna kanan bapa na. Ha mataang-taang ya po ha baey la, natamulaw na yaynan bapa na. Ket nalunoh ya kana. Kaya-bay nayew yan nanagana kana. Ket tinakeh boy inumaan naya.”

²¹ “Hinabi nan anak, “Tatang, nagkahalanan ako kanan Apo Dioh boy kammo. Ket ahe akoyna katanggap-tanggap a ibilang mon anak.’ ”

²² “Noba hinabi nan bapa na kanlan iipoh na, ‘Padah yo! Ilakew yo ihti ye pinakamatampa a bado, ket ihoot yo kana. Pahinghingan yoya boy paihtipingan. ²³ Boy kowen yo yay pinataba a

oybon baka, ket hapoen yoya, ta mangan boy maghayaghag kitawo! ²⁴ Ta yatin anak kon nabaan koynan natey, ket angkabi-ay ya met manayti! Nagbalangbalang ya, noba nag-udong ya met ateed!' Ket haanin, ingkana laynay maghayaghag."

²⁵ "Kananyatew a odah, hiyay makaagat a katongno na, ket anti ya ha padayan. Ha ampuli yayna boy mahaley yayna ha baey la, nange nay tigtigan boy talekan ha baey la. ²⁶ Kaya-bay iningat na yay magha kanlan iipoh la. Ket tinepet naya, 'Taket ta main tigtigan?' "

²⁷ "Nakibat yay ipoh, 'Nag-udong yaynay katongno mo a angkabi-ay boy maligha. Kaya-bay impahapo na yan bapa mo ye pinataba a oybon baka.' "

²⁸ "Haanin, nagpoot yay makaagat. Ket ahe nayna labay ye lumoob ha baey la. Kaya-bay nilakew na yan bapa na. Ket inamuyot na, a wana, 'Inong, lumoob kayna.' "

²⁹ "Noba hinabi na kanan bapa na, 'Nabuyot akoynan ampaghilbi kammo boy antupaden koy kaganaan a bilin mo. Noba nakakanoman, ahe moko binyan nin agya maghan oybon kambing bengat ta-omen ako makapaghayaghag a lamo ko hilay gagayyem ko. ³⁰ Noba ha nilumateng yain a anak mon nangilumpoh nin babandi mo kanlan babayin babayadan, ket impahapoan moya po nin oybon baka a pinataba.' "

³¹ "Nakibat yay bapa na, 'Anak ko, hika ye lanang kon kalamo. Ket hilay kaganaan a babandi ko, pagkonin moyna. ³² Noba katapulan tawoy maghayaghag boy mag-aliket haanin, ta

hiyay katongno mo a nabaan koynan natey, ket angkabi-ay ya met manayti! Nagbalangbalang ya, noba nag-udong ya met ateed!' ”

16

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mahidi a Am-patayaan

¹ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na, “Main maghay taon mabatnang. Impataya nay babandi na ha maghay ampatayaan na. Haanin, main naghumbong kana, ‘Hiyay ampatayaan mo, ket an-iuboh nay babandi mo.’ ² Kaya-bay impadakit na yay ampatayaan na. Ket tinepet naya, ‘Hinyatin humbong kangko a tungkol kammo? Ibyay mo kangko ye lihtaan nin kaganaan a babandi ko a impataya ko kammo. Ta paibat haanin, ket ahe kataynan patayaan nin babandi ko.’ ”

³ “Haanin, hiyay ampatayaan na, nangihip yan wanae, ‘Hinya lagi ye diyagen ko? Alihen na koynan amo ko ha obda ko. Ket ahe koynan mababa ye mag-obda nin mabyat boy angkading-ey akon magpalimoh. ⁴ Ah, tanda koyna! Manyag akon papadan ta-omen lako tanggapen nin tatao ha baey la no maalih akoyna ha obda ko.’ ”

⁵ “Haanin, hiyay ampatayaan na, bayo naya in-ibyay ye lihtaan kanan amo na, tinitimagha na hilan kinatongtong ye kaganaan a tataon nakautang kanan amo na. Tinepet na yay naunan nakautang, ‘Anoy utang mo kanan amo ko?’ ”

6 “Nakibat yay nakautang, ‘Hiyay utang ko ket magatoh a halaw nin ladak olibo.’ ”*

“Hinabi nan ampatayaan na, ‘Yati ye lihtaan nin utang mo. Diyagen mo tanan limampo.’ ”

7 “Haanin, tinepet naya met nin ampatayaan ye kakalwan nakautang, ‘Hika? Anoy utang mo?’ ”

“Nakibat yay tao, ‘Hiyay utang ko ket magatoh a kaban nin tidigo.’ ”†

“Ket hinabi nan ampatayaan, ‘Yati ye lihtaan nin utang mo. Diyagen mo tanan walompo.’ ”

8 “Ha natandaan nan amo ye dinyag nan makuhit a nangipatayaan nan babandi na, hinabi na, ‘Kagaling mon manyag nin papadan!’ Ta peteg a hilay tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh, ket mahihidi hilan mangihip nin papadan dinan kanlan tataon ampagbi-ay ha kahnagan.”

9 Ket nagpahulong yay Apo Jesus ha paghabi na, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hilay kabatnangan yo ihti ha babe-luta, ket gawien yo ha panyag nin manged kanlan kapadiho yon tao. Ta agya po man mauboh ye kabatnangan yo, matanggap kawo ha angkunaan a mikakaanti makanoman.”

* **16:6** Ha panaon nan Apo Jesus, hiyay alaga nin magatoh a halaw a main ladak ket padiho ha upa nin maghay tao ha tatloy taon. † **16:7** Ha panaon nan Apo Jesus, hiyay alaga nin magatoh a kaban nin tidigo ket padiho ha upa nin maghay tao ha waloy taon.

10 “Hiyay taon mapatayaan ha makandin bagay, ket mapatayaan ya met ateed ha malabong a babagay. Ket hiyay taon ahe mapatayaan ha makandin bagay, ahe ya met mapatayaan ha malabong a babagay. 11 Kaya-bay no ahe kawo mapatayaan ha kabatnangan ihti ha babe-luta, ket ahe na met maipataya nin Apo Dioh kanyo ye peteg a kabatnangan. 12 No ahe kawon mapatayaan ha kabatnangan nin kanayon, homain lanoy mamyay kanyo nin kabatnangan a nakataladan ana kanyo.”

13 “Homain ipoh a mapayngidlan nan paghilbiyan ye luway amo. Ta no adoen na yay magha, katapulan a kahulogan na yay magha. Ket no mag-ilyadi yan mapatayaan ha magha, katapulan a umihen naya met ye magha. Wanabay met ateed, ahe yo malyadin payngidlanan a paghilbiyan ye Apo Dioh boy hiyay kabatnangan.”

Hiyay Kanayon po a Hinabi nan Apo Jesus kanlan Pappariseo

(Mateo 11:12-13; 5:31-32; Marcos 10:11-12)

14 Haanin, hilay Pappariseo a lupan pilak, pamakange lay pangiadal nan Apo Jesus tungkol ha kabatnangan, ket inlungolungo laya. 15 Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ampagmangedan kawo kanlan tatao. Noba tanda nan Apo Dioh ye kaganaan a anti ha puho yo. Ta hiyay an-ibilang lan tatao a maalaga, ket adi-adi nan Apo Dioh.”

16 “Hiyay Bibilin a impahulat kanan Moises boy impahulat kanlan popodopita hatew ye an-humbongen lan tatao angga ha namabala yay Juan a Māmawtihmo. Ket paibat ha panaon nan Juan, an-ipatanda ana ye Manged a Balita a tungkol ha panakop nan Apo Dioh. Ket mal-abong hilay tataon mauplit a maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh. 17 Noba aliwan labay habiyen a homain anan hilbi ye Bibilin nan Apo Dioh. Ta agya po man maanam ye langit boy luta, ket ahe ya maalihan hilbi ye pinakamakandin pahen nin Bibilin.”

18 “Alimbawa, ayaman a lakin mangihyay nin ahawa na ket mangahawa yan lumbo, magkahalanan yan pamabayi. Ket hiyay lakin mangahawa kanan babayin in-ihyay nin ahawa na, magkahalanan yayna met nin pamabayi.”

Hiyay Mabatnang boy hiyay Lazaro

19 Hinabi na po Apo Jesus kanlan Pappariseo, “Main maghay taon mabatnang a nakahoot nin mablin bado boy palugad ye pagbi-ay na ha minamangaamot. 20 Main met maghay maidap a nagngalan Lazaro. Ket hiyay laman na, napampoh yan delat. An-ilakew la yan tatao ha talig ilwangan nin alad nin baey nan mabatnang. 21 Ta labay nay makakan agya mumom bengat a angkaampag ha hilog lamihanaan nan mabatnang. Ket agya hilay aaho, anlakwen laya met a andil-an ye dedelat na.”

22 “Haanin, ha natey yaynay Lazaro, inlakew la yan aanghil ha langit ha talig nan Abraham. Ket ha natey yayna met ye mabatnang, in-ilbeng

laya. ²³ Ket legan ampagdiha yan tubat a idap ha impilno, natangal na yay Lazaro a lamo na yan Abraham ihtew ha langit. ²⁴ Kaya-bay pinanghaan na yay Abraham, 'Bapa a Abraham, ingalowan moko! Itubol moya dayi ye Lazaro a mangidede nin tamudo na ha lanom ta-omen na ipatulo ha dila ko, ta tubat anay pagkalanglang kon apoy.' "

²⁵ "Noba nakibat yay Abraham kanan mabatnang, 'Anak, pakaihipen mo a ha angkabi-ay ka po ha babe-luta, ket pawa palugad ye pagbi-ay mo, noba hiyay Lazaro, pawa kaidapan ye nadihaan na. Ket haanin, anti ya ihtin mahayaghag noba hika, anti ka ihen a ampag-idap. ²⁶ Ket magha po, main maway a pietan kantawo. Kaya-bay ahe ya makalakew ihen ye anti ihti. Wanabay ya met ye anti ihen. Ahe ya makalakew ihti.' "

²⁷ "Haanin, hinabi nan mabatnang, 'No wanabay awod, an-ipakihabi ko kammo, Bapa a Abraham a itubol moya dayi ye Lazaro a makew ha baey nan bapa ko. ²⁸ Ta main ako po katongnon limay lalaki. Babalaan na hila dayi ta-omen hila ahe mipalakew ihtin lugal nin kapaduhan.' "

²⁹ "Noba hinabi nan Abraham kana, 'Agya ahe ana, ta anti yayna kanla ye impahulat kanan Moises boy impahulat kanlan popodopita. Katapulan lan bengat a humbongen ye nakahulat.' "

³⁰ "Nakibat yay mabatnang, 'Kulang po yatew, Bapa a Abraham! Ahe la humbongen yatew, noba no main anan natey a mabi-ay uman a

makew kanla, ket paghehean laynay kakahalanan la.' ”

³¹ “Noba hinabi nan Abraham, ‘No ahe la pamtegan ye impahulat kanan Moises boy hiyay impahulat kanlan popodopita, ahe la met ateed pamtegan agya po man main makew kanla a nabi-ay uman.’ ”

17

Hiyay Pagkahalananan

(Mateo 18:6-7; 18:21-22; Marcos 9:42)

¹ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na, “Homain hapo a lumateng ye pagkahalananan, noba kakaingalo ye malyadi ha taon ampanyag nin pagkahalananan nin kapadiho nan tao. ² Ayaman a manyag nin pagkahalananan lan hilatin anak a ampamteg kangko, ket mamanged po a bitinan yan mayadet a gilingan a dapah ye leey na haka ya iampag ha dagat. ³ Kaya-bay mag-alla kawo!”

“No hiyay katongno mo, ket magkahalanan ya kammo, babalaan moya. Ket no maghehe ya, patawaden moya. ⁴ No ha loob nin maghay mangaamot, ket mikapito yan magkahalanan kammo ket mikapito ya met a humaley kammo a makikwa nin patawad, patawaden moya.”

Hiyay Pamteg kanan Apo Dioh

⁵ Haanin, hinabi lan aapohtol nan Apo Jesus, “Pahanan mo po ye pamteg mi!”

⁶ Nakibat yay Apo Jesus kanla, “No main kawon pamteg kanan Apo Dioh, agya bengat omen ha lahi' muhtaha kakandi, malyadi yon

habiyeen kananyatin poon-kayo, ‘Maulot ka boy maitanem ha dagat.’ Ket manumbong ya kanyo.”

Hiyay Katulidan nan Ipoh

⁷⁻⁸ Hinabi na po Apo Jesus kanlan aapohtol na, “Alimbawa, main kan ipoh a nilumateng ibat ha padayan a nangadado o nagpahtol nin tupa. Aliwan hika ye mangitaladan nin pamangan nan ipoh, no aliwan habiyen mo kana, ‘Maghagili ka, ta italadanan mo kon pandeman ko boy paghilbiyan moko legan ampangan ako. Pangayadi kon mangan, mangan kayna met.’⁹ Ahe moyna katapulan pahalamatan ye ipoh, ta andiyagen nan bengat ye katungkolan na.¹⁰ Wanabay met ateed kanyo. No natupad yoynay kaganaan a imbilin kanyo, katapulan a habiyen yo, ‘Ipoh kayin bengat. Ahe kayi katapulan a pahalamatan, ta andiyagen min bengat ye katungkolan mi.’ ”

Hilay Mapo kataon Kinating

¹¹ Haanin, legan angkumodang yay Apo Jesus boy hilay mānumbong na a palakew ha banwan Jerusalem, nagdān hila ha pietan nin plobinhiyan Samaria boy plobinhiyan Galilea. ¹² Ha anhumlep hilayna ha maghay badiyo, hinagana hila mapo kataon kinating. Tinumgen hila ha aliwan minga mataang ¹³ haka hila nangha, “Apo Jesus, ingalowan mo kayi!”

¹⁴ Pamakakit nan Apo Jesus kanla, hinabi na, “Makew kawo kanlan papadi, ta ipakit yoy laman yo kanla a nitaah kawoyna.” Ket legan ampakew hila kanlan papadi, kapipikhaan nitaah hilayna.

¹⁵ Ket ha naedepan nan magha kanla a nitaah yayna, nag-udong ya kanan Apo Jesus a ampangha yan panggalang kanan Apo Dioh. ¹⁶ Nilumukob ya ha aphayan nan Apo Jesus. Ket nagpahalamat ya kana. Yatin tao ket magha yan Samaritano.

¹⁷ Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Mapo kawon pinaitaah ko, noba way-ihtew hilay hiyam?

¹⁸ Malele ako, ta yatin dayohan a Samaritano bengat ye nag-udong a manggalang kanan Apo Dioh.”

¹⁹ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan Samaritano, “Mideng ka ket muli kayna, ta nitaah ka uli ha pamteg mo.”

*Hiyay Pandugi nin Panakop nan Apo Dioh
(Mateo 24:23-28; 24:37-41)*

²⁰ Ha maghay mangaamot, tinepet la yan Pappariseo ye Apo Jesus no makano yan mandugi ye panakop nan Apo Dioh. Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, ket homain pagkakitan no makano yan mandugi.

²¹ Kaya-bay homain makapaghabi, ‘Ihtibay yan manakop ye Apo Dioh!’ o ‘Ihtewbay yan manakop!’ ta ampanakop yaynay Apo Dioh ha puho yo.”

²² Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na, “Lumateng lano ye panaon a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket labay yo koynan makit a mag-udong a manakop, noba ahe yo makit. ²³ Ket no main maghabi kanyo, ‘Anti ya ihtew!’ o ‘Anti ya ihti!’ adi yo hila ampamtegan o makilakew kanla. ²⁴ Ta

hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mag-udong ako ihti ha babe-luta a omen ha kilat a angkapahnagan nay kaganaan a pahen nin lowang. ²⁵ Noba haanin, katapulan ako po a magdiha nin malabong a idap boy ikahwil lan tatao kananyatin panaon.”

²⁶ “Hiyay andiyagen la lanon tatao ha mangaamot nin panlumteng ko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket omen met ateed ha andiyagen lan tatao ha panaon nan Noe. ²⁷ Ha panaon nan Noe, bayo po malanab ye babe-luta, hilay tatao, ahe la tanda a manlanab. Ampangan hila, ampinom boy ampangahawa a omen ha alan a andiyagen la angga ha hinumlep yaynay Noe* ha daong. Ket ha anti hilayna ha loob nin daong, nilumateng ana met ye lanab. Ket nangaalimeh hilan kaganaan ye tatao ha babe-luta.”

²⁸ “Wanabay met ateed ye nalyadi ha panaon nan Lot.† Hilay tatao, ampangan hila boy ampinom, ampanaliw hila boy ampaglako, ampananem hila boy ampangipaideng hilan babaey. ²⁹ Noba ha mangaamot a inumalih yaynay Lot ha banwan Sodoma, namaudan yan apoy boy ahopli ye Apo Dioh. Ket hilay tatao ihtew, naulam hilan kaganaan.”

³⁰ “Wanabay met ateed lano ha mag-udong ako a ibat ha langit a in-Anak nin Tao. ³¹ Kananyatew a mangaamot, hiyay anti ha ilwah nin baey na, ket adi yayna lumoob a mangwan hinyaman a bagay ha baey na. Ket hiyay anti ha talon, adi yayna muli a mangwan hinyaman a babagay.

* **17:27** Genesis 6:5-8. † **17:28** Genesis 19:12-19.

³² Pakaihipen yoy nalyadi hatew kanan ahawa nan Lot.‡ ³³ Ayaman a ampangihilib nin bi-ay na, ket maanam na. Noba ayaman a naka-hadya a matey uli ha panumbong na kangko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan. ³⁴ Habiyan ko kanyo a ha panaon nin panlumatang ko, main lanon luway tao a angkatuloy ha maghay pamid-an. Hiyay magha, mipalakew ya ha langit. Noba hiyay magha, mabantak ya. ³⁵ Main lanon luway babayi a ampanggiling. Hiyay magha, mipalakew ya ha langit. Noba hiyay magha, mabantak ya. ³⁶ [Main lanon luway lakin ampag-obda ha padayan. Hiyay magha kanla, mipalakew ya ha langit. Noba hiyay magha, mabantak ya.]”

³⁷ Haanin, hilay mānubong nan Apo Jesus, nanepet hila kana, “Apo, way-ihtew yan malyadi yain?”

Nakibat yay Apo Jesus kanla makauli ha kahabiyon, “No way-ihtew ye bangkay, ket matandaan lan kaganaan, ta anti hila ihtew ye oowak a naytitipon.”

18

Hiyay Alimbawa tungkol ha Mauplit a Bawon Babayi

‡ **17:32** Hatew, ha an-umalih yaynay Lot ha banwan Sodoma a lamo na hilay pamilya na, ket namalingay yay ahawa na. Kaya-bay nag-ilyadi yan kalintataon ahin. Natey ya, ta ahe ya nanumbong ha bilin nan Apo Dioh kana a ahe ya mamalingay ha banwan Sodoma (Genesis 19:17-26).

¹ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na ye maghay pangilalayi, ta labay nan ipalinaw kanla a katapulan a lanang hilan makigwang boy ahe hila humawa a makigwang. ² Hinabi na, “Ha maghay banwa, main uhgado a homain limo kanan Apo Dioh boy homain yan ambihaen a tao. ³ Ket ha banwan yatew, main met maghay bawon babayi a panguoyaoy kanan uhgado. Ket ampakiiingalo ya kana, a wana, ‘Ikatulidan moko dayi kanlan kakaaway ko!’ ⁴ Ha una yan nakew kanan uhgado, ket ahe naya hinaglapan. Noba ha kabuyotan nin panguoyaoy na, inihip nan uhgado ha hadili na, ‘Agya homain akon limo kanan Apo Dioh boy homain akon bega ambihaen a tao, ⁵ ket ikatulidan ko yayna yatin bawon babayi. Ta no ahe, maka humawa ako ha panguoyaoy na.’ ”

⁶ Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus, “Pakaihipen yoy hinabi nan maloke a uhgado. ⁷ Ta agya maloke ya, ket hinaglapan na yan teed ye bawon babayi. Hiyay Apo Dioh po nayi ye ahe managlap kanlan pinili na a mangaamot boy madeglem a ampakiiingalo kana? Paagaden na hila nayi nin mabuyot? ⁸ Habiye ko kanyo a tampol na hilan haglapan. Noba hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ha pag-udong ko ihti ha babe-luta, main ako lagiin malatngan a ampamteg kangko?”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pariseo boy Māningil nin Bowih

⁹ Haanin, main ano katao ihtew a ampan-gibaan a mangatoynong hilayna. Ket hiyay pamilew la kanlan kanayon, maaypa bengat.

Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanla yatin pangilalayi, ¹⁰ “Main luway lakin hinumlep a makigwang ha Timplo. Hiyay magha, Pariseo ya. Ket hiyay magha met, māningil bowih. ¹¹ Haanin, hiyay Pariseo, nideng ya. Ket nakigwang yan tungkol ha hadili na. Hinabi na, ‘Apo Dioh, ampahalamat ako kammo, ta aliwa kon omen kanlan tataon mānakaw, mapanyag nin maloke, māmabayi o omen kananyatin makuhit a māningil nin bowih. ¹² Ha loob nin maghay domingo, ampikalwa kon ampagpaltan mangan boy an-ibyay koy ikamapo nin kaganaan a tapul ko.’ ”

¹³ “Noba hiyay māningil nin bowih, nideng ya ha main kataangan kanlan tatao, ta angkading-ey ya. Angkading-ey yan tumangal boy an-dogdogen nay pagaw na a anhabiyan na, ‘Apo kon Dioh, ingalowan moko, ta magha kon māgkahalanan.’ ”

¹⁴ Hinabi nan Apo Jesus, “Habiyan ko kanyo a yatin māningil nin bowih, nuli yan matoyngong ha pamilew nan Apo Dioh. Noba hiyay Pariseo, ahe. Ta ayaman a ampagmatagay, ket iaypa na yan Apo Dioh. Boy ayaman a ampagmaaypa, ket itagay na yan Apo Dioh.”

Hiyay Panginged nan Apo Jesus kanlan Mangakandin Anak

(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

¹⁵ Ha maghay mangaamot, main ano kataon nangilakew nin mangakandin anak la kanan Apo Jesus ta-omen la awoken kana a ipalonto na ye gamet na kanlan anak boy inged. Ket

hilay mānumbong na, ha nakit la hilay tataon ampangilakew nin aanak la kanan Apo Jesus, pinaghabiyen la hila. ¹⁶ Noba hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilay aanak. Ket hinabi na kanlan mānumbong na, “Paolayan yo hilay mangakandin aanak a humaley kangko. Adi yo hila anhaaden, ta hilay tataon main pangugali a omen kanlan hilatin aanak ye maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh. ¹⁷ Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a ahe ampahakop kanan Apo Dioh a omen ha pagpahakop nin makandin anak, ket ahe ya bega maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.”

*Hiyay tungkol ha Lakin Mabatnang
(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)*

¹⁸ Haanin, main maghay lakin mānungkolan ye nanepet kanan Apo Jesus, “Manged a Maihtodo, hinyay hukat kon diyagen ta-omen ako mabyayan nin bi-ay a homain anggaan?”

¹⁹ Nakibat yay Apo Jesus kana, “Taket ta anhabtan mo kon manged? Hiyay Apo Dioh bengat ye manged, homain anan kanayon. ²⁰ Tanda moy Bibilin nan Apo Dioh, ‘Adi ka makilaki o mamabayi, adi ka mamatey nin tao, adi ka manakaw, adi ka manihtigoh nin katagowan, boy bihaen moy bapa boy indo mo.’ ”*

²¹ Nakibat yay mānungkolan, “Kaganaan hilaen a bibilin, anhumbongen koyna paibat po ha anak ako.”

* **18:20** Exodo 20:12-16; Deuteronomio 5:16-20.

²² Pamakange nan Apo Jesus yatew, hinabi na kana, “Main po magha a hukat mon diyagen. Ilako moy kaganaan a babandi mo. Ket hiyay mapaglakoan mo, ibyay mo kanlan mangaidap. Ha wanabay, magkamain kan kabatangan ha langit. Pangayadi, mag-udong ka ihti, ket manumbong kayna kangko.” ²³ Noba pamakange nan manungkolan ye hinabi nan Apo Jesus, ket nilumele ya, ta mabatnang yan tubat.

²⁴ Ha nakit na yan Apo Jesus a nilumele yay manungkolan a mabatnang, hinabi na, “Koy-nan kaidap a maibilang ye mabatnang kanlan anhakopen nan Apo Dioh. ²⁵ Matataloh ya po a humlep ye maghay kamelyo ha lubot nin kadayem dinan ha maibilang ye taon mabatnang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.”

²⁶ Haanin, hilay nakange, tinepet la yay Apo Jesus, “No wanabay awod Apo, aya hilaynay miligtah?”

²⁷ Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hiyay ahe mapalyadi nin tao, ket mapalyadi nan Apo Dioh.”

²⁸ Ket haanin, hinabi nan Pedro, “Hikayi nayi, Apo? Ket nilakwanan mi ye kaganaan ta-omen kayi manumbong kammo.”

²⁹ Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakalengen yon manged ye habiyen ko. Malabong ye matanggap yo, ta ayaman a nanlakwan nin baey na o ahawa na o kakatongno na o tutoa na o aanak na uli ha pangipatanda na nin panakop nan Apo Dioh, ³⁰ ket makatanggap ya haanin met ateed a panaon nin malalabong po ha

nilakwanan na. Ket ha lumateng a panaon, mabyayan ya po nin bi-ay a homain anggaan.”

Hiyay Ikatlon Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na

(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

³¹ Haanin, in-ilbo na hilan Apo Jesus ye labin-luway mānubong na. Ket hinabi na kanla, “Leng-en yo yatin habiyen ko. Makew kitawo haanin ha Jerusalem. Ket ihtewbay ana matupad ye kaganaan a inhulat lan popodopita hatew tungkol kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao. ³² Ta maigawang ako kanlan aliwan Judio. Ket umih-umihen la kon papading-eyan, luda-ludaan, ³³ hibladen boy pateyen. Noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay akon uman.”

³⁴ Noba hilay mānubong nan Apo Jesus, homain hilan natalohan ha hinabi na, ta naitayo kanla ye labay habiyen nin yatew. Kaya-bay ahe la tanda no hinyay andektan nin hinabi nan Apo Jesus.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha maghay Kapkap

(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

³⁵ Ha mahaley hilaynan Apo Jesus boy mānubong na ha banwan Jerico, main maghay lakin kapkap a ampikno ha gilid dān a ampagpal-imoh. ³⁶ Ha nange na hilay malabong a tataon anhumapid ha haley na, tinepet na hila, “Hinyay angkalyadi?”

³⁷ Hinabi lan tatao kana, “Anhumapid yay Apo Jesus a taga Nazaret.”

³⁸ Haanin, nangha yay lakin kapkap, “Apo Jesus a Lahi nan Poon David, ingalowan moko!”

³⁹ Ket hilay tataon ampuna kanan Apo Jesus, pinaghabiyen la yay kapkap, a wanla, “Pakal-em ka!”

Noba inlalo nayna ingat impangha, a wana, “Lahi nan Poon David, ingalowan moko!”

⁴⁰ Pamakange nan Apo Jesus nin pangha na, tinumgen ya. Ket hinabi na, “Ilakew yoya ihti kangko.” Ha anti yaynay kapkap ha adapan nan Apo Jesus, tinepet naya, ⁴¹ “Hinyay labay mo a diyagen ko kammo?”

Nakibat yay kapkap, “Apo, labay koy makakit.”

⁴² Haanin, hinabi nan Apo Jesus kana, “Makakit kayna! Nitaah kayna uli ha pamteg mo kangko.” ⁴³ Ket tampol yaynan ampakakit ye laki. Ket legan anhumumbong ya kanan Apo Jesus, ampanggalang ya kanan Apo Dioh. Ha nakit lan kaganaan a tataon anti ihtew ye nalyadi, nanggalang hila met kanan Apo Dioh.

19

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Zaqueo

¹ Haanin, hiyay Apo Jesus, nilumateng yayna ha banwan Jerico, ta ihtewbay ya magdān palakew ha Jerusalem. ² Ket kananyatew a banwa, main maghay lakin mabatnang a nagn-galan Zaqueo. Magha ya kanlan mānguna lan māningil nin bowih. ³ Labay na yan makit ye Apo Jesus, noba ulita pandak ya boy malabong hilay tatao, ket ahe naya makit. ⁴ Kaya-bay hiyay dinyag na, nayew yan nakew ha unaan haka

ya nanik ha poon-kayon anhabtan sikamoro taomen naya makit ye Apo Jesus a magdān. ⁵ Ha niabot yaynay Apo Jesus ha eteb nan Zaqueo, ket tinangal naya boy hinabi na, “Zaqueo, padah moy lumumbah, ta katapulan koy makidagoh ha baey mo haanin.”

⁶ Haanin, hiyay Zaqueo, mapadah yan nilumumbah. Ket angkaaliket yan nananggap kanan Apo Jesus ha baey na. ⁷ Kaganaan lan tataon nakakit nin pamakew na ha baey nan Zaqueo, ket naytatalabotob hila, “Yo! Nakew yan napa-hangaili ha maghay māgkahalanan.”

⁸ Haanin, legan ampangan hila, nideng yay Zaqueo. Ket hinabi na kanan Apo Jesus, “Apo, hiyay kagitna nin babandi ko, ibyay koyna kanlan mangaidap. Ket no main ako man nakuhit, iudong kon mikapat a ukdo kanla.”

⁹ Hinabi nan Apo Jesus kana, “Haanin a man-gaamot, naligtah hilaynay nagbaey. Ta yatin tao, ket namteg ya met kanan Apo Dioh a omen ha dinyag nan Abraham. ¹⁰ Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket nakew ako ihti ha babe-luta a manapul boy mangiligtah kanlan nitaang kanan Apo Dioh.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Balitok a Pa-palata

(Mateo 25:14-30)

¹¹⁻¹² Legan anhumaley yay Apo Jesus ha ban-wan Jerusalem, anleng-en lan tatao ye pan-giadal na. Ket ha ihip la nabaan la, a wanla, “Ha lumateng yay Apo Jesus ha Jerusalem, ket manakop yayna.” Kaya-bay in-ihtolya nan Apo

Jesus kanla yatin pangilalayi, “Main maghay laki a mabatnang boy ambalayen a nakew ha mataang a lugal ta-omen na tanggapen ye katungkolan na bilang poon. Ket no matanggap naynay katungkolan na, mag-udong ya met ateed. ¹³ Noba bayo ya inumalih, impadakit na hila po ye mapo kanlan iipoh na. Ket balang magha kanla, binyanan na hilan titimaghan palata a balitok. Hinabi na kanla, ‘Legan ahe ako po, ipanapulan yo yati.’ ”

¹⁴ “Noba kahulog la yan kalugalan na. Kaya-bay ha inumalih yayna, nangitubol hilan tatao ha lakwen na ta-omen la habiyen, ‘Hi! Ahe miya labay yatin tao a mamoon kammi.’ ”

¹⁵ “Agya wanabay man, nadyag ya po ateed a poon. Ket ha nag-udong yayna ha lugal la, impadakit na hilay iipoh na a binyan nan palatan balitok hatew ta-omen na hila tepeten no anoy natubo nin balang magha kanla. ¹⁶ Haanin, hinumaley kana ye nauna. Ket hinabi na, ‘Apo, hiyay maghan palata mon balitok a in-ibyay mo kangko hatew, ket nakatubo yan mapo.’ ”

¹⁷ “Hinabi nan poon kana, ‘Manged a ipoh, manged ye dinyag mo! Ket ulita mapatayaan ka nin makandin bagay, diyagen katan māmāala nin mapo a banwa.’ ”

¹⁸ “Haanin, hinumaley ya met kana ye ikalwan ipoh. Ket hinabi na, ‘Apo, hiyay palata mon balitok a in-ibyay mo kangko hatew, nakatubo yan lima.’ ”

¹⁹ “Hinabi nan poon kana, ‘Manged! Diyagen katan māmāala nin limay banwa.’ ”

²⁰ “Haanin, hinumaley yayna met ye ikatlon ipoh kana. Ket hinabi na, ‘Apo, anti yay palata mon balitok a in-ibyay mo kangko hatew. Pinutot ko yan panyo haka ko yan inhinop, ²¹ ta angkalimo ko kammo. Tanda ko a homain kan ingalo boy ampakinabangan moy ahe mo nagbannogan boy ampamupol ka nin ahe mo intanem.’ ”

²² “Hinabi nan poon, ‘Maloke kan ipoh! Uhgaan kata makauli ha hinabi mo. Tanda mo manayti a homain akon ingalo, ampongwa kon aliwa kon konin, boy ampamupol akon ahe ko intanem. ²³ Taket man awod ta ahe mo imbangko ye palata kon balitok ta-omen ha pag-udong ko, ket main akon makwan tubo nin pilak ko?’ ²⁴ Haanin, hinabi na kanlan tataon anti ihtew, ‘Kowen yoya kana ye palata kon balitok, ta ibyay yo kanan main mapo a palatan balitok.’ ”

²⁵ “Noba hinabi la kana, ‘Apo, main yaynabay mapo a palatan balitok!’ ”

²⁶ “Nakibat yay poon, ‘Habiye ko kanyo a hiyay taon mapatayaan ha makandin bagay, ket biyan ya po nin malalabong. Noba hiyay taon ahe mapatayaan, agya hiyay makandi a anti kana, ket kowen ya po kana. ²⁷ Ket hiyay tungkol met kanlan kaaway ko a ahe malabay pahakop kangko, ilakew yo hila ihti. Ket pateyen yo hila ha adapan ko.’ ”

Hiyay Panlumamateng nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

²⁸ Pangayadi nan nag-ihtolya Apo Jesus, ket nagpahulong yayna palakew ha banwan Jerusalem a angkauna ya kanlan mānumbong na. ²⁹ Ha maga hilaynan miabot ye Apo Jesus ha Betfage boy Betania ha anhabtan Mapantay nin Oolibo, pinauna na hilay luway mānumbong na, ³⁰ a wana, “Makew kawo ha dongla a badiyo. Ket pamiabot yo ihtew, main kawon makit a maghay oybon ahnon nakah-el a ahe po bega nahakayan. Loaten yoya boy tengtengen yoya ihti. ³¹ No main manepet kanyo, ‘Uy! Taket ta anloaten yo yay ahno?’ habiyen yo kana, ‘Matapul na yan Apo.’”

³² Haanin, nakew hilaynay luway mānumbong na ha badiyon hinabi nan Apo Jesus. Ket nakit la yan peteg ye oybon ahno a nakah-el. ³³ Ket ha anloaten la yayna, tinepet na hilan nagkonin, “Uy! Taket ta anloaten yo yay oybon ahno?”

³⁴ Nakibat hila, “Matapul na yan Apo.”

³⁵ Haanin, tinengteng la yay oybon ahno kanan Apo Jesus. Ket ha niabot hilayna kana, in-apay lay kepkep la ha golot nin oybon ahno haka laya pinahakay ye Apo Jesus. ³⁶ Legan nakahakay yay Apo Jesus ha ahno palakew ha banwan Jerusalem, hilay tatao, an-iamlak lay kekepkep la ha pagdanan na.

³⁷ Ha mahaley yaynay Apo Jesus ha palohan nin Mapantay nin Oolibo, hilay kaganaan a mānumbong na, ingkana laynay pangipangha nin aliket boy panggalang la kanan Apo Diah uli ha kaganaan a nakit la a kapagtakaan a dinyag na. ³⁸ An-ipapangha la, a wanla, “Inged na yan

Apo Dioh ye poon a anlumateng ha ngalan na!^{*} Main katanaan ha langit! Galangen yay Apo Dioh a anti ha langit!”

³⁹ Haanin, hilay nangaanon Pariseo a nakihale kanlan malabong a tataon anhumumbong kanan Apo Jesus, hinabi la kana, “Maihtodo, patgenen mo hila man ye mānubong mo.”

⁴⁰ Nakibat yay Apo Jesus, “Habiyen ko kanyo a no pakal-em hila, hilayatin dadapah ye mangha nin panggalang kangko.”

Tinangihan na hilan Apo Jesus ye tatao ha banwan Jerusalem

⁴¹ Ha mahaley yaynay Apo Jesus ha banwan Jerusalem boy angkatamulaw nayna, tinangihan na hilay tatao ihtew, ta angkalunoh ya kanla. ⁴² Hinabi na, “Kakaingalo kawon angkumonin ha Jerusalem. No nabalayan yon bengat ye makaibyay kanyon katanaan, agkawo dayin kakaingalo! Noba ahe yo nabalayan.

⁴³ Lumateng lano ye panaon a kobkoban la kawo nin kakaaway yo boy liktopen la kawon dawohongen. ⁴⁴ Hipeten la kawo boy damaen lay banwa yo. Homain lanon bega mabantak a dadapah a nappalingping. Madihaan yo yatin kaganaan, ta ahe yoya imbabano ye panlumateng nan Apo Dioh a mangiligtah kanyo!”

Hiyay Pangimahakit nan Apo Jesus nin Timplo (Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

⁴⁵ Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha mahlang nin Timplo. Ket intaboy na hilay

^{*} **19:38** Kakanta 118:26.

ampaglako. ⁴⁶ Hinabi na, “Hiyay naihulat a Habi nin Dioh, ‘Hiyay baey ko, ket baey pamakigwangan.’† Noba dinyag yo yan payngikbengan nin mānakaw!”‡

⁴⁷ Paibat kananyatew, minamangaamot yayan ampangiadal ha mahlang nin Timplo ye Apo Jesus. Noba hilay mānguna a papadi, mamaihtodo nin Bibilin boy hilay mānungkolan, labay la yan maipapatey ye Apo Jesus. ⁴⁸ Noba ahe la madyag, ulita kalalabay lan leng-en tatao ye pangiadal na.

20

Hiyay Tepet tungkol ha Katulidan nan Apo Jesus

(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

¹ Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo Jesus kanlan tatao ha mahlang nin Timplo boy an-ipatanda nay Manged a Balita, hinaleyan la yan mānguna a papadi boy mamaihtodo nin Bibilin a lamo la hilay tutoan Jujudio a mānungkolan. ² Haanin, hinabi la kana, “Hika! Habiyen mo man kammi no hinyay katulidan mon manyag nin didinyag mo naapon. Ayay namyay kammo nin katulidan?”

³ Nakibat yay Apo Jesus, “Tepeten katawo met. Habiyen yo man kangko ⁴ no ayay namyay kanan Juan nin katulidan a mamawtihmo? Hiyay Apo Dioh o tao?”

⁵ Ket pinaytongtongan la, a wanla, “No habiyen tawo a hiyay Apo Dioh, ket habiyen na met

† 19:46 Isaias 56:7. ‡ 19:46 Jeremias 7:11.

kantawo, ‘Taket awod ta ahe yoya pinamtegan?’
 6 Noba no habiyen tawo a tao, ket tataponen la kitawon dadapah hilatin malabong a tao, ta ampamtegan la a hiyay Juan, ket podopita na yan Apo Dioh.”

7 Kaya-bay hinabi la, “Ahe mi tanda.”

8 Hinabi na met Apo Jesus kanla, “No wanabay awod, ahe ko met habiyen kanyo no ayay namyay kangko nin katulidan a manyag nin andyagen ko.”

*Hiyay Pangilalayi tungkol kanlan
 Māmakitalon
 (Mateo 21:33-46; Marcos 12:1-12)*

9 Haanin, in-iholya nan Apo Jesus kanlan tatao ye maghay pangilalayi, “Main maghay laki a nananem nin ubah ha pananeman na. Pangayadi, pinaabangan nay ubahan na kanlan māmakitalon, ta makew ya ha mataang a lugal. Ket kumonin ya ihtew nin mabuyot a panaon.

10 Ha panaon anan pamupol nin ubah, nangitubol yan maghay ipoh na a mangwa nin dakay na kanlan māmakitalon. Noba hiyay ipoh, ket binabadog la yan māmakitalon haka la yan pinaalih a homain kaget. 11 Haanin, nangitubol yayna man nin kanayon a ipoh na. Noba binogbog laya met ateed boy pinading-eyan laya haka la yan pinauli a homain kaget. 12 Ket haanin, intubol naya po ye kakatlon ipoh na. Noba hinugat-hugatan laya haka laya intaboy. 13 Kaya-bay nangihip yay nagkonin nin ubahan, ‘Hinya lagi ye diyagen ko? Ah! Itubol ko yay

ampakaadoen kon anak. Kadihko bihaen laya.’
”

¹⁴ “Noba ha natamulaw la yan māmakitalon ye anak na a andumaho, hinabi la, ‘Anti yay-nay manawid! Pateyen tawo ya ta-omen tawo mapagkonin ye tawiden na.’ ¹⁵ Kaya-bay hiyay dinyag la kana, dinakep la yan ingguloy a pinatey ha ilwah nin ubahan.”

Haanin, nanepet yay Apo Jesus, “Hinya lagi ye diyagen nan nagkonin nin ubahan kanlan māmakitalon? ¹⁶ Homain hapo a lakwen na hilan pateyen. Pangayadi, ipaabang nayna ha kanayon ye ubahan na.”

Pamakange lan tatao nin hinabi nan Apo Jesus, hinabi la, “Ahe na dayin ipaluboh Apo Diah a malyadi yatew.”

¹⁷ Noba hiyay Apo Jesus, pinakabilew na hilay tatao haka na hinabi kanla, “No wanabay ye ihip yo, hinya awod ye labay habiyen nin yatin naihulat a Habi nin Diah? ‘Hiyay dapah a ingkahwil lan māmaideng nin baey,

hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey.’ ”*

¹⁸ Hinabi na po Apo Jesus, “Ayaman a maampag kananyain a dapah, mapaha ya. Ket ayaman a maondagan na, ket matamek ya.”

*Hiyay Tepet tungkol ha Pamayad nin Bowih
(Mateo 22:15-22; Marcos 12:13-17)*

¹⁹ Haanin, natalohan lan mamaihtodo nin Bibilin boy mānguna a papadi a hilabay ye

* **20:17** Kakanta 118:22.

andektan nin pangilalayi nan Apo Jesus. Kaya-bay kananyatew met ateed, labay la yayna dayin dakpen. Noba angkalimo hila kanlan tatao. ²⁰ Kaya-bay nangagad hilan mamanged a panaon. Haanin, nangupa hilan ano kataon manepet kanan Apo Jesus a konwadi manged ye tiki la kana. Ta labay la yan kaloten ha hahabi na ta-omen laya maidalom kanan Gobilnadol. ²¹ Ket hilatin inupaan la, hinabi la kana, “Maihtodo, tanda mi a huhto ye kaganaan a anhabiyen mo boy an-iadal mo. Homain kan antupigan a tao boy hiyay kaptegan tungkol ha kalabayan nan Apo Dioh ye an-iadal mo kanlan tatao. ²² Haanin, main kayin tepet kammo. Ha ihip mo, huhto laweh a mamayad kitawon bowih ha Emperador nin Roma o ahe?”

²³ Noba tanda nan Apo Jesus a ampagkonwadi hilan bengat. Kaya-bay hinabi na kanla, ²⁴ “Gawangan yoko man nin palatan Roma.” Ket ha ginawangan la yan palata, tinepet na hila, “Ayay naglupa boy nagngalan ye nakadokit ihti?”

“Hiyay Emperador Cesar,” wanla.

²⁵ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “No wanabay awod, hiyay kanan Emperador Cesar, ibyay yo kana. Ket hiyay kanan Apo Dioh, ibyay yo met kana.”

²⁶ Ahe laya nakalot ye Apo Jesus ha hinabi na ha adapan lan tatao. Ket uli ha pagtaka la ha pakibat na, napakal-em hila.

*Hiyay Tepet tungkol ha Pagkabi-ay Uman
(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)*

²⁷ Haanin, main anoy Saduseo ye hinumaley a manepet kanan Apo Jesus. Hilabay ye pangkat nin tatao a ahe ampamteg a mabi-ay uman ye nangamatey. ²⁸ Hinabi la kanan Apo Jesus, “Maihtodo, hiyay anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises, wanae ya, ‘No matey yay ahawan laki, ket ahe ya nagkaanak kanan ahawa na, katapulan a ikahal nin katongno nan laki ye bawo. Ket no magkaanak hila, maibilang yan anak nin katongno na a natey.’[†] ²⁹ Haanin, main pitoy lalaki a mikakatongno. Hiyay punganay, nanga-hawa ya. Noba natey yan ahe nagkaanak kanan ahawa na. ³⁰ Ket hiyay ikalwa, inahawa na yay ipag na a bawo. Noba natey ya met ateed a ahe nagkaanak. ³¹ Wanabay met ateed ye nalyadi ha ikatlo. Natey ya met ateed a ahe nagkaanak kana. Kaganaan hilatin mikakatongno, napag-ahawa la yay ipag la, noba ahe hila nagkaanak kana. ³² Ha kalinghuyotan, natey ya met ye babayi. ³³ Haanin, wanae ye tepet mi kammo, ‘Ha panaon a mabi-ay uman ye nangamatey, aya lagi kanlan pitoy mikakatongno ye ahawa nan babayi, ta napag-ahawa na hilan kaganaan?’ ”

³⁴ Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hilay tatao haanin, ket ampangahawa hila. ³⁵ Noba lano ha lumateng a panaon, hilay pinili nan Apo Dioh a bi-ayen nan uman a mapagkalamo na ha langit, ket ahe hilayna mangahawa. ³⁶ Ahe hilayna met matey a omen kanlan aanghil. Anak na hilan Apo Dioh, ta bini-ay na hilan uman. ³⁷ Agya hiyay Moises, ket ampaptegan na met a mabi-ay

[†] **20:28** Deuteronomio 25:5.

uman ye nangamatey. Ta hiyay hulat na tungkol ha mahipok a poon-kayon andumlag, hinabtan na yay Apo Dioh a 'Dioh nan Abraham, Dioh nan Isaac, boy Dioh nan Jacob.'‡ 38 Hiyay labay habiyen, angkabi-ay hila po, ta hiyay Apo Dioh, ket Dioh nin angkabi-ay, aliwan nangamatey. Ta ha pamilew nan Apo Dioh, ket angkabi-ay ye kaganaan a tatao."

39 Haanin, hinabi nin anoy mamaihtodo nin Bibilin, "Maihtodo, manged ye pakibat mo."

40 Ket paibat ana kananyatew, homain anan bega nagngaya a manepet kana.

*Hiyay Tepet tungkol kanan Cristo
(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)*

41 Haanin, tinepet na hila met Apo Jesus, "Way-omen lan mahabi nin tatao a hiyay Cristo, ket lahi na yan Poon David? 42 Ta hiyaynabay met Poon David ye nangihabi ha libdon Kakanta nin wanae tungkol kanan Cristo,

'Hinabi nan Apo Dioh kanan Apo ko,

"Mikno ka ha dapit wanan ko

43 angga ha mapahuko ko hila kammo ye kakaaway mo." ' ' §

44 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, "No hiyay Poon David ket hinabtan na yan Apo ye Cristo, way-omen la yan mahabi nin tatao a lahi na yan bengat nin David ye Cristo?"

*Hiyay Laban kanlan Mamaihtodo nin Bibilin
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40)*

‡ 20:37 Exodo 3:6. § 20:43 Kakanta 110:1.

⁴⁵ Legan ampanlengge hilay kaganaan a tatao kanan Apo Jesus, hinabi na kanlan mānumbong na, ⁴⁶ “Mag-alla kawo kanlan mamaihtodo nin Bibilin. Kalalabay lay magpahyal a nakahoot nin makadang a tapih ta-omen la ihipen nin tatao a mangatoynong hilan tatao. Kalalabay la met ye maidlaw nin tataon angkadanan la boy kalalabay la po ye mikno ha pamiknoan a nakataladan kanlan mangadangal a tatao ha pāytiponan lan Jujudio boy ha poniyan. ⁴⁷ Ampaglanganan la hilay bawon babayi. Ampagmamangedan hila ha adapan lan malabong a tatao makauli ha makadang a pakigwang la. Kaya-bay mamabyat lano ye ipaduha nan Apo Dioh kanla.”

21

Hiyay Intukoy nin Bawon Babayi (Marcos 12:41-44)

¹ Legan anti ya po ye Apo Jesus boy hilay mānumbong na ha mahlang nin Timplo, nakit na hilay mangabatnang a ampangitukoy nin pilak ha pangitukoyan nin pilak a magawi ha Timplo. ² Ket nakit naya met ye maghay maidap a bawon babayi a nangitukoy nin luway palatan tanho. ³ Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hiyay intukoy nan maidap a bawon babayi, ket maiiggit ya dinan ha intukoy lan kaganaan. ⁴ Ta hiyay intukoy lan kaganaan a mangabatnang, ket hiyay ahe layna minga katapulan ha bi-ay la. Noba hiyay maidap a

bawon babayi, ket inlumpoh nan intukoy ye ikabi-ay na.”

*Hiyay tungkol ha Pagkadama nin Timplo
(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)*

⁵ Haanin, hilay nangaanoy mānumbong nan Apo Jesus, ampaytotongtongan lay tungkol ha Timplo nan Apo Dioh. Anhabiyen la, “Kangaada ye mangablin dadapah a ginawi la ha Timplo boy hiyay indigalo lan tatao a in-aalkoh la ha lingling.”

Pamakange nan Apo Jesus ye ampaytongtongan la, hinabi na kanla, ⁶ “Hilain a mangaada a angkakit yo, lumateng lanoy panaon a mangagwat hilan kaganaan. Ket homain lanon bega mabantak a naypalingping a dadapah.”

*Hilay Kaidapan boy Pangipaloke a Lumateng
(Mateo 24:3-14; Marcos 13:3-13)*

⁷ Nanepet hilay mānumbong nan Apo Jesus kana, “Maihtodo, makano ya lumateng yain a panaon a hinabi mo boy hinyay pagkakitan no madanon anan malyadi?”

⁸ Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Mag-alla kawo ta-omen la kawo ahe matalingo nin agya ayaman. Ta malabong hila lanoy lumateng a manggawi nin ngalan ko, a wanla, ‘Hiko ye Cristo a impangako nan Apo Dioh!’ Boy habiyen la po, ‘Nilumateng anay kalampuhan nin panaon!’ Adi yo hila ampamtegan, ta aliwan peteg yatew. ⁹ Kaya-bay no mangan yonay gubat boy paylalaban, ket adi kawo angkalimo. Ta katapulan a malyadi hilatew, noba aliwa po yain ye kalampuhan nin babe-luta.”

¹⁰ Haanin, hinabi na po Apo Jesus kanla, “Maygugubat lano ye nanahyon boy wanabay met ye papanakopan. ¹¹ Kananyatew a panaon, manlayon nin mangakhaw ha nakahinadi a lulugal. Magkamain nin bitil boy mitayak ye hahakit a makapatey ha nakahinadi a lulugal. Ket makakit kawo lanon ampakalilimo boy kagpagtakaan a pagkakitan a ibat ha langit.”

¹² “Noba bayo ya lumateng yatew a panaon, ket dakpen la kawo boy ipaloke uli ha panumbong yo kangko. Ilakew la kawo lano kanlan manungkolan ha paitiponan lan Jujudio taomen la kawo litihen boy ipapidiho. Iadap la kawo kanlan popoon boy kanlan gogobilnadol. ¹³ Ket yabaytew yaynay panaon yo a mangipapteg kanla nin tungkol kangko. ¹⁴ Itanem yo ha ihip yo a adi yo angkahindakan no way-omen yo ikatulidan ye hadili yo. ¹⁵ Ta ipaihip ko lano kanyo ye huhton habiyen yo boy biyan katawon kadunongan a ahe la mababa a kuntadaen o hamboten nin kakaaway yo. ¹⁶ Lano agya hilay tutoa yo boy kakatongno yo, hilay papaltido yo boy hilay gagayyem yo, ket hila met ateed ye mangiopit boy mangipapatey nin nangaano kanyo. ¹⁷ Ket uli ha panumbong yo kangko, paginakitan la kawon kaganaan a tatao. ¹⁸ Noba adi kawo angkalimo. Ta agya maghay labok nin o yo, ket homain mikatak. ¹⁹ Ket no mateeh yo, mabyayan kawon bi-ay a homain anggaan.”

Hiyay tungkol ha Pagkadama nin banwan Jerusalem

(Mateo 24:15-21; Marcos 13:14-19)

²⁰ Hinabi na po Apo Jesus ye malyadi lano ha Jerusalem, “No makit yo yaynan naliktop nin huhundaloh ye banwan Jerusalem, tanda yoynan madanon anay pagkadama nin banwa. ²¹ Kananyatew a panaon, hilay anti ha plobinhiyan Judea, katapulan laynan tumakah palakew ha mamapantay. Ket hilay anti ha loob nin banwan Jerusalem, katapulan laynay umalih. Ket hilay anti ha ilwah nin yatew a banwa, ahe hilaynan mag-udong ihtew. ²² Ta yabaytew anay panaon nin pamaduha nan Apo Dioh tamen matupad ye naihulat a Habi nin Dioh. ²³ Kananyatew a mangaamot, kakaingalo hilay mangabuktot boy hilay iindo a ampamahoho, ta maidapan hilan mayew. Magkamain nin tubat a kaidapan kananyatin lugal uli ha tubat a poot nan Apo Dioh kanlan tatao. ²⁴ Main matey nin keya. Ket hilay kanayon met, dakpen la hilan ilakew ha mataang a lulugal. Ket hiyay banwan Jerusalem, hakopen lan aliwan Judio anggan mayadi ye panaon a intaning nan Apo Dioh a panakop la.”

Hiyay Pag-udong nan Apo Jesus ihti ha babe-luta
(Mateo 24:29-31; Marcos 13:24-27)

²⁵ Hinabi na po Apo Jesus, “Makakit kawo lanon kapagtakaan a pagkakitan ha mangaamot, bowan, boy ha bibitoen. Kaganaan a nanahyon ihti ha babe-luta, ket mahindakan hila boy mapaygulo-gulo uli ha heneg boy mangatagay a dawyon ha dagat. ²⁶ Hilay tatao ket mangabatang uli ha angkalyadi ha babe-luta. Ta

eyegen nan Apo Diah ye kaganaan a anti ha lowang anggayna ha mapaywahag-wahag hilayna. ²⁷ Kananyatew met ateed a panaon, hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket makit la kon anti ha owep a an-umaypa a main kapalyadiyan boy tubat a kahnagan. ²⁸ No mandugi hilaynan malyadi hilatin babagay, mideng kawon tuman-gal, ta madanon anay pangiligtah nan Apo Diah kanyo.”

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Poon-kayon Igoth
(Mateo 24:32-35; Marcos 13:28-31)*

²⁹ In-ihitolya nan Apo Jesus kanla ye maghay pangilalayi, “Bilewen yoy poon-kayon igoh boy hilay kanayon po a poon-kayo. ³⁰ No tumbek yaynay bayon bōng ha hahanga na, tanda yoyna a madanon anay kaingitan. ³¹ Wanabay met ateed lano. No makit yoynan angkalyadina yatin anhabiyen ko, tanda yoyna a madanon anay panakop nan Apo Diah.”

³² “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Bayo hila po matey ye kaganaan a tataon angkabi-ay kananyatin panaon, matupad ana hilatin kaganaan a hinabi ko. ³³ Hiyay lowang boy babe-luta, ket maanam ya. Noba hilay hahabi ko, ket mikakaanti yan makanoman.”

Hiyay Pag-alla

³⁴ Hinabi na po Apo Jesus, “Lumateng lanoy panaon a mioblak akon mag-udong ihti ha babe-luta. Kaya-bay mag-alla kawo, ta maka malmaw kawo ha palugad a pagbi-ay, paglahing boy ha kaabalaan ha kapanapulan. No wanabay, malatngan katawon ahe nakahadya ³⁵ a omen

ha taon nakalot. Ta kananyatew a panaon, maoblakan ha panlumamateng ko ye kaganaan a tataon angkabi-ay ihti ha babe-luta. ³⁶ Kaya-bay lanang kawon nakahadya. Ipakigwang yo a magkamain kawon kinhawan ta-omen yo maligtahan ye kaganaan a kaidapan a malyadi lano boy makaadap yoko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao a homain kawon man-ikading-ey.”

³⁷ Hiyay Apo Jesus, minamangaamot yan ampakew mangiadal ha mahlang nin Timplo. Noba ha madeglem, hiya boy hilay mānumbong na, ampakew hila ha Mapantay nin Oolibō. Ket ihtew hilayna matuloy. ³⁸ Ket ha mahanibhanib po, hilay kaganaan a tatao, ampakew hilayna ha mahlang nin Timplo ta-omen hila manlenge kanan Apo Jesus.

22

Hiyay Tangka kanan Apo Jesus

(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Juan 11:45-53)

¹ Kananyatew, madanon anay Pihta nin Tinapay a Homain Pamalbag a anhabtan met Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah. ² Hilay mānguna a papadi boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, ket ampanghip hilan papadan no way-omen laya maipapatey ye Apo Jesus a homain bega kanayon a makatanda, ta angkalimo hila kanlan tatao.

Hiyay Pangiopit nan Judas Iscariote kanan Apo Jesus

(Mateo 26:14-16; Marcos 14:10-11)

³ Hiyay Judas a anhabtan Iscariote, magha ya kanlan labinluway mānumbong nan Apo Jesus,

noba hinelpa na yan Satanas. ⁴ Ket hiyay Judas, nakew ya kanlan mānguna a papadi boy kanlan mānguna lan gowaldiya ha Timplo. Ket ihtolya na kanla no way-omen naya iopit ye Apo Jesus kanla. ⁵ Ket naaliket hila boy impangako la kana a biyan la yan pilak. ⁶ Ket inawo naya met Judas. Kaya-bay impaibat ana kananyatew, ampangagad yayna nin panaon a mahaglapan na hila mandakep kanan Apo Jesus a homain kanayon a makatanda.

Hiyay Pangitaladan nin Pandem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah

(Mateo 26:17-25; Marcos 14:12-21; Juan 13:21-30)

⁷ Haanin, naabot anay unan mangaamot nin Pihtan Tinapay a Homain Pamalbag. Kananyain a mangaamot, hilay Jujudio, katapulan lay manapo nin oybon tupa a kena la ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah. ⁸ Kaya-bay hiyay Apo Jesus, intubol na yay Pedro boy Juan, a wana, “Makew kawon mangitaladan nin pandeman tawo ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.”

⁹ Nanepet yay Pedro boy Juan kana, “Wayihtew kayi mangitaladan nin pandem?”

¹⁰ Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Makew kawo ha banwan Jerusalem. Ket makahagana kawon maghay lakin ampangaget nin halaw a main lanom. Humbongen yoya ha baey a looben na. ¹¹ Ket habiyen yo kanan nagbaey, ‘Anipatepet nan Maihtodo no way-ihtew ye hilid a malyadi nan pandeman ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah a kadungo na hilay mānubong

na.' ¹² Ket ipakit na kanyo ye maghay maway a hilid ha tagay a main anan nakataladan a kahangkapan. Ihtewbay kawo mangitaladan nin pandeman tawo." ¹³ Haanin, ha inumalih hilaynan Pedro boy Juan, nakit lay kaganaan a omen ha hinabi nan Apo Jesus kanla. Ket intaladan lay pandeman la ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.

Hiyay Kalampuhan a Pandem nan Apo Jesus a lamo na hilay Aapohtol na

(Mateo 26:26-30; Marcos 14:22-26; 1 Corinto 11:23-25)

¹⁴ Ha odah anan pandem, hiyay Apo Jesus boy hilay aapohtol na, ket dinumongo hilaynan mangan ha lamihaan. ¹⁵ Haanin, hiyay Apo Jesus, hinabi na kanla, "Angkahabekan katawon mapagkadungon mangan nin yatin pandem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah bayo ko magdiha nin pamaidap. ¹⁶ Ta ahe akoyna mangan uman nin omen yatin pandem angga ha matupad ye labay habiyen nin yati ha panakop nan Apo Dioh."

¹⁷ Haanin, hiyay Apo Jesus, nangwa yan maghay bahon alak ubah, ket pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Pangayadi, hinabi na kanla, "Kowen yo yati, ket payitikandiyan yon inomen. ¹⁸ Ta anhabiyen ko kanyo a paibat haanin, ket ahe akoynan minom uman nin yati anggan ahe ya po manakop ye Apo Dioh."

¹⁹ Haanin, nangwa yan tinapay. Ket pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il na haka na inggawang kanlan

mānumbong na, a wana, “Yatin tinapay ye pinagkalaman ko a an-ihagpa ko ha ikanged yo. Diyagen yo yati bilang panghipan kangko.”

²⁰ Pangayadi lan nangan, wanabay met ateed ye dinyag na ha bahon main laman a alak. Ket hinabi na kanla, “Yatin alak ye pinagkadaya ko a mibuhboh ha ikanged yo. Yati ye pamapteg nin bayon kahundoan nan Apo Dioh ha tao.”

²¹ Hinabi na po Apo Jesus, “Noba pakaleng-en yo! Hiyay taon mangiopit lano kangko, ket anti ya ihtin kadungo ko! ²² Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket intaning nin Dioh a matey. Noba kakaingalo yay taon mangiopit kangko!” ²³ Pamakange lan mānumbong na, napaytepet-tepet hila, “Yo! Aya lagi kantawo ye mangiopit kana?”

Hiyay Payngatngat lan Mānumbong nan Apo Jesus

²⁴ Haanin, hilay mānumbong na, pinayngatngatan la no aya kanlay maibilang a pinakamatagay. ²⁵ Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hi! Aliwan huhto ye ihip yo. Hilay aliwan Judion mānungkolan, ket an-ipilit lay labay la kanlan tataon angkahakopan la boy labay lay pagalang boy habtan hilan tatao a ‘Mapanaglap’. ²⁶ Noba hikawo, aliwan wanabay, ta ayaman a pinakamatagay, ket katapulan yan magmakaaypa boy ayaman a malabay manguna, katapulan a maghilbi ya. ²⁷ Ha ihip yo, ayay matatagay? Hiyay taon ampaghilbiyan pamangan o hiyay taon ampaghilbi? Hiyay

ampaghilbiyan pamangan, kali? Noba hiko, agya po man Apo yoko, ket ampaghilbiyan katawo.”

²⁸ “Ha nadihaan koy papanubok, ket nikakaanti kawon lamo ko. ²⁹ Ket haanin, ulita binyan na kon Bapa ko nin kapalyadiyan a mamoon, ambiyan katawo met nin wanabay a kapalyadiyan. ³⁰ Diyagen ko yati ta-omen katawo makadungo lano a mangan boy minom ha lamihaan ko ha panakopan ko. Boy mikno kawo ha pamiknoan a mamoon kanlan labinluwan lalahi nin Israel.”

Hiyay Impatanda nan Apo Jesus ye Pangibudi nan Pedro kana

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

³¹ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan Simon a anhabtan Pedro, “Simon, leng-en mon manged yatin habiyen ko! Hiyay Satanas, nakikwa yan paluboh kanan Apo Dioh a huboken na kawon kaganaan a omen ha pamalohboh ilik. ³² Noba impakigwang kata, Simon, ta-omen ahe maanam ye pamteg mo kangko. Ket lano ha maghehe kayna boy mag-udong kangko, pakhawen moy pamteg lan lamo mon māmteg.”

³³ Hinabi nan Simon Pedro, “Apo, nakahadya akon makilakew kammo ha pidihowan o matey a lamo mo.”

³⁴ Noba hinabi nan Apo Jesus kana, “Pedro, pakaleng-en mon manged ye habiyen ko kammo. Papainghan ha madeglem, bayo ya tumnoy ye tandang, nikatlo mo koynan imbudi.”

Hiyay Paghadya ha Lumateng a Panubok

³⁵ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Ha intubol katawon homain kaget a pilak, pahiking boy ihtiping, ahe kawo nagkulang nin hinyaman a bagay, kali?”

Nakibat hila, “Awo, Apo.”

³⁶ Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Noba haanin, no main kawon pitaka o pahiking, katapulan yoynan kadten. Ket no homain kawon keya, ilako yoy bado yo. Ket manaliw kawon keya.

³⁷ Ta habiyen ko kanyo a katapulan a matupad ye impahulat nan Apo Dioh tungkol kangko, a wanae, ‘Imbilang la yan magha kanlan mapanlabag nin Bibilin,’* ket angkatupad ana haanin.”

³⁸ Hinabi lan mānumbong na, “Apo, bilewen mo! Main kayin luway keya ihti!”

“Huhtoyna yain,” wanan Apo Jesus.

Hiyay Pamakew nan Nakigwang Apo Jesus ha Mapantay

(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42)

³⁹ Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha Mapantay nin Oolibo, ta wanabay ye nakailmawan na. Ket hilay mānumbong na, nakilakew hila met kana. ⁴⁰ Pamiabot la ihtew, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Makigwang kawo ta-omen kawo ahe mahambot nin tukho.”

⁴¹ Haanin, hiyay Apo Jesus, tinumaang yan makandi kanla haka yan nanalimukod nakigwang, a wana, ⁴² “Bapa ko, no kalabayan mo, alihen mo yatin pamaidap a dihaen ko. Noba aliwan kalabayan ko ye mahumbong, no aliwan hiyay kalabayan mo.” ⁴³ [Haanin, napakit ya

* **22:37** Isaias 53:12.

kana ye anghil a ibat ha langit, ket pinakhaw nay nakem nan Apo Jesus. ⁴⁴ Ket ulita angkalelean yaynan tubat ye Apo Jesus, lalo yaynan nakigwang nin luboh anggaynan nanayngget yan bamon daya a tinumulo ha luta.]

⁴⁵ Pangayadi nan nakigwang, nakew yayna man kanlan mānubong na. Ket nalatngan na hilan angkatuloy, ta linumopta hila ha kalelean la. ⁴⁶ Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Taket ta angkatuloy kawo? Mimata kawo boy makigwang ta-omen kawo ahe mahambot nin tukho.”

Hiyay Pandakep kanan Apo Jesus

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:3-11)

⁴⁷ Legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus, nilumateng ye malabong a tatao. Ket hiyay Judas a magha kanlan labinluwan mānubong na ye ampanguna kanla. Hinumaley ya kanan Apo Jesus. Ket inumaan naya. ⁴⁸ Noba hinabi nan Apo Jesus kana, “Judas, uma nayi ye pangiopit mo kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao?” ⁴⁹ Ha naimatonan lan mānubong na a lumbo anay malyadi, hinabi la kanan Apo Jesus, “Apo, manaya kayina laweh?” ⁵⁰ Haanin, hiyay maghay mānubong nan Apo Jesus, tinaya na yay maghay ipoh nin pinakapoon a padi. Ket napunggoan ye dapit wanan a talinga na.

⁵¹ Noba hinabi nan Apo Jesus, “Huhtoyna yain!” Haanin, hinaleyan na yay ipoh. Ket ginepan nay talinga na. Ket pinaitaah naya.

⁵² Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānguna a papadi, kanlan kakapitan lan gowaldiya ha Timplo boy kanlan tutoan Jujudio a mānungkolan, “Tolihan ako nayi, ta impangaget yo kon keya boy pamadog? ⁵³ Minamangaamot akon anti kanyo ha mahlang nin Timplo. Taket ta ahe yoko dinakep ihtew? Noba yati ye panaon a naibyay kanyo ta-omen yo koyna dakpen, ta hiyay kapalyadiyan nan Satanas ye ampamatige kanyo.”

Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus
(Mateo 26:57-58; 26:69-75; Marcos 14:53-54; 14:66-72; Juan 18:12-18; 18:25-27)

⁵⁴ Haanin, dinakep la yay Apo Jesus. Ket inlakew laya ha baey nin pinakapoon a padi. Hiyay Pedro, anhumumbong ya ha aliwan minga mataang. ⁵⁵ Ihtew ha bunak mahlang nin yatew a baey, namadlag hilay tatao nin apoy. Ket nikno hilan nimodo ha palibot nin apoy. Ket hiyay Pedro, nikno ya met a nakiimodo kanla. ⁵⁶ Haanin, ha napaliwagan ye lupa nan Pedro, nabalayan yan maghay babayin ipoh ihtew. Ket pinudek naya, a wana, “Yatin laki, kalamo naya met Jesus.”

⁵⁷ Noba hinabi nan Pedro, “Yo! Ahe koya katatanda yain a tao.”

⁵⁸ Ha ahe nabuyot, main ana man maghay nakakit kana. Ket tinepet naya, “Magha ka met kanlan kalalamoan na, kali?”

Noba nakibat yay Pedro, “Hi, ahe!”

⁵⁹ Pangalabah nin maghay odah, an-ipilit na met nin magha kanla, “Peteg a yatin tao, kalamo na yan Jesus, ta taga Galilea ya met!”

⁶⁰ Noba hinabi nan Pedro, “Hi, ahe ko tanda ye anhabiyen mo.” Legan ampaghabi ya po, tinumnoy yay tandang. ⁶¹ Haanin, hiyay Apo Jesus, nagpeyeh yan namilew kanan Pedro. Ket hiyay Pedro, naihipan nay hinabi nan Apo Jesus kana a wanae, “Papainghan ha madeglem, bayo ya tumnoy ye tandang, nikatlo mo koynan imbudi.” ⁶² Ket hiyay Pedro, inumalih ya ha mahlang. Ket tinumanggih yan malaem.

Hiyay Pangumih boy Pandihmog la kanan Apo Jesus

(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65)

⁶³ Haanin, hiyay Apo Jesus, an-umihen boy ambadogen la yan ampagbantay kana. ⁶⁴ Pinedengan laya haka la yan dinihmog. Hinabi la kana, “Pal-eban mo man kammi no ayay nandihmog kammo!” ⁶⁵ Boy mikalabong la yan inumih-umih.

Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus ha Panuhgaan lan Jujudio

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

⁶⁶ Kabekahan, naytitipon hilay tutoan Jujudio a mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio. Hilay ano kanla, ket mamaihtodo nin Bibilin boy hilay kanayon met, mānguna a papadi. Haanin, hiyay Apo Jesus, naiadap ya kanla. ⁶⁷ Hinabi la kana, “No hika ye Cristo a impangako nan Apo Diah, habiyen mo kammi.”

Nakibat yay Apo Jesus, “Agya po man habiyen ko kanyo, ahe yoko met ateed pamtegan. ⁶⁸ Ket no tepeten katawo, ahe yoko met pakibatan. ⁶⁹ Noba paibat haanin, hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, mikno akoyna ha dapit wanan nan Makapalyadiyan a Dioh.”

⁷⁰ Haanin, hilay kaganaan a mánungkolan, hinabi la kana, “No wanabay awod, anhabiyen mo a hika ye Anak nan Apo Dioh?”

Nakibat yay Apo Jesus, “Hikawoynabay met ye ampaghabi a hikobay.”

⁷¹ Haanin, hinabi la, “Nange tawoyna! Hiyayna ye naghabi a Anak yan Dioh. Kaya-bay ahe tawoyna katapulan nin kanayon po a mamapteg!”

23

Hiyay Pangilakew la kanan Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato

(Mateo 27:1-2; 27:11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

¹ Haanin, hilay mánungkolan a napaytipon, nideng hilan kaganaan. Ket inlakew la yan in-adap ye Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato.

² Ket ingkana laynan hinabi ye pamada la kana. Hinabi la kanan Gobilnadol Pilato, “Yatin tao, nadulanan mi yan ampangumbinyo nin tatao a kumuntada ha gobilno. Anhabiyen na, ‘Adey kawoynan mamayad nin bowih kanan Emperador Cesar.’ Anhabiyen na po, ‘Hikobay ye Cristo a Poon a impangako nan Apo Dioh.’ ”

³ Kaya-bay tinepet na yan Gobilnadol Pilato ye Apo Jesus, “Hika nayi ye Poon lan Jujudio?”

Nakibat yay Apo Jesus, “Hikaynay naghabi.”

⁴ Haanin, hinabi nan Gobilnadol Pilato kanlan mānguna a papadi boy kanlan tatao, “Homain akon nakit a kahalanan nin yatin tao.”

⁵ Noba an-ipilit lan teed, a wanla, “Yain a tao, anggulowen na hilay tatao ha kaganaan a lulugal ha plobinhiyan Judea makauli ha an-iadal na. Indugi na ha Galilea ket haanin, niabot yayna ihti ha Jerusalem.”

Hiyay Apo Jesus ha adapan nan Gobilnadol Herodes Antipas

⁶ Pamakange nan Gobilnadol Pilato ye hinabi la, tinepet na hila, “Taga Galilea ya nayi yatin tao?”

⁷ “Awo,” wanla met.

Hiyay Herodes Antipas ye gobilnadol ha plobinhiyan Galilea boy anti ya met ha Jerusalem kananyatew a panaon. Kaya-bay ha natandaan nan Gobilnadol Pilato a taga Galilea yay Apo Jesus, hinabi na, “Higi, ilakew yoya kanan Gobilnadol Herodes Antipas.”

⁸ Haanin, hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, pamakakit na kanan Apo Jesus, ket naaliket ya, ta nabuyot naynan angkangean ye tungkol kana. Kaya-bay angkahabekan na yan makit, ta labay nay makakit nin kapagtakaan a andiyagen na.

⁹ Ket ha anti yayna ha adapan nan Gobilnadol Herodes Antipas, malabong ye tepet na kanan Apo Jesus, noba ahe yan bega nakibat. ¹⁰ Hilay mānguna a papadi boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, ampideng hilan ampanpipangha nin

bada la kanan Apo Jesus. ¹¹ Haanin, hiyay Gobilnadol Herodes Antipas boy hilay huhundaloh na, inumih-umih la yay Apo Jesus. Pinakepkepan laya po nin matampa a bado a omen ha bado nin poon haka la yan impaudong kanan Gobilnadol Pilato. ¹² Hiyay Gobilnadol Herodes Antipas boy Gobilnadol Pilato, ampaykabono hila hatew. Noba paibat kananyain a mangaamot, napaygayem hilayna.

Hiyay Panuhga nin Kamateyan kanan Apo Jesus

(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

¹³ Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, impadakit na hilay mānguna a papadi, hilay Jujudion mānungkolan boy hilay tatao. ¹⁴ Ket hinabi na kanla, “Inlakew yoya kangko yatin tao, ta anhabiyan yo a ampangumbinyo yan tatao a kumuntada ha gobilno. Noba ha panlitih ko kana ha adapan yo, napaptegan kon aliwan peteg ye bada yo laban kana. ¹⁵ Agya hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, wanabay met ye napaptegan na. Kaya-bay impaudong naya ihti kantawo. Yatin tao, homain yan nadyag a kahalanan a pamateyan kana. ¹⁶ Kaya-bay ipapatok ko yaynan bengat haka ko yayna palihwayen.” ¹⁷ [Hinabi nan Gobilnadol Pilato yatew, ta tepe Pihtan Panghipan nin Pangiligtah, ket ampamalihway ya nin maghay pidiho.]

¹⁸ Noba nayngingidlan lan impangha nin malabong a tatao, a wanla, “Pateyen ya yain a tao! Hiyay Barabbas ye palihwayen mo!” ¹⁹ (Hiyay

Barabbas, napidiho ya ulita kinumuntada ya ha gobilno ha Jerusalem boy nakapatey yan tao.)

²⁰ Nakihabi yayna man ye Gobilnadol Pilato kanlan tatao, “Hiyay Jesus tana ye palihwayen ko!” ²¹ Noba hilay tatao, impapangha la, “Ipako ya ha kodoh! Ipako ya ha kodoh!”

²² Ha ikatlon paghabi nan Gobilnadol Pilato kanla, hinabi na, “Taket? Hinyay kalok-an a dinyag na? Ket homain ako met nakit a kahalanan a pamateyan kana. Kaya-bay ipapatok ko yaynan bengat haka ko yan palihwayen.”

²³ Noba hilay tatao, lalo layna ingat impakakhaw ye nangha, a wanla, “Ipako ya ha kodoh!” Ket uli ha pahulong lan pangipangha nin tatao, homain yaynan madyag ye Gobilnadol Pilato. ²⁴ Kaya-bay hinumbong naynan bengat ye labay lan tatao. ²⁵ Pinalihway na yay Barabbas a napidiho ulita nangumbinyo yan tatao a kumuntada ha gobilno boy uli ha pamatey na nin tao. Noba hiyay Apo Jesus, impaolay na yaynan Gobilnadol Pilato kanlan tatao ta-omen layna diyagen ye labay lan diyagen kana.

*Hiyay Pangipako la kanan Apo Jesus ha Kodoh
(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Juan 19:17-27)*

²⁶ Haanin, inlakew la yan huhundaloh ye Apo Jesus ha ilwah nin banwa. Legan angkumodang hila ha dān, nahagana la yay laki a nagnalan Simon a taga Cirene a ibat ha baytan. Impilit lan impabatay kana ye pagkodoh nan Apo Jesus haka la yan pinahumbong kanan Apo Jesus.

²⁷ Malabong hilay tataon ampakilakew kanan Apo Jesus. Malabong hilay babayin antumangih boy ampangandang uli ha kalelean la ha angkalyadi kanan Apo Jesus. ²⁸ Haanin, namalingay yay Apo Jesus kanlan babayi. Ket hinabi na kanla, “Hikawon babayi ha Jerusalem, adi yoko antangihan. Hiyay tangihan yo ket hiyay hadili yo boy hilay aanak yo. ²⁹ Ta lumateng lano ye panaon a habiyen lan tatao, ‘Minged hilay babayin baug boy hilay ahe namahoho.’ ³⁰ Kananyatew a panaon, habiyen lan tatao ha mamatundol, ‘Yegmaan yo kayi!’ boy habiyen la met ha mamapantay, ‘Tagpenan yo kayi!’ ³¹ Ta no andiyagen la yati ha poon-kayon hadiwa, way-omen ana lagi no nayango yayna?”*

³² Haanin, main luway tulihan a an-ilakew la met ihtew a pateyen. ³³ Ha niabot hilayna ha lugal a anhabtan Bungo, impako la yay Apo Jesus ha kodoh. Impako la hila met ye luway tulihan ha timaghay kodoh. Hiyay magha, ha dapit wanan nan Apo Jesus. Ket hiyay magha met, ha dapit odi na. ³⁴ Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Bapa ko, patawaden mo hila, ta ahe la tanda ye andiyagen la.”

Ket hilay huhundaloh, pinaydadakayan lay babado na makauli ha pandaw-an ta-omen la matandaan no hinyay makwa nin magha boy magha kanla. ³⁵ Malabong hilay tataon anti ihtew a ampamuya. Hilay mānungkolan a anti ihtew, an-ilungolungo la yay Apo Jesus, “Hali

* **23:31** Hiyay labay habiyen nin poon-kayon hadiwa ket taon homain kahalanan. Hiyay nayango ket taon māgkhalanan.

man awod! Nangiligtah yan kanayon a tao. Ket no peteg a hiyabay ye Cristo a Pinili nan Apo Dioh, iligtah na met ye hadili na.”

³⁶ Hilay huhundaloh, an-umihen laya met ye Apo Jesus. Hinaleyan laya ta painomen la yan maahem a alak. ³⁷ Ket hinabi la kana, “No hikan peteg ye Poon lan Jujudio, iligtah moy hadili mo.”

³⁸ Main naipako ha dapit tagay nin ō na a nakaihulatan nin wanae, “YATI YE POON LAN JUJUDIO.”

³⁹ Haanin, hiyay maghay tulihan a nakapako ha kodoh, inlungolungo na yay Apo Jesus, “Aliwa nayi a hika ye Cristo a impangako nan Apo Dioh? Iligtah moy hadili mo boy iligtah mo kayi met!”

⁴⁰ Noba dinlaw na yan maghay tulihan, “Adi mo anhabiye yain. Ahe ka nayi angkalimo kanan Apo Dioh? Padipadiho kitawobaynan angkapaduhaan. ⁴¹ Hikita ye hukat lan pateyen uli ha dinyag tan kalok-an. Noba yatin tao, homain yan bega dinyag a maloke.”

⁴² Haanin, hinabi na kanan Apo Jesus, “Apo Jesus, no anti kayna ha panakopan mo, adi moko dayi anliwaan.”

⁴³ Hinabi nan Apo Jesus kana, “Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko. Haanin met ateed, ilamo katayna ha Pinakamanged a lugal.”

Hiyay Pagkamatey nan Apo Jesus

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

⁴⁴ Ha miugtoynay mangaamot, nilumiteh yan kaganaan yatew a lugal anggayna ha alah tidih nin mahilem. ⁴⁵ Naanam ye henag nin

mangaamot boy hiyay makugpan tabing ha loob nin Timplo, ket nagiwak yan nagitna. ⁴⁶ Haanin, hiyay Apo Jesus, impangha na nin makhaw, “Bapa ko, an-ipataya koynay kalelwa ko kammo.”† Pangahabi na yatew, naboytoan yaynan angeh.

⁴⁷ Hiyay kapitan nin huhundaloh, pamakakit nay nalyadi, dinangal na yay Apo Dioh, a wana, “Peteg a matoyngong ya yatin tao.”

⁴⁸ Haanin, hilay malabong a tataon naytitipon ihtew a ampamuya, ha naimatonan lay nalyadi, ket nuli hilan ampanogdog nin pagaw la uli ha tubat a kalelean la.

⁴⁹ Noba hilay kaganaan a gayyem nan Apo Jesus boy hilay babayi a hinumumbong kana paibat po ha plobinhiyan Galilea, ampideng hila ha aliwan minga mataang. Ket nakit la met ye kaganaan a nalyadi kana.

Hiyay Pangilbeng kanan Apo Jesus

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Haanin, main maghay laki a nagngalan Jose a taga Arimatea ha plobinhiyan Judea. Manged yan tao boy matoyngong ya. Agya magha ya kanlan mangatoan mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio, ket ahe yan nakitupig kanlan namatey kanan Apo Jesus. Magha ya met kanlan tataon ampagagad nin panakop nan Apo Dioh. ⁵² Haanin, nakew yan nakihabi kanan Gobilnadol Pilato a hiyayna ye mangilbeng nin bangkay nan Apo Jesus. Ket pinalubohan naya

† 23:46 Kakanta 31:5.

met. ⁵³ Haanin, in-aypa na yan Jose ye bangkay nan Apo Jesus. Pinutot na yan tapih a lino haka naya in-ihlep ha inyukib a pangilbengan a ahe po nangilbengan. ⁵⁴ Biyelneh kananyatew boy dihipidah anan Mangaamot nin Pagpainawa, ta mahilem ana.

⁵⁵ Hilay babayi a nakilakew kanan Apo Jesus paibat ha plobinhiyan Galilea, ket nakilakew hila met kanan Jose. Nakit lay nangilbengan nin bangkay nan Apo Jesus boy no way-omen la yan in-ilbeng. ⁵⁶ Haanin, hilay babayi, nuli hilayna. Ket nangihadya hilan malabong a pabango a itiih la ha bangkay nan Apo Jesus. Ket ha Mangaamot nin Pagpainawa, nagpainawa hila, ta wanabay ye anti ha Bibilin lan Jujudio.

24

Hiyay Pagkabi-ay nan Uman Apo Jesus (Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

¹ Ha mahanibhanib nin Domingo, nakew hilay babayi ha nangilbengan kanan Apo Jesus. Ket kinaget lay pabango a inhadya la. ² Ha niabot hilayna ihtew, nakit la a naitulin yaynay mayadet a dapah a pinanleneb ha nangilbengan kanan Apo Jesus. ³ Kaya-bay hinumlep hila ihtew, noba ahe la nakit ye bangkay nan Apo Jesus. ⁴ Legan angkayoot hila ha nalyadi, kapipikhaan nakakit hilan luway lakin ampideng ha talig la a ampakapulag ye hoot la. ⁵ Ket uli ha tubat a limo la, nilumukob hila ha luta. Haanin, tinepet

la hilan lalaki, “Taket ta antapulen yo ye angkabi-ay kanlan nangamatey? ⁶ Ahe yayna ihti. Nabi-ay yaynan uman. Ihipen yoy hinabi na kanyo hatew. Ha anti ya po ha plobinhiyan Galilea, hinabi na, ⁷ ‘Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket katapulan akon maigawang kanlan māgkahalanan boy maipako ha kodoh. Noba ha ikatlon mangaamot, ket mabi-ay akon uman.’ ”

⁸⁻¹⁰ Hilay babayi a nakew ha nangilbengan, ket hiyay Maria a taga Magdala, hiyay Juana, hiyay Maria a indo nan Santiago boy hilay kanayon po a babayin kalamo la. Haanin, naihipan lay hinabi nan Apo Jesus hatew. Kaya-bay inumalih hilayna ihtew. Ket nag-udong hilayna kanlan labinmaghay apohtol nan Apo Jesus boy kanlan kanayon po a kalalamoan la. Ket imbalita la kanla ye nakit la. ¹¹ Noba hilay aapohtol nan Apo Jesus, ahe hila namteg, ta nabaan la a palbowat lan bengat babayi ye anhabiyen la. ¹² Agya wanabay man, hiyay Pedro, ket nayew yan nakew ha nangilbengan. Ket ha niabot yayna ihtew, hinilip nay loob nin nangilbengan. Nakit na a hiyay tapih a pinamutot ha bangkay nan Apo Jesus bengat ye anti ihtew. Kaya-bay nuli yaynan ampagtaka ha nalyadi.

*Napakit yay Apo Jesus kanlan Luway
Mānumbong na
(Marcos 16:12-13)*

¹³ Haanin, kananyatew met ateed a mangaamot, main luwan mānumbong nan Apo Jesus ye angkumodang palakew ha badiyon Emaus. Manga labinmaghan kilomitodo ye kataang na

ha banwan Jerusalem. ¹⁴ Legan angkumodang hila, ampaytongtongan lay kaganaan a nalyadi kanan Apo Jesus. ¹⁵ Legan ampaytongtongan lay nalyadi, hiyay Apo Jesus, hinumaley ya kanla. Ket nakiadaad ya ha pangumodang la. ¹⁶ Noba agya ampay-adaad hilayna, ket ahe la yan teed nabalayan.

¹⁷ Haanin, tinepet na hilan Apo Jesus, “Hinyay ampaytongtongan yo?” Ket hilay luway mānubong, nagpaked hila a angkalele.

¹⁸ Hiyay magha kanla a nagngalan Cleopas, nakibat ya, “Yo! Ahe mo nayi tanda? Ha kalabong nin tataon ampakew ha banwan Jerusalem, hikan bengat laweh ye ahe nakatanda nin nalyadi?”

¹⁹ Nanepet yay Apo Jesus, “Taket? Hinya ket ye nalyadi ha banwan Jerusalem?”

Nakibat hila, “Hiyay nalyadi kanan Apo Jesus a taga Nazaret. Magha yan podopita a makapalyadiyan ha pamilew nan Apo Dioh boy kanlan tatao. Ket pinaptegan na yatew makauli ha makapalyadiyan a hahabi na boy ha panyag nan kapagtakaan. ²⁰ Noba hilay mānguna a papadi boy hilay mānungkolan kammi, impadakep laya ta-omen yan mauhgaan nin kamateyan. Ket impapako laya ha kodoh. ²¹ Ba-minan hiyabay ye mamalihway kantawon Israelita. Aliwan bengat yain, kinatlowan ana paibat ha pinatey laya. ²² Noba nagtaka kayi ha imbalita la kammin anoy babayi a kalalamoan mi. Nangon bengat ha mahanib, nakew hila ihtew ha nangilbengan kana. ²³ Ket hinabi la kammi a ahe layna nakit ye

bangkay nan Apo Jesus ihtew. Boy nakakit hila nin aanghil a nangihabi kanla a hiyay Apo Jesus, ket nabi-ay yaynan uman. ²⁴ Nakew hila met ye nangaanon kalalamoan mi ha nangilbengan kana. Ket nakit la met a ahe yaynan peteg ye bangkay nan Apo Jesus ihtew a omen ha hinabi lan babayi.”

²⁵ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Koy-nan kamumoan yo boy kaidap yon pamtegan ye kaganaan a hinabi lan popodopita hatew!

²⁶ Tanda yoynabay met a hiyay Cristo a impangako nan Apo Dioh, ket katapulan ya po a magdiha nin pamaidap bayo na yan padangalan Apo Dioh.”

²⁷ Ket hiyay Apo Jesus, impalinaw na kanla ye kaganaan a naihulat a Habi nin Dioh a tungkol kana, paibat ha impahulat kanan Moises anggayna ha inhulat lan kaganaan a popodopita.

²⁸ Ha mahaley hilayna ha badiyo a lakwen la, hiyay Apo Jesus, ampaglaloh-lalohan ya. ²⁹ Noba impilit la, “Ihti kayna kammi matuloy, ta andudumeglem ana.” Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nakilakew yayna kanla.

³⁰ Ha dinumongo hilaynan mangan, hiyay Apo Jesus, nangwa yan tinapay. Ket pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il naya haka na inggawang kanla. ³¹ Haanin, ha dinyag na yatew, nabalayan la yaynay Apo Jesus, noba tampol yan naplak ha pamilew la. ³² Hinabi la, “Kaya-bay manayti angkaaliket kitan tubat legan ampakitongtong ya kanta ha dān boy anipalinaw na kantay naihulat a Habi nin Dioh!”

³³ Ket kananyatew met ateed, hilay luway mānumbong na, nag-udong hilayna ha banwan Jerusalem. Ket nalatngan la hila ihtew ye labinmaghay mānumbong nan Apo Jesus boy hilay kanayon po a kalalamoan lan ampaytipon.

³⁴ Hinabi la kanlan luway mānumbong na, “Peteg awod a nabi-ay yan uman ye Apo Jesus, ta napakit ya kanan Simon Pedro!”

³⁵ Ket haanin, hilay luway mānumbong a nangibat ha Emaus, in-ihtolya lay nalyadi kanla ha dān boy no way-omen la yan nabalayan ye Apo Jesus ha binih-ilbih-il na yaynay tinapay.

Napakit yay Apo Jesus kanlan Mānumbong na (Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23; Didiyag 1:6-8)

³⁶ Legan ampaytongtongan la po ye nalyadi, kapipikhaan, hiyay Apo Jesus, napakit yan ampig-deng ha pibunakan la. Ket hinabi na kanla, “Magkamain kawo dayin katanaan.”

³⁷ Naigat hila boy nalimowan, ta nibaan la yan anito. ³⁸ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Taket ta angkalimo kawo boy ampagluwaluwa?” ³⁹ Hiko yati! Bilewen yoy gagamet boy bibitih ko. Kimpaan yoko boy bilewen. Hiyay anito, homain yan laman boy but-o. Noba hiko, main.”

⁴⁰ [Pangahabi na yatew, impakit na kanlay gagamet boy bibitih na.] ⁴¹ Ket uli ha tubat a aliket boy pagtaka la, ahe la makwan pamtegan. Kaya-bay tinepet na hilan Apo Jesus, “Main kawo lawen makan ihen?”

⁴² “Main,” wanla. Ket ginawangan la yan kaputoh a malanghit a iniyaw. ⁴³ Kingwa naya, ket kinan na ha adapan la.

⁴⁴ Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hatew ha kalamo yoko po, hinabi koy na kanyo a katapulan yan matupad ye kaganaan a nakahulat tungkol kangko ha impahulat kanan Moises, ha inhulat lan kanayon a popodopita boy ha libdon Kakanta.”

⁴⁵ Haanin, binyan na hilan pagkataloh tamen la matalohan ye naihulat a Habi nin Dioh.

⁴⁶ Hinabi na kanla, “Yati ye naihulat, ‘Hiyay Cristo a impangako nin Dioh, ket katapulan yan magdiha nin pamaidap boy matey. Noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay yan uman.’ ⁴⁷ Boy naihulat po a katapulan maipatanda paibat ha Jerusalem angga ha kaganaan a nanahyon ihti ha babe-luta a makauli kangko, ket patawaden nan Apo Dioh ye kaganaan a ampaghehe ha kakahalanan la.”

⁴⁸ Hinabi na po Apo Jesus, “Ket hikawoynabay met ye nakakit nin kaganaan a nalyadi kangko. Kaya-bay katapulan a ipatanda yo yati kanlan tatao. ⁴⁹ Itubol koya lano kanyo ye Ihpiditon Dioh a impangako nan Bapa ko. Kaya-bay adi kawo po an-umalih ihti banwa angga ha lumateng kanyoy Ihpiditon Dioh boy biyan na kawon kapalyadiyan a ibat ha langit.”

*Nipatagay yay Apo Jesus ha langit
(Marcos 16:19-20; Didiyag 1:9-11)*

⁵⁰ Haanin, hiyay Apo Jesus, inlakew na hilay mānubong na ha badiyon Betania. Pamiabot

la ihtew, intagay nan Apo Jesus ye gagamet na, ket in-inged na hila. ⁵¹ Legan an-inged na hilay mānumbong na, ket nipatagay yayna ha langit. ⁵² Haanin, hilay mānumbong na, ginalang la yay Apo Jesus. Ket angkaaliket hilan nag-udong ha banwan Jerusalem. ⁵³ Ket maheheg hilan anti ha Timplo a ampanggalang kanan Apo Diah.

cliv

Ayta Abellen

Ayta, Abellen: Ayta Abellen (New Testament+)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ayta, Abellen

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

05a1bfd1-4534-5761-ade7-123a56da354c